YETİŞKİNLİKTE "ÖTEKİNE TUTUNMAK": ROMANTİK PARTNERE BAĞIMLILIĞIN BEDEN İMGESİ VE NESNE İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu İLDENİZ TAN
201180110

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bengi PİRİM-DÜŞGÖR

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şubat, 2023

YETİŞKİNLİKTE "ÖTEKİNE TUTUNMAK": ROMANTİK PARTNERE BAĞIMLILIĞIN BEDEN İMGESİ VE NESNE İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu İLDENİZ TAN
201180110
ORCID: 0000-0002-6354-4238

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bengi PİRİM-DÜŞGÖR

İstanbul
T.C. Maltepe Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Şubat, 2023

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI

Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli "Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge" ile bildirilen 6698 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.

TEŞEKKÜR

Lisans eğitimimde psikanalitik teoriyle tanışmamı sağlayan, çalışmaları ile bana ilham veren ve tezime kıymetli katkılar sağlayan sevgili danışman hocam Dr. Öğr. Üyesi Bengi Pirim Düşgör'e; jürimde yer alan hocalarım Doç. Dr. Ferzan Curun ve Dr. Öğr. Üyesi Aslı Eyrenci'ye davetimi kabul ettikleri ve tezime sundukları değerli katkıları için teşekkür ederim.

Yüksek lisansım süresince tezime her türlü katkıyı vermek noktasında cömert davranan, hiçbir destek talebimi geri çevirmeyen, beni yaptığım işler noktasında cesaretlendiren ve destekleyen sevgili bölüm başkanım ve hocam Dr. Öğr. Üyesi Burak Emre Gürsoy'a teşekkürlerimi sunarım.

Bizim için zorlayıcı ve yorucu olan bu süreçte hem yeni bir alanı keşfetmenin heyecanını paylaştığımız hem de tez yolculuğumuzu tamamlamak noktasında birbirimize akademik ve duygusal destek olduğumuz sevgili arkadaşım Nisa Demir Karadeniz'e teşekkür ederim.

Dostlukları ile beni sarıp sarmalayan, akademik hayatın tüm zorluklarını ve voleybol maçlarının tüm heyecanını paylaştığımız sevgili arkadaşlarım Rüya Yüksel'e, İrem Doğan'a ve Demet Kara'ya teşekkür ederim.

Mesafeleri anlamsız kılan samimiyeti ile desteğe ihtiyacım olduğu her an bir şekilde sevgisini ve yakınlığını bana ulaştıran canım arkadaşım Utku Uğurlu'ya teşekkür ederim.

Hayatımın her anında koşulsuz sevgilerini ve desteklerini yanımda hissettiğim, kendime ve yapabileceklerime inancımı her daim tazeleyen sevgili annem Sevgi İldeniz ve babam Necmi İldeniz'e teşekkür ederim.

Yaşamımızdaki türlü değişikliklere bir çift olarak göğüs gerdiğimiz bu süreçte, her anı benim için daha keyifli kılan, desteğini her an yanı başımda hissettiren, cesareti ve azmi ile bana ilham veren, birlikte yeni hayaller kurmaktan büyük heyecan duyduğum ve hayatımda olduğu için çok şanslı hissettiğim sevgili eşim Mete Tan'a teşekkürlerimi sunarım.

Hayatıma girdiği andan itibaren bana tüm sevgisini ve sıcaklığını sunan, hayatımıza renk ve anlam katan sevgili kedim Malvo'ya çokça teşekkürler.

Meslek olarak edindiğim bu alanda önce kendimi tanıma cesaretini gösterdiğim, bitmeyen bir yolda keyifle yürümeyi sabırla öğrendiğim ve kendime alan açmaktan hiç vazgeçmediğim için kendime; bu yolculukta bana eşlik eden terapistime, süpervizörlerime ve tüm hocalarıma teşekkür ederim.

Ve son olarak, bize kendinden başka bir şey düşünme fırsatını pek tanımayan ancak geleceğin güzel günlerine dair umudumuzu da kalbimizde sıcacık tutan ülkemde gerçekleşen 6 Şubat Kahramanmaraş depreminde hayatını, sevdiklerini ve hikayelerini kaybeden tüm insanlara ve hayvanlara en derin duygularımı sunarım.

Burcu İLDENİZ TAN

Şubat,2023

ÖZET

YETİŞKİNLİKTE "ÖTEKİNE TUTUNMAK": ROMANTİK PARTNERE BAĞIMLILIĞIN BEDEN İMGESİ VE NESNE İLİŞKİLERİ BAĞLAMINDA DEĞERLENDİRİLMESİ

Burcu İldeniz Tan
Yüksek Lisans Tezi
Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans Programı
Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Bengi Pirim Düşgör
Maltepe Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, 2023

Diğer insanlarla kurulan yakın ilişkiler insan yaşamının ve ruhsallığının önemli bir kısmını oluşturmaktadır. Bu yakın ilişkiler arasında "önemli diğeri" ile kurulan romantik ilişki ise farklı bir yere sahiptir. Kişilerin romantik ilişkileri deneyimleme biçimleri ruhsal pek çok dinamiğin izlerini taşımaktadır. Kişinin erken dönemde ilk nesne ile arasındaki ilişkiyi temel alan, kişilik organizasyonunu, düşlemlenmiş nesnelere ilişkin algılarını ve savunmalarını şekillendiren, kişinin çevresiyle özellikle de önemli diğerleriyle ilişki kurma biçimlerini şekillendiren nesne ilişkileri romantik ilişkilerdeki konumlanışı anlamlandırmak için önemli bilgiler sağlamaktadır. Bu çalışma kişinin romantik partnerin varlığına yoğun bir şekilde ihtiyaç duyduğu, tüm kaynaklarını partnerine ve ilişkisine kanalize ettiği, terk edilmeye ve yalnız kalmaya dair yoğun kaygı hissettiği bir ilişki dinamiğini ifade eden partner bağımlılığı kavramının beden imgesi ve nesne ilişkileri bağlamında derinlemesine incelenmesini amaçlamaktadır. Araştırma nicel ve nitel verilerin toplandığı iki aşamadan oluşmaktadır. Objektif testlerin kullanıldığı ilk bölümde 18-40 yaş aralığında 302 kadın çalışmaya katılmıştır. Araştırmanın nicel verileri Demografik Bilgi Formu, Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu, Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği, Çok-Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği ve İlişki Doyumu Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasında ise Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu'ndan yüksek puan almış 5 kadın ile psikanalitik yönelimli öngörüşme yapılmış, Rorschach ve Tematik Algı Testi uygulanmıştır.

Çalışmanın nicel bulguları partner bağımlılığı, nesne ilişkileri niteliği, beden-benlik ilişkileri ve ilişki doyumu arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymuştur. Analizlere göre nesne ilişkileri niteliği, partner bağımlılığını ve beden-benlik ilişkilerinin anlamlı bir yordayıcısıdır. Fransız Okulu'na sadık kalarak değerlendirilen projektif testlere ait bulgularda ise partnerlerine bağımlı kadınların ilk nesneden ayrışma zorluğu yaşadıklarını, erken dönemde kapsanma ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığını, narsisistik beden ve kendilik tasarımı kurmakta zorlandıklarını, kayıp ve terk edilmeye dair yoğun kaygı duyduklarını göstermektedir. Çalışmada elde edilen tüm bulgular psikanalitik kuram ışığında değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Partner bağımlılığı, nesne ilişkileri, beden imgesi, beden-benlik ilişkileri, projektif testler

ABSTRACT

"CLINGING TO THE OTHER": EVALUATION OF DEPENDENCE TOWARDS ROMANTIC PARTNER IN THE CONTEXT OF BODY IMAGE AND OBJECT RELATIONS

Burcu İldeniz Tan
Master Thesis
Department of Psychology
Clinical Psychology Programme with Thesis
Thesis Advisor: Asst. Prof. Bengi Pirim Düşgör
Maltepe University Graduate School, 2023

Close relationships with other people are an important part of human life and psychology. Among these close relationships, the romantic relationship with the "significant other" has a different place. The way people experience romantic relationships bears the traces of many psychic dynamics. Object relations, which are based on the relationship between the person and the primary object in the early period, shape the personality organization, perceptions of the imagined objects and defenses, and the way the person relates to his environment, especially with significant others, provide important information to understand the positioning in romantic relationships. This study aims to examine the concept of partner dependency which expresses a relationship dynamic in which the person intensely needs the existence of the romantic partner, channels all his resources to his partner and relationship, and feels intense anxiety about abandonment and being alone, in the context of body image and object relations. The research consists of two stages in which quantitative and qualitative data are collected. In the first part, where objective tests were used, 302 women between the ages of 18-40 participated in the study. Quantitative data of the study were collected using Demographic Information Form, Romantic Partner Dependency Questionnaire, Bell Object Relations and Reality Testing Inventory, Multidimensional Body-Self Relations Questionnaire and Relationship Satisfaction Scale. In the second stage of the study, a psychoanalytically oriented interview was conducted and the Rorschach and Thematic Perception Test were applied

to 5 women who received high scores from the Romantic Partner Dependency Questionnaire.

The quantitative findings of the study revealed that there are significant relationships between partner dependency, object relations quality, body-self relations and relationship satisfaction. According to the analyses, object relations quality is a significant predictor of partner dependency and body-self relations. Findings of the projective tests, which were evaluated in accordance with the French School, show that women dependent on their partners have difficulty separating from the primary object, their need for containing is not adequately met in the early stage, they have difficulty in establishing a narcissistic body and self-design, and they have intense anxiety about loss and abandonment. All findings obtained in the study were evaluated in the light of psychoanalytic theory.

Keywords: Partner dependency, object relations, body image, body-self relations, projective tests

İÇİNDEKİLER

JÜRİ VE ENSTİTÜ ONAYI ii
ETİK İLKE VE KURALLARA UYUM BEYANI iii
TEŞEKKÜR iv
ÖZET vi
ABSTRACT viii
İÇİNDEKİLER x
TABLOLAR LİSTESİ xiv
KISALTMALAR xv
1. GİRİŞ 1
1.1 Problem 1
1.2 Amaç 2
1.3 Önem 4
1.4 Varsayımlar 4
1.5 Sınırlıklar 5
1.6 Tanımlar 5
2. GENEL BİLGİLER 7
2.1 Tanımlar 7
2.1.1 Freud'un çalışmalarında nesne kavramı 7
2.1.2 Melanie Klein ve nesne ilişkileri kuramı 10
2.1.3 Fairbairn'in nesne ilişkisel modeli 14
2.1.4 Winnicott'un nesne ilişkisel modeli 15

2.1.5 Mahler'in nesne ilişkisel modeli 16
2.1.6 Kernberg'in nesne ilişkileri kuramına katkıları 17
2.2 Partner Bağımlılığı 20
2.2.1 Psikanalitik kuramda nesne seçimi 21
2.2.2 Olgun aşk ve patolojik aşk 23
2.2.3 Partner bağımlılığı ile ilişkili kavramlar 25
2.2.4 Partner bağımlılığı kriterleri 26
2.2.5 Partner bağımlılığı ve ilişki doyumu 31
2.3 Beden İmgesi 32
2.3.1 Psikanalitik kuramda beden imgesi ve bedenle kurulan ilişki 34
2.3.2 Beden imgesi ve anne-kız ilişkisi 36
3. YÖNTEM 40
3.1 Araştırma Modeli 40
3.2 Örneklem 40
3.3 Veriler ve Toplanması 40
3.3.1 Nicel Veriler 41
3.3.1.1 Demografik bilgi formu 41
3.3.1.2 Romantik partnere bağımlılık soru formu (RPBSF) 41
3.3.1.3 Çok yönlü beden-benlik ilişkileri ölçeği (MBSRQ-TR) 43
3.3.1.4 Bell nesne ilişkileri ve gerçeği değerlendirme ölçeği (BORTTI) 45
3.3.1.5 İlişki doyum ölçeği (İDÖ) 46
3.3.2 Nitel Veriler 46

3.3.2.1 Psikanalitik ön görüşme 46

3.3.2.2 Rorschach testi 47

3.3.2.3 Tematik algı testi (TAT) 47

4. BULGULAR VE TARTIŞMA 49

4.1 Araştırmanın Nicel Bulguları 49

4.1.1 Araştırma değişkenleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları 51

4.1.2 Araştırma değişkenleri arasındaki regresyon analizi sonuçları 58

4.1.2.1 Nesne ilişkileri niteliğinin partner bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkisine ilişkin regresyon analizi sonuçları 58

4.1.2.2 Nesne ilişkileri niteliğinin beden-benlik ilişkileri üzerindeki yordayıcı etkisine ilişkin regresyon analizi sonuçları 62

4.2 Araştırmanın Nitel Bulguları 64

4.2.1 Psikanalitik ön görüşmelere ait bulgular 66

4.2.1.1 Anneyle ilişkiye dair söylemler 66

4.2.1.2 Babayla ilişkiye dair söylemler 68

4.2.2 Rorschach testi içerik analizi bulguları 70

4.2.2.1 Erken dönemde nesneyle kurulan ilişkide ayrışma sorunsalına dair yanıt örnekleri 72

4.2.2.2 Sınırların muğlak olduğu ve tasarımların netleştirilemediği yanıt örnekleri 73

4.2.2.3 Nesne kaybı ve ayrılık endişesine yönelik yanıt örnekleri 77

4.2.2.4 Bedenin bütün olarak tasarımlanmasında ve bedene narsisistik yatırımda güçlüğe ilişkin yanıt örnekleri 80

4.2.3 Tematik algı testi içerik analizi bulguları 83

4.2.3.1 Erken dönemde nesne ile kurulan ilişkide kapsanma ihtiyacı ve boşluğa hassasiyete ilişkin yanıtlar 84

4.2.3.2 Kayıp ve terk edilme temalarına ilişkin verilen yanıtlar (3BM, 12BG, 13B) 90

4.3 Tartışma 97

5. SONUÇ ve ÖNERİLER 111

KAYNAKLAR 114

EKLER 129

Ek-1 Etik Kurulu Kararı 129

Ek-2 Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu (RPBSF) 130

Ek-3 Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) 132

Ek-4 Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği (MBSRQ-TR) 138

Ek-5 İlişki Doyum Ölçeği 142

ÖZGEÇMİŞ 144

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1. Katılımcıların RPBSF ve İDÖ'den Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 50
Tablo 2. Katılımcıların MBRSQ-TR'den Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 50
Tablo 3. Katılımcıların BORTTI'den Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri 51
Tablo 4. RPBSF Toplam Puanı, İDÖ Toplam Puanı ve MBSRQ-TR Puanları Arasındaki Korelasyonlar 53
Tablo 5. RPBSF Toplam Puanı, İDÖ Toplam Puanı ve BORTTI Puanları Arasındaki Korelasyonlar 54
Tablo 6. BORTTI Puanları ve MBSRQ-TR Puanları Arasındaki Korelasyonlar 57
Tablo 7. BORTTI Alt Boyutları ile RPBSF Toplam Puanı Arasındaki Basit Regresyon Analizleri Sonuçları 59
Tablo 8. Romantik Partnere Bağımlılığın Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 61
Tablo 9. Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği (MBSRQ-TR) Toplam Puanı Arasındaki Basit Regresyon Analizleri Sonuçları 62
Tablo 10. Beden-Benlik İlişkilerinin Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları 64

KISALTMALAR

RPBSF **:** Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu

İDÖ **:** İlişki Doyum Ölçeği

MBSRQ-TR **:** Çok Boyutlu Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği

BORTTI **:** Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği

TAT : Tematik Algı Testi

1. GİRİŞ

1.1 Problem

İnsan, diğer insanlar ile olumlu, yakın ve kalıcı ilişkiler kurmak ve sürdürmek için temel bir dürtüye sahiptir (Baumeister ve Leary, 1995). Ergenlik dönemiyle birlikte gündeme gelmeye başlayan romantik ilişkiler yetişkinlik döneminin önemli meselelerinden biridir. Ötekiyle yakın bir ilişkiye yatırım yapan doğası sebebiyle romantik ilişkiler kişinin erken dönemde ilk nesne ile kurduğu ilişkiden ayrı olarak düşünülemez. Kişinin yetişkinlik dönemindeki romantik nesne seçimleri ve ilişki dinamikleri hayatın ilk döneminde anne ve memesi ile kurulan ilişkiden izler taşımaktadır (Freud, 2019). Partner bağımlılığı kavramı kişinin romantik partnerin varlığına yoğun bir şekilde ihtiyaç duyduğu, zihinsel, fiziksel ve duygusal kaynaklarını partnerine ve ilişkisine kanalize ettiği, ilişkinin yarattığı sorunlara rağmen sürdürmeye yönelik çaba gösterdiği, ilişkiye yaptığı yoğun yatırım nedeniyle kişisel ilgi ve uğraşlarında azalmanın yaşandığı, terk edilmeye ve yalnız kalmaya dair yoğun kaygı duyduğu bir ilişki dinamiğini ifade etmektedir (Feeney ve Noller, 1990; Reynaud ve ark., 2010). Partner bağımlılığının ruhsal dinamiğinin anlaşılmasında erken dönem nesne ilişkilerinin önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir.

Nesne ilişkileri kişinin erken dönemde ilk nesne ile arasındaki ilişkiyi temel alan, kişinin kişilik organizasyonunu, düşlemlenmiş nesnelere ilişkin algılarını ve savunmalarını şekillendiren, kişinin çevresiyle özellikle de önemli diğerleriyle ilişki kurma biçimlerini şekillendiren bir süreçtir (Laplanche ve Pontalis, 1973) ve kişinin hem kendilik tasarımı hem de nesne tasarımlarını ve onlara atfettiği değerleri içerisinde barındırır (Greenberg ve Mitchell, 1983). İlk nesne ile kurulan ilişki aynı zamanda kişinin beden ve kendilik tasarımı üzerinde de önemli etkilere sahiptir. Beden imgesi çok erken dönemde gelişmeye başlayan, kişinin kendi bedenine ve bedeninin parçalarına yönelik düşüncelerini, algılarını, düşlemlerini ve çatışmalarını içerisinde barındıran çok yönlü, dinamik bir

kavramdır (Özfidan, 2011). Freud "Benlik her şeyden önce bedensel bir benliktir, sadece yüzeysel bir unsur değildir, bilakis kendisi bir yüzeyin izdüşümüdür." diyerek beden imgesi ve benlik gelişiminin yakın ilişkisine dikkat çekmiştir (Freud, 1923). Erken dönem nesne ile kurulan ilişki hem partner bağımlılığı hem de beden imgesinin oluşumunda ortak bir kökeni temsil etmektedir. Bu nedenle ilgili çalışmada partner bağımlılığı ruhsal dinamiklerinin nesne ilişkileri ve beden imgesi bağlamında incelenmesine odaklanılmıştır.

1.2 Amaç

Bu çalışmanın amacı romantik ilişkilerde partner bağımlılığının nesne ilişkileri kuramından hareketle ve beden imgesi ile ilişkisi içerisinde incelenmesidir. Literatürde yetişkinlik dönemi romantik ilişkileri farklı kuramlar ile sıklıkla araştırılmış olsa da, partner bağımlılığının ruhsal işleyişine ilişkin yeterli sayıda araştırma olmadığı görülmektedir. Ancak ilişkisel ve bireysel pek çok sorunsal ile ilişkili olabilecek bu kavramın doğasına ilişkin bilgilere ulaşmak, kuramsal ve klinik alana yapacağı katkılar açısından önemlidir. Bu nedenle partnerlerine bağımlı kişilerin erken dönemde ilk nesne ile nasıl bir ilişki kurduğu, bu ilişkide yaşanan olası sorunlar, bu kişilerin beden ve kendilik tasarımlarına yönelik algıları istatiksel veriler sağlayan nicel yöntemler ve psikanalitik kuramın geleneksel araçlarından olan projektif testlerin sağladığı nitel yöntemler ile derinlemesine incelenmiştir.

Araştırmanın cevap aradığı konular ışığında çalışmanın nicel ve nitel bölümleri için hipotezler oluşturulmuştur.

Araştırmanın nicel hipotezleri:

1. Partner bağımlılığı, ilişki doyumu, beden-benlik ilişkileri ve nesne ilişkileri niteliği arasında anlamlı ilişkiler beklenmektedir.
2. Nesne ilişkileri niteliğinin partner bağımlılığını pozitif yönde yordaması beklenmektedir.
3. Nesne ilişkileri niteliğinin beden-benlik ilişkilerini pozitif yönde yordaması beklenmektedir.

Araştırmanın nitel hipotezleri şu şekildedir:

Kavramsal Hipotezler:

1. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların Rorschach protokollerinde ayrışma sorunsalının öne çıkması ve nesne ilişkilerinin simbiyotik türde belirginleşmesi beklenmektedir.
2. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların Rorschach testinde nesne ile kendileri arasında belirgin ayrım yapamadıklarına işaret eden iç-dış sınırların muğlaklığına dair yanıtlar vermeleri beklenmektedir.
3. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların Rorschach testinde nesne kaybı ve ayrılık endişesine dair yanıtlar vermeleri, TAT'de ayrılığa gönderme yapan kartlarda, ayrılığı işlemede zorluk yaşamaları, kayıp ve terk edilme temalarına dair hikayeler oluşturmaları beklenmektedir.
4. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların TAT yanıtlarında erken dönemde nesne ile kurulan ilişkide kapsanma eksikliğine işaret eden ve boşluğa yoğun hassasiyetle karakterize hikayeler oluşturmaları beklenmektedir.
5. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların erken dönem nesne ilişkilerinin niteliği ve ayrışma sorunsalı dolayısıyla Rorschach testinde bedeni bir bütün olarak tasarımlamada ve bedene narsisistik yatırım yapmakta zorlanmaları beklenmektedir.

İşlemsel Hipotezler:

1. Ayrışma sorunsalı bağlamında katılımcıların Rorschach testinde ötekiyle ve anneyle ilişkiye gönderme yapan 2, 3, 7 ve 9. kartlara tutunma, birleşme, tutma gibi ayrışma zorluğunu gösteren yanıtlara ve benzerliğe, aynılığa vurgu yapan yansıma yanıtlarına sıkça rastlanması beklenmektedir.
2. İç-dış sınırların muğlaklığına ilişkin Rorschach testinde emin olunamayan, belirsiz yanıtların, formu net olmayan yanıtların ve beden içi-anatomi yanıtlarının verilmesi beklenmektedir.
3. Katılımcıların nesne kaybı ve ayrılık endişesine ilişkin, Rorschach testinin parçalı yapıdaki 10. kartına karışıklığa atıfta bulunan yanıtlar ve kartı bütünleştirmeyen

parçalı yanıtlar vermeleri beklenmektedir. TAT'nin 3BM, 12B ve 13B kartlarına kayıp ve terk edilme temalarıyla karakterize, depresif duygulanımın yoğun olduğu hikayeler oluşturmaları beklenmektedir.

4. Erken dönemde nesne ile kurulan ilişkide kapsanma eksikliği ve ihtiyacının TAT'nin 7GF kartında annenin yetersizliğine ve çocuğun kıyafetlerine ilişkin narsisistik eksikliklere vurgu yapan hikayeler ile ifade edilmesi beklenmektedir. Ayrıca boş bir kart olan 16. kart için oluşturulan hikayelerde ayrılığın yoğun bir depresif duygulanım ve agresif eylemler ile işlendiğine ilişkin hikayelerin anlatılması beklenmektedir.
5. Bedeni bütün olarak tasarımlamada güçlüğe dair katılımcıların Rorschach testinde parçalı-deforme beden yanıtları vermeleri; bedene narsisistik yatırım yapmakta yaşanan zorluk bağlamında ise 5. kartta narsisistik değersizliğe/kırılganlığa dair yanıtların öne çıkması beklenmektedir.

1.3 Önem

İlgili alanyazın incelendiğinde partner bağımlılığına ilişkin görece sınırlı çalışmaların olduğu görülmektedir. Yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerini farklı kuramlar ile ele alan pek çok çalışma bulunsa da, partner bağımlılığına odaklanan, kavramı analitik kuram içerisinde değerlendiren kapsamlı çalışmaların eksikliği dikkat çekmektedir. Bu çalışmanın nicel ve nitel yöntemleri birlikte kullanarak kavramlar arası ilişkilere dair istatistiksel destek sağlamasının ve kavramın bilinçdışı ruhsal yaşantıdaki dinamiklerine ilişkin bilgiler sunması çalışmanın kapsamını ve önemini arttırmaktadır.

Özellikle Türkçe literatürde partner bağımlığı kavramının ölçülmesine ilişkin geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış ölçme araçlarının eksikliği göze çarpmaktadır. Araştırmacı tarafından bu çalışmada kullanılmak üzere oluşturulan, çalışmanın ana verisinden ayrı şekilde toplanan veriler üzerinden psikometrik çalışması yapılan Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu'nun oluşturulması, fark edilen bu boşluğun doldurulması anlamında önemli bir katkı sunmaktadır.

1.4 Varsayımlar

Katılımcıların çalışma boyunca sorulan sorulara içten ve doğru bir şekilde yanıt verdikleri varsayılmaktadır.

1.5 Sınırlıklar

Bu araştırmada partner bağımlılığı kavramının ilk nesneyle kurulan ilişkinin niteliği ve beden imgesi ile ilişkilerini kadınlar üzerinden çalışılmıştır. Bu nedenle çalışma kadınsı ruhsallığa odaklanan bir yapılanmaya sahiptir. Partner bağımlılığının erkeklerin ruhsallığında nasıl bir yapılanmaya sahip olduğuna ilişkin yapılacak çalışmalar kavramı tüm yönleriyle aydınlatması açısından önem taşımaktadır.

1.6 Tanımlar

Partner Bağımlılığı: Partner bağımlılığı partnerin yokluğunda kendini güvende ve hoşnut hissetmeme, vaktinin büyük bir kısmını partneri ile geçirmek isteme, partnere kendinden daha fazla değer verme, partneri için planlarını değiştirme, partner ile geçirilen anların tamamını mutlu anlar olarak değerlendirme, partnerle birlikte yapılmayan aktivitelere zaman ayırmama, partneri olmaksızın yalnız başına zaman geçirmeyi düşünmeme, partneri ile ilişkisinden bir türlü tam anlamıyla memnun olmama, partnere yönelik sürekli hayaller kurma ve planlar yapma, ilişkiyi sürdürmeye yönelik eylemleri ilişkinin kendisinden daha heyecanlı bulma, partnerin ilgi alanlarına ve sosyal çevresine hükmetmeye çalışma ve diğer çiftler ile bir araya gelmekten kaçınma ile belirgin ilişki dinamiğidir (Feeney ve Noller, 1990).

Nesne İlişkileri: Yaşamın erken döneminde bakımveren ile kurulan ilişkiyi temel alan, içselleştirilmiş kendilik ve nesne temsillerini, duygusal olarak önemli ilişki deneyimlerini içeren, gelişimsel olarak düzenlenmiş, intrapsişik yapılardır (Greenberg ve Mitchell, 1983).

Beden İmgesi: Beden imgesi yaşamın çok erken döneminde gelişmeye başlayan, kişinin kendi bedenine ve bedeninin parçalarına yönelik düşüncelerini, algılarını, düşlemlerini ve çatışmalarını içerisinde barındıran, yaşam boyu gelişen ve değişen, çok yönlü, dinamik bir kavramdır (Özfidan, 2011).

İlişki Doyumu: Kişinin romantik ilişkisine yönelik memnuniyet, mutluluk ve tatmin duygularına ilişkin öznel değerlendirmesidir (Hawking, 1968).

Projektif Testler: Kişinin bilinçdışı nesne ilişkilerini, çatışmalarını, savunma mekanizmalarını, dürtüsel dünyalarını ve benlik yapılanmalarını ortaya koyan, görünür ve gizil içerikleri bulunan kartlardan oluşan testlerdir (Tevfika-İkiz, 2013).

2. GENEL BİLGİLER

2.1 Tanımlar

TDK'da nesne kelimesi şöyle tanımlanmaktadır: "Belli bir ağırlığı ve hacmi, rengi olan her türlü cansız varlık, şey, obje." Günlük kullanımda nesne kelimesi insanı dışında bırakan bir kavrama işaret ediyor olsa da psikanalitik literatür bağlamında çok daha farklı bir anlama sahiptir. Psikanalizde nesne insan ve insan ilişkilerini kapsayan bir kavram olarak ele alınır (Keser, 2002).

Laplanche ve Pontalis'e göre nesne ilişkileri kişinin çevresi ile ilişki kurma biçimidir ve bu ilişkiyi kişinin özgün kişilik organizasyonu, düşlemlenmiş nesnelere dair algıları ve özelleşmiş savunmaları şekillendirmektedir (Laplanche ve Pontalis, 1973). Greenberg ve Mitchell ise nesne ilişkilerini içselleştirilmiş kendilik ve nesne temsillerini, duygusal olarak önemli ilişki deneyimlerini içeren, gelişimsel olarak düzenlenmiş, intrapsişik yapılara dayandırmaktadır (Greenberg ve Mitchell, 1983).

2.1.1 Freud'un çalışmalarında nesne kavramı

Psikanalitik kuram içerisinde nesne kavramını dile getiren ilk kişi Freud olmuştur. Freud nesne kavramını klasik dürtü kuramı içerisinde dürtüsel amaç ve dürtüsel nesne kavramlarını ve bu kavramların farklılıklarını belirtmek üzere ele almıştır. Buna göre organizmanın ruhsal enerji kaynağı dürtüdür ve dürtünün tek amacı doyuma ulaşmaktır. Cinsellik Üzerine Üç Deneme'de (Freud, 2019) cinsel çekimin yöneldiği hedefi cinsel nesne, dürtünün doyuma ulaşmak üzere yöneldiği eylemi de cinsel amaç olarak nitelendirmiştir. Dürtü nesnesi, dürtüyle başlangıçta ilişkisi olmasa da dürtünün amacına ulaşmasını sağlaması sebebiyle dürtünün hedefi haline gelmiştir (Freud, 1915).

Freud dürtü nesnesi kavramını cinsel dürtülerin analizi bağlamında değerlendirmiştir. Freud'un sonraki çalışmalarında da farklılıklara uğrayarak devam eden dürtüsel düalizm (ikilik) kavramı ilk çalışmalarında kendini cinsel dürtüler ve kendini koruma dürtüleri şeklinde göstermektedir. Buna göre insanda cinsel dürtüler ve kendini koruma dürtüleri bulunmaktadır. Cinsel dürtülerin nesnesi olduğu gibi kendini koruma dürtülerinin de

nesnesi olmalıdır. Yaşamın erken döneminde bebek için hayatta kalmayı sağlayacak en önemli şey besindir. Bu nedenle kendini koruma dürtüleri yaşamın devamlılığını sağlayabilmek için ağız yoluyla besin almayı amaçlamaktadır. Bu da besin alınan annenin memesini "ilk nesne" haline getirmektedir. Yaşamın başlangıcından itibaren cinsel dürtüler de kendine doyuma ulaşacakları bir yol ararlar. Bebeklik döneminde cinsel doyuma ulaşma bölgesinin (erojen bölge) ağız olması sebebiyle cinsel dürtüler yaşamın başlangıcında kendini koruma dürtülerine yaslanmış olur. Hem kendini koruma dürtülerinin hem de cinsel dürtülerin nesnesinin annenin memesi olarak ortaklaşması bu ilk nesnenin önemini fazlaca arttırmıştır. Kendini koruma dürtüsüne göre meme yani nesne besleyen, hayatta tutan, yatırım yapandır. Oral cinsel dürtüye göre ise nesne içe alınandır, bebeğin içe alma ile ilgili düşlem dünyasını kurandır. Bu sebeplerle meme ile kurulan ilişki ilk nesne ilişkisidir ve ruhsallığın yapılanmasında çok önemli etkiye sahiptir. Meme ile kurulan ilişki, sonraki dönemlerde kurulan nesne ilişkilerinin prototipini oluşturmaktadır (Freud, 2019).

Cinsel dürtüler çocuğun gelişimi sürecinde doyum elde etme amacıyla kendine yollar bulmaya devam eder. Nesne seçiminden önce cinsel dürtüler otoerotik yani kişinin kendi bedenine yönelmiş haldedir. Sütsüz emmeler ile cinsel hazzın beslenmeden ayrı olabileceği deneyimlenir, böylece kendini koruma dürtüleri ve cinsel dürtüler birbirinden ayrılmaya başlar. Parmak emme gibi otoerotik eylemlerle cinsel doyum çocuğun kendi başına kendi bedeninde yaşantılayabildiği bir şeye dönüşür. Anal dönemde anal kasların kullanımının kontrolünün kazanımı ile anal bölge yeni doyum bölgesine dönüşür. Ödipal dönemde genital organlardaki uyarılabilirlik artış gösterir ve aynı zamanda çocuk karşı cinsten ebeveynine yönelik cinsel arzular besler. Tüm bu gelişim dönemlerinde çocuk dürtünün doyum nesnesine dış gerçeklikte ulaşma becerisinden yoksundur, bu doyumu otoerotik nitelikte sürdürür (Keser, 2002).

Gizil dönemin sona ermesiyle birlikte, ergenlik dönemi pek çok fizyolojik değişimi beraberinde getirir. Cinsiyete özgü özelliklerin belirginleşmesi ve cinsel organların gelişimiyle üreme yetisi elde edilir. Daha önce bedenin farklı bölgelerinde doyum arayan kısmi dürtüler, genitalitenin öncülüğünde bir araya gelmiştir. Bu dönemde artık dış gerçeklikte bir nesneye yönelmek ve onu elde etmek mümkündür. Cinsellik kişinin kendine yönelttiği otoerotik etkinliklerle sınırlı olmaktan çıkmış, kendine bir nesne

bulmuştur. Oysa kendini koruma dürtüleri daha yaşamın en başından beri nesne ile ilişki içerisindedir. Erken dönemde cinsel doyumun besin almayla ilişkisi düşünüldüğünde, bebek kendi bedeni dışında olan anne memesinde nesneyi bulmuştu. Sonrasında belki de ona bu doyumu sağlayan memenin sahibi olan kişi-anne konusunda daha bütünsel bir fikir edinmiş ve bu nesneden ayrılmıştır. Cinsel dürtülerin de, beslenme ilişkisine yaslanması dolayısıyla bir nesnesi, anne memesi dolayısıyla bir nesne ilişkisi vardır (Laplanche ve Pontalis, 1967; Akt. Parman, 2001). Freud şöyle der: "dolayısıyla anne memesi emen bir çocuğun, her aşk ilişkisinin prototipi olmasının geçerli nedenleri vardır". İşte tam da bu nedenle ergenlikte "nesnenin bulunması aslında bir yeniden bulmadır" (Freud, 2019).

"Nesne ilişkileri" teriminin şanssız bir kullanım olduğu düşünülür çünkü psikanalizde "nesne" terimi "kişi" anlamında kullanılmaktadır ve "nesne" terimi nesne ilişkileri ekolündeki kullanımından farklı olarak Freud'un içgüdülerle ilgili ilk açıklamalarından gelmektedir. Bu açıklamalarda nesne, bedensel gerilimlerden kaynağını alan biyolojik doyuma ulaşmayı amaçlayan içgüdülerin yöneldiği bir kişiyi ifade etmektedir. Nesne ilişkileri teriminin bu mekanik çağrışımlarına rağmen kullanılmaya devam edilmesinin sebebi ise hem klasik kuramda Freud'un içgüdülerle ilgili açıklamalarıyla ilişkili olması hem de birey için önemli olan nesnenin bazen bir kişi yerine kişinin bir parçası (annenin memesi) veya cansız bir şey olabilmesidir (McWilliams, 2017).

Freud sonrası dönemde klasik kuramı geliştiren ya da klasik kurama değişiklik getiren farklı okullar ortaya çıkmıştır. Temsilcisi Anna Freud olan ego psikologları klasik kuramın temel sayıltılarını reddetmemekle birlikte psikanalitik çalışmanın odağını ego işlevlerine kaydırmıştır. Ego psikolojisi bilinçdışı süreçlerin farklı yapılar arasındaki işleyişine verdiği önemi sürdürmüş, ancak egonun bu içsel çatışmalar ve dışsal gerçeklikle baş etme süreçlerinin incelenmesine odaklanmıştır (Freud, 1937). Aynı dönemde İngiltere'de ise bazı terapistler farklı türdeki bilinçdışı süreçleri ve bunların görünümlerini inceliyorlardı. Nesne İlişkileri okulu bilinçdışı dinamiklerin gücüne olan inançları ile analitik ekol içerisinde yerini almış ancak Freud'un kuramının bazı yönlerine de itiraz etmiştir (McWilliams, 2017). Örneğin Fairbairn (1954) Freud'un dürtüleri odağına alan biyolojik yaklaşımı reddederek kişilerin motivasyonunun dürtü doyumundan ziyade ilişki arayışı olduğunu ileri sürmüştür. Diğer bir deyişle, bebek

yalnızca annesinin memesinden besin alarak doymak değil, daha ziyade bu beslenme ilişkisi içerisinde hissettiği sıcaklık ve bağlanma duygularını deneyimlemek arayışındadır.

2.1.2 Melanie Klein ve nesne ilişkileri kuramı

Kurucusu Melanie Klein olarak kabul edilen nesne ilişkileri ekolü temel olarak kişilerarası ilişkilere atıfta bulunur. Kurama göre kişinin diğerleri ile güncel etkileşimleri erken dönemde önemli nesnesi ile -genellikle anne- kurduğu ilişkiden belirgin izler taşır. Basitçe ifade etmek gerekirse, erken dönem kişilerarası ilişkiler, içselleştirilmiş ilişki temsillerine dönüştürülür. Nesne ilişkileri kuramcıları kişinin kendine ve diğerlerine veya "nesne"ye ilişkin içsel temsillerini içeren psikolojik yapılanmasının anlaşılması için preödipal dönemlerin incelenmesi gerektiğini öne sürmüştür. Buna göre kişinin kendi kendisini nasıl algıladığını içeren bir benlik temsili ve nesneyle ilişkisindeki tatmin ve hayalkırıklığı deneyimlerine dayanan öznel nesne temsili bulunmaktadır ve nesne ilişkileri kişinin temsillerinin olduğu bu iç dünyaya atıfta bulunmaktadır. İç dünyadaki bu nesne ilişkileri kişinin gerçekliği algılayışını etkileyerek çarpıtmasına ve diğerleri ile kurduğu ilişkileri farklı değerlendirmesine neden olarak farklı patolojiler geliştirmesine sebebiyet verebilmektedir (St.Clair ve Wigren, 2004).

Çocuklar gelişimleri boyunca deneyimledikleri ile bir nesneyi ya da bir kişiyi basitçe içselleştirmezler; bütün ilişkiyi ve dinamiklerini içselleştirirler (Fairbairn, 1940;1944). Yaşamın ilk yıllarında anne bebek arasındaki beslenme deneyimi ilişkinin içselleştirilmiş temsilinin edinilmesinde önemli bir prototip oluşturur. Anne tarafından emzirilen bebek (olumlu kendilik deneyimi), emziren-besleyen anne (nesneye ilişkin olumlu deneyim) ve bebeğin emzirilme deneyiminden aldığı zevk ve doyum (olumlu duygusal deneyim) olumlu bir ilişki deneyiminin prototipini oluşturur. Bebek yeniden acıktığında ve anne bebeğin ihtiyacına hemen karşılık veremediğinde doyuma ulaşamayan, hayal kırıklığına uğrayan talepkar bebek (olumsuz kendilik deneyimi), ulaşılamayan, sinir bozucu anne (nesneye ilişkin olumsuz deneyim) ve deneyimin bebekte yarattığı öfke, hayal kırıklığı, korku gibi duygular ise olumsuz bir ilişki deneyiminin prototipini oluşturur. Tüm bu deneyimler kendilik temsili, nesne temsili ve bunları birbirine bağlayan duygulanım bileşenleri iki karşıt nesne ilişkileri kümesi olarak bebek tarafından içselleştirilir (Ogden, 1983; Akt. Gabbard, 2014). Fairbairn'a göre (1954), içselleştirilmiş nesne temsillerini

şekillendiren beslenme ilişkisinin bebeğin annesinin sütünü alması şeklindeki mekanik yönünden ziyade bebeğin annesi tarafından beslenme yaşantısı, bu yaşantının içerdiği sıcaklık ve bağlanma duygularıdır.

Klein çalışmalarında içgüdü, yapı, nesne gibi Freud'un klasik dürtü kuramının terimlerini ve kavramlarını kullanmış ancak çocuk psikanalizi uygulamalarının sağladığı gözlemlerle bu kavramların anlamlarını genişletmiş ve farklılaştırmıştır. Freud'un içgüdülere yaptığı vurguyu korumuş olsa da Freud'un içgüdülerin nesnesizliği fikrinden uzaklaşarak içgüdülerin nesnelerle içsel olarak bağlantılı olduğu fikrini öne sürmüştür. Klein'a göre dürtüler yaşamın başından itibaren nesne ilişkileri bağlamında ortaya çıkar ve nesne yönelimlidir. Klein bebeklerin yaşam ve ölüm içgüdüsü olmak üzere iki temel içgüdü ile doğduklarını; yaşam içgüdüsünün ego ve savunmalarını güçlendirdiğini ve bütünleştirici bir yanı olduğunu, ölüm içgüdüsünün ise hayatta kalma kaygısı ile bebeğin düşlemlerinde nesneye bağlanmasını sağladığını öne sürmüştür (Klein, 1952a).

Bütünleşmemiş bir formda da olsa ego doğumdan itibaren vardır ve bebeğin ruhsal gelişimi yaşamın ilk yılındaki sözöncesi dönemde iki farklı ruhsal pozisyon içerisinde şekillenir. (St. Clair, 2004). Bu pozisyonlardan ilki olan paranoid-şizoid pozisyon doğumdan itibaren yaklaşık dört beş aylık dönemi kapsamaktadır. Bu konumun temel özelliği hem kendiliğin hem de nesnenin, aralarında neredeyse hiç bütünleşme olmaksızın iyi ve kötü olarak bölünmüş olmasıdır. Bebek sevgi ve nefreti yani yaşam ve ölüm dürtülerini de birbirinden ayrırır (Klein, 1952b). Bu dönemde bebek doğuştan gelen ölüm içgüdüsü, agresyon, doğum travması ve çevreyle kurdukları etkileşimlerde yaşanan hayal kırıklığı deneyimleri nedeniyle çok fazla kaygı duymaktadır. Bu kaygılarla bebek düşlemler yoluyla baş etmeye çalışır. Bilinçdışı düşlemler zihinsel bir faaliyet olsa da bebek kendi düşlemlerini dış gerçek dünyadan ayırt edemez. Bu nedenle açlık gibi içsel bir rahatsızlık hissini dışarıdan kendisine yönelik bir saldırı gibi deneyimleyebilir (Klein, 1959).

Bu dönemde egoda yok edileceği ve zarar göreceğine dair paranoid kaygılar hakimdir. Bu dönemde bebek hem egosunu hem de nesnesini bölerek sevgi ve nefret duygularını (yaşam ve ölüm içgüdülerini) annenin (ya da annenin parçalarının) farklı bölümlerine yansıtır. Bebeğe rahatsızlık veren hisler kötü memeye (sinir bozan, nefret edilen, rahatsız

eden bir anne), bebeğe doyum veren hisler ise iyi memeye (doyuran, tatmin eden, sevilen bir anne) atfedilir. Rahatsız edici deneyimler bebek tarafından tümgüçlü bir şekilde daima reddedilir ve uzaklaştırılır. İyi deneyimler ise zulmedici nesne (kötü meme) korkusuna bir savunma olarak idealleştirilir ve abartılır. Bebek bu bölünme ile ihtiyaç duyduğu iyi nesneyi kötü nesneden ayrı bir yere koyar ve zarar görmesini engeller (Klein, 1946). İyi ve kötü nesneler içe yansıtılır ve bu süreç yeniden yansıtma-yeniden içe yansıtma şeklinde işleyen bir döngü ile içsel iyi-kötü nesnelerin oluşmasını sağlayan bir süreç şeklinde deneyimlenir. Bu dönemde yaşanan bu ikili bölünme bebeğin daha sonra kendilik ve nesne bütünleştirmesini sağlayabilmesi açısından çok önemlidir. Yeterli iyi deneyimlerle içsel iyi nesnenin oluşturulması sonrasında depresif pozisyon ile çalışmak için önkoşuldur (Greenberg ve Mitchell, 1983).

Bebek hissettiği kaygılarla ve yoğun ihtiyaçlar ile başa çıkmak için düşlemlerinde ve zihinsel süreçlerinde yukarıda bahsedilen bölmeye (split) ek olarak, yansıtma (projection), içe atma (introjection) ve yansıtmalı özdeşim (projective identification) gibi savunma mekanizmalarına başvurur (St. Clair ve Wigren, 2004). Bu dönemde bebekler rahatsızlık verici içsel deneyimler (örneğin açlık, uykusuzluk, bedensel rahatsızlık vb.) ile dışsal kaynaklı rahatsızlıklar (örneğin kıyafetin bebeği sıkması, bebek bezinin ıslanması ve rahatsız etmesi vb.) arasında bir ayrım yapamazlar. Rahatsızlık verici içsel deneyimleri dışarıdan geliyormuş gibi algılarlar. Diğer bir deyişle bebekler içsel yaşantılarını ve dürtülerini dış dünyaya yansıtarak, onları dışarıya ait şekilde deneyimlemeye eğilimlidirler. Bebek annesinin memesini emerek doyuma ulaştığında ve haz duyguları hissettiğinde, bu duyguları dışarıdaki nesneye yansıtır ve anne memesinin iyi olduğunu düşünür. Yansıtma yetişkin yaşamda da kendiliğin ötekine yansıtılmasını içerir; diğerinin zihnini okuma, ötekiyle bütünleşme, sözsüz eşzamanlılık anları gibi özne ve nesneyi yakınlaştırıcı görünümleri olabileceği gibi nesnenin ciddi şekilde çarpıtıldığı yansıtmalarda yanlış anlaşılmalara ve çatışmalara sebep olabilir (McWilliams, 2017).

Yansıtmanın ters yönlüsü olarak düşünülebilecek içe atma ise nesneyle ilkel bir özdeşim şeklinde görünür. İçe atma dışsal kaynaklardan gelenin içsel olarak algılandığı bir süreçtir. Bakım veren kişilerin bebeğe yönelik davranışları, tutumları ve duygulanımları bebek tarafından içe yansıtılır. Bebek bölme ile rahatsızlık verici deneyimler ile haz verici deneyimleri birbirinden ayırarak izole eder. Böylece hem kendini korur hem de doyum

veren duyguları içe atma ile kendine katar. Yetişkinlik döneminde patolojik içe atma saldırganla özdeşleşme, yas yaşantısında takılma gibi görünümlere sahip olabilir. (St. Clair ve Wigren, 2004)

Yansıtmalı özdeşim kavramı hakkında yazan ilk analist Klein (1946) olmuştur. Yansıtma ve içe atma süreçlerinin her biri ayrı ayrı süreklilik hatlarına sahiptir ve herkes tarafından kullanılan savunma mekanizmalarıdır. Ancak bu mekanizmaların ilkel biçimlerinde her ikisinin de içsel ve dışsal olan arasındaki ayrımın bulanıklaşmış olması sebebiyle bu iki süreç iç içe geçer ve yansıtmalı özdeşim şeklini alır (McWilliams, 2017). Bebek içsel kaygı ile baş edemediği durumda öncelikle egonun bu parçasını benliğin geri kalanından ayırır ve bu rahatsızlık verici parçayı nesneye yansıtır. Bu parçayı dışarıda değiştirerek iyi nesne olarak yeniden içselleştirir (Greenberg ve Mitchell, 1983) Yansıtmalı özdeşimin yetişkinlikteki görünümünde kişi içsel olanı nesneye yansıtır hem de yansıttığı nesneyi sanki nesne de bu içsel nesnelere sahipmişçesine bu şekilde olmaya/davranmaya zorlar. Yansıtmalı özdeşim sürecinin anlaşılması tüm kişilerarası ilişkilerde olduğu gibi romantik çift ilişkilerini anlamak noktasında da oldukça önemlidir (Ruszczynski ve Fisher, 1995).

Paranoid-şizoid dönemde bebek iyi nesnenin (annenin) içerisinde, onu doyuracak sıcak süt, başka bebekler, değerli dışkı, babanın penisi gibi pek çok zenginliğe sahip olduğunu düşlemler. Bebeğin kendisinin sahip olamadığı ancak annenin sahip olduğu bu zenginliklere duyduğu erken dönemdeki haset Klein'ın kuramı içerisinde büyük bir öneme sahiptir (Klein, 2011). Annenin sahip olduğu tüm bu zenginlikleri içine alarak onlara sahip olmayı arzular. Böylece iyi nesneleri kendi içerisinde biriktirerek dış nesnelerin kendisine yapacağı saldırılardan korunmayı amaçlar (Greenberg ve Mitchell, 1983). Kötü hisler ve içsel yıkıcılık da aynı zamanda kötü nesneye (anneye) yansıtılır. Dördüncü aydan itibaren bebek yavaş yavaş bölünmüş nesneleri bütünleştirme becerisini kazanır. Bebek bu evrede bölünmüş anne algılarını bütünleştirebilir, iyi ve kötü özelliklere sahip tek bir anne olduğunu algılayabilir. Tek bir annenin olması, çocuğun yıkıcılığını yönelttiği hedefin ayrı bir "kötü" anne değil, anne olduğu anlamına gelmektedir. Paranoid-şizoid konumda temel kaygı benliğin dışarıdan zarar göreceği korkusu iken, depresif konumda bütünleşen nesne algısı ile temel kaygı bebeğin kendi saldırganlığının yarattığı düşlemsel yıkım karşısında nesneye zarar vermiş olma

korkusudur. Nesneyi bu korkudan, suçluluk duygusundan ve umutsuzluk korumak için depresif posizyonda inkar gibi yeni savunmalar geliştirilir (St.Clair ve Wigren, 2004). Nesnenin kaderiyle ilgili endişe, çocuğun annesinden aldığı iyiliğe karşı gelişen gerçek sevgi ve pişmanlığın bir ifadesidir. Nesnenin kaderine ilişkin kaygıyla çocuk sevilen nesneyi onarma ve eski haline getirme girişimlerinde bulunur. Çünkü nesne artık yalnızca dürtü tatmini sağlayan bir araç değil, bebeğin yoğun bir şekilde kişisel ilişki kurduğu bir "öteki" haline gelmiştir. Depresif konum yaşam boyunca devam eden bir süreçtir ve bu "öteki" ile kurulan ilişki sonraki kişilerarası ilişkiler için bir temel niteliği taşıyacaktır (Greenberg ve Mitchell, 1983).

2.1.3 Fairbairn'in nesne ilişkisel modeli

Klein'ın kuramında yoğunluklu olarak içsel dürtüler ve ebeveyn tutumları iki ayrı merkez kuvvet olarak kabul edilirken, Fairbairn ruhsallık üzerinde diğer kişiler ile kurulan ilişkilerin etkilerine görece daha fazla vurgu yapmıştır. Freud'un klasik dürtü kuramından tamamen uzaklaşan Fairbairn'e göre içsel nesnelerin oluşumu basit bir süreç değil, kişilerarası ilişkilerin tüm dinamiklerinin içselleştirildiği karmaşık bir süreçtir (Fairbairn, 1940;1944). Dürtü nesnenin ayrılmaz bir parçasıdır ve libidinal enerjinin asıl amacı haz aramak değil nesneyle ilişki arayışıdır. Bu nedenle psişenin itici gücü zevk ilkesi değil, aslında diğer insanlarla ilişki kurmak ve bağlantıyı korumak ihtiyacıdır. Nesne ilişkilerini belirleyen şey öznenin libidinal tutumları değil aksine, libidinal tutumlara şekil veren nesne ilişkileridir. Oral, anal ve ödipal erojen bölgeler ise libido ve nesne arasındaki bağlantıyı sağlayan araçlardır ve nesne ile ilişkinin kalitesini belirler (Fairbairn, 1952).

Fairbairn'e göre nesnenin özellikleri ve aynalama, onaylama, destekleme gibi nesnenin sağladığı ilişkisel temel doyumlar ruhsal yapının oluşmasında en temel etkenlerdir. Ebeveynlerin duygusal olarak yeterince kapsayıcı olamadığı ya da aşırı müdahaleci olduğu durumlarda çocuğun yakın ilişkiye duyduğu yoğun ihtiyaç karşılık bulamaz. Bu nedenle çocuk ancak nesneleri içselleştirerek, bölme ve bastırmaya başvurarak durumun üstesinden gelebilir. Önemli bir nesne ile kurulan ilişkinin kaybı benlikte bölünmeye neden olabilir. Kendilik ve nesne arasında ortaya çıkan bu çatışma psikopatolojinin gelişimsel kökenini oluşturur (Fairbairn, 1952). Normal gelişim sürecinde benlik tatmin edici olmayan ilişkilerin yarattığı kaygıyla baş etmek için öncelikle nesneyi içe yansıtır. Bu nesne uyarıcı ve reddedici olarak iki parçadan oluşmaktadır. Bir sonraki adımda

nesnenin bu iki parçası reddedilerek içsel nesneden ayrılır. Böylece içselleştirilmiş nesne uyarıcı nesne, reddedici nesne ve ideal nesne olmak üzere üç parçaya bölünmüş olur. Ödipal dönemde aynı cinsten ebeveyn reddedici, karşı cinsten ebeveyn ise uyarıcı nesne pozisyonunda olabilir ancak bu durum farklı da deneyimlenebilir (Fairbairn, 1954).

2.1.4 Winnicott'un nesne ilişkisel modeli

Bebeklik döneminde birincil bakım veren tarafından bebek için oluşturulan çevrenin ve etkileşimlerin ruhsallık üzerindeki yapılandırıcı etkisini vurgulayan Winnicott (1956) "birincil annelik meşguliyeti" kavramıyla annenin doğuma yakın dönemden başlayarak zihinsel olarak yoğun bir biçimde bebeği ile ilgilenmeye başladığını ifade eder. Yoğunluğu sebebiyle "normal bir hastalık" hali olarak da nitelendirilen bu durum sayesinde anne bebek ile güçlü bir özdeşim kurar, dışarıya olan yatırımının önemli bir kısmını çekerek bebeğe yöneltir. Anne bebeğin rahatsızlıklarını gidermek, isteklerini ve ihtiyaçlarını karşılamak konusunda yoğun bir çabaya girer. Böylece bebeğin güvende hissetmesini sağlar, bebeğe anneyle bir bütün olduğunu hissettirir. Bu meşguliyet annenin tüm kapsayıcı işlevlerini çocuk için seferber etmesini sağlar, böylece bebek için de kapsayıcı ve tutucu (holding) bir çevre oluşmasının önünü açar. Bu özdeşim bebeğin önemsenmesi, kapsanması, korunması ve böylece hayatta kalması için önemlidir. Anne erken dönemde kendini bebeğe meme aracılığı ile sunar ve bebeğin ihtiyaç duyduğu her an memeye ulaşmasıyla bebek memeyi kendisinin yarattığını inanır. Bu "yanılsama anı" anne bebek etkileşiminde yinelendikçe bebek bir dış gerçeklik algısı oluşturur ve tümgüçlülük duygusuna kapılır (Winnicott, 1945).

Özellikle hamileliğin son dönemiyle iyice yoğunlaşan bu aşırı uyarılmışlık ve özdeşim hali bebeğin benlik gelişimi ve annenin birincil meşguliyetten çıkışıyla giderek azalır ve yerini sürdürülmesi daha olanaklı olan "yeterince iyi annelik"e bırakır (Winnicott, 1949). Yeterince iyi bir anne artık bebeğin kendi bilişsel kapasite içerisinde ifade ettiği ihtiyaçlarına karşılık verir, böylece anne ve bebek arasındaki simbiyoz ayrışmaya ve bağımsızlığa doğru ilerler. Bu dönemde bebek Winnicott'un (1953) "geçiş nesnesi" olarak adlandırdığı, anne olmayan ilk nesnesi ile tanışır. Bir battaniye, oyuncak, kumaş parçası vb. olabilen geçiş nesnesi annenin yokluğunda bebeğin saldırgan ve yıkıcı dürtülerini yönlendirebildiği ve kendini sakinleştirebildiği bir araç işlevi görür. Geçiş nesnesi bebeğin anne ile bir olduğu halden bağımsızlığa geçişte ara alan oluşturması

açısından önemlidir. Yeterince iyi bir anne ve kucaklayıcı bir çevre sayesinde bebeğin benliğinin parçaları birleşerek bütünleşir, bebek sağlam bir ego geliştirir ve dış çevreden ayrı bir benlik duygusu geliştirir. Anne ile kurulan yetersiz ve uyumsuz ilişki ise çocuğun "sahte benlik" geliştirmesine sebep olabilir (Winnicott, 1965).

2.1.5 Mahler'in nesne ilişkisel modeli

Mahler de Fairbairn ve Winnicott gibi nesne ilişkilerinin gelişiminin mutlak bağımlılıktan karşılıklı bağımsızlığa uzanan bir yol izlediğini öne sürer. Mahler "ayrılma-bireyleşme süreci" olarak adlandırdığı bebeğin kendi beden deneyimleri ve dünyayla kurduğu ilişkinin baş temsilcisi olan birincil sevgi nesnesi anne ile ilişkisi bağlamında, gerçeklik dünyasından ayrı ve onunla ilişkili olma duygusunun kurulması sürecinin önemine dikkat çekmektedir. Bu sürecin yankılarının tüm yaşam boyunca kurulan diğer ilişkilerde kendisini gösterecektir. Mahler'e göre bebek hayata, anne karnı dışı yaşama adapte olmaya çalıştığı ve kişilerarası ilişki kurmaya çabalamadığı normal otizm durumunda başlar. Bu durumda bebek tamamen diğerine bağımlıdır ve kendisi ile diğeri arasında ayrım yapamaz. İkinci ay ile birlikte normal simbiyoz dönemine girilir; bebek çevre ile benlik arasında bir sınır hissi geliştirir. Ancak bu benlik duygusu anneyle bebeğin kaynaştığı ve bir olduğu bir benlik duygusudur (Mahler, 1975).

Üçüncü evre ayrılma-bireyselleşme evresidir ve bu dönemde bebek yavaş yavaş anneden ayrı, özerk bir varlık olduğunun ayırdına varır. Vücut duruşlarının çeşitlenmesi ve yürümenin gelişimi ile anneden fiziksel olarak uzaklaşmaya başlar. Çocuk bağımsızlık geliştirdikçe anneden daha fazla uzaklaşır ve nihayetinde ayrılıklarına dair kaygılanır. Bu aşamada Mahler'in yakınlaşma krizi olarak adlandırdığı, çocuğun hem anneden bağımsız olmak için çabaladığı hem de anneden uzak olmak ile ilgili kaygılandığı durum yaşanır. Bireyselleşme dönemi yaşamın ilk üç yılında tamamlanır. Bu süreçte çocuk "nesne sürekliliği"ni kazanır, iç dünya ve dış gerçeklik arasındaki farkı ve kendisi ile annesinin birbirinden farklı nesneler olduğunu kavrama yetisini edinir. Çocuğun bilişsel ve sosyal gelişime dair deneyimleri ile birincil bireyleşme anneye fiziksel bağımlılığın ortadan kalkmasını sağlar ve annenin içselleştirilmesine olanak tanır (Mahler, 1963). Ağırlıklı olarak ortak yaşamsal örgütlenme düzeyindeki çocuklar anneyi kendiliklerinin bir parçasıymış gibi algılarlar, ayrı ve tam bir dışsal nesne olarak anne imgesini bütünleştiremezler. Onun yerine iyi ve kötü kısmi nesneleri bölmeyi sürdürürler, iyiyi içe

alma kötüyü dışa atma çabalarına devam ederler. Bu örgütlenme yetişkin yaşamda da kişilerarası ilişkiler bağlamında benzer şekillerde deneyimlenmeye devam eder (Mahler, 1975).

2.1.6 Kernberg'in nesne ilişkileri kuramına katkıları

Nesne ilişkileri okulunun önemli çağdaş temsilcilerinden Otto Kernberg'in kuramsal yaklaşımı Freud'un klasik dürtü kuramı ile Klein'ın nesne ilişkileri modeli arasında köprü oluştururken, gelişimsel açıklamaları bakımından Mahler'in kuramı ile benzerlik göstermektedir. Kernberg'e göre gelişim, farklılaşmamış, iç içe geçmiş bir kendilik-nesne kümelenmesinden kendilik ve nesne tasarımlarının bütünleşmesine uzanan dört evreli bir süreçten oluşur ve gelişimin her bir evresinde ortaya çıkan saplanmalar farklı psikopatolojiler ile ilişkilidir. Kişiliğin bütünleşmesinde yaşanan sorunların ileri düzeyde saldırgan dürtüler ve bu dürtülere karşı kullanılan ilkel savunma mekanizmalarına dayandığını öne sürmektedir (Kernberg, 1980).

Borderline kişilik örgütlenmesi ve narsisizm üzerine kuramsal çalışmalar yürüten Kernberg "kişilik organizasyonu" kavramını sabit, çoğunlukla bilinçdışı ve dinamik olarak organize olmuş, erken dönem deneyimlerini ve evrelere özgü dürtü yapılarının da dahil olduğu bir yapı olarak tanımlar. Bu yapı nesne ilişkileri, savunma mekanizmaları, kendilik ve nesne temsilleri gibi pek çok bilinçdışı malzemeyi içinde barındırır. Kişilik organizasyonları aşırı derecede bozulmuş psikotik yapılanmadan, gerçeklikle uyumlu, yüksek işlevli nevrotik yapılanmalara doğru uzanır. Kernberg nesne ilişkileri kuramını temel alan, psikolojik işleyişin nesne ilişkileri, kimlik, savunma mekanizmaları ve gerçeklik testi olmak üzere dört ana boyutuna dayanan hem kategorik hem de çok boyutlu yaklaşımları birleştiren bir model önermiştir (Kernberg, 1996).

Bu modelin boyutlarından biri olan nesne ilişkileri niteliği önemli diğerleriyle kurulan sabit, derin ve çoğunlukla bilinçdışı olan ilişki şablonları olarak tanımlanmaktadır. Nesne ilişkilerinin yapısının (simbiyotik / ikili / üçgen), duygulanımının (haset / kıskançlık / rekabet) ve öznenin korkusunun (cezalandırılmak / terk edilmek / yok olmak vb.) değerlendirildiği bu boyutta üç farklı ilişki niteliğinden bahsedilmektedir.

1. Parçalanma ve yok olma korkusuyla karakterize simbiyotik nesne ilişkisi

Psikotik düzeydeki bu nesne ilişkisinde erken dönem birincil narsisistik örgütlenmeye ilişkin bir kusur bulunmaktadır. Kendilik bir bütünlük içerisinde değildir, belirli bir psikososyallik düzeyine izin verecek şekilde parçalı haldedir. Öznenin "çocuk-anne" ikilisinden ayrılması gerçekleşmediği için, bu simbiyotik ilişki sonraki kişiler arası ilişkilerde tekrarlanır. Benlikten ayrışmış dışsal bir nesne ile ne genital ne de anaklitik gerçekçi bir ilişki kurmak mümkün değildir. Süperego düzenleyici ve çatışmacı bir rol oynayacağı düzeyde gelişmemiştir. Çatışma dışsal gerçeklik ve temel dürtüler arasında olduğundan, gerçekliğin bazı parçalarının inkarı söz konusudur. Gerçekliğin büyük bir kısmının reddedildiği durumlarda sanrılara ve yeni bir gerçeklik yaratmaya başvurulur. Özne parçalanmaya, yok olmaya ilişkin bilinçdışı yoğun bir kaygı duyar.

2. Borderline nesne ilişkileri

Borderline yapılanmada benlik sınırları genellikle korunur, ilişki ikili ve anaklitiktir. Borderline kişiler sevilmek, içgüven, özsaygı gibi ihtiyaçlarının karşılanması noktasında nesneye güvenirler. Bölme ana savunma mekanizması olarak kullanılır; agresif ve erotik dürtüler entegre değildir. Borderline yapılanmada temel kaygı reddedilme, sömürülme, terk edilme ve manipüle edilme kaygılarıdır. Borderline nesne ilişkileri kendi içerisinde üç farklı kategoriye ayrılır:

2a. Nesneyi kaybetme korkusuyla karakterize düşük borderline nesne ilişkisi

Bu nesne ilişkisinde aşırı derecede kötü iç nesneler dış nesnelere yoğun ve uzun süreli olarak yansıtılır. Özne, nesneyle yakınlaşması neticesinde kimliğini kaybedeceğinden kaygılanır ve nesne tarafından yenilip yutulacağına dair derin arkaik korkular duyar. Bu kaygı neticesine iki konum arasında gidip gelir: ya arzu ettiği nesneye yaklaşır ve böylece benliğini tamamen kaybederek yok olmaktan korkar, ya da nesneden kendini koparır ve umutsuz bir şekilde yalıtılmış hisseder. Paranoid, şizotipal ve şizoid kişilik örgütlenmelerinde bu tür nesne ilişkileri görülür.

2b. Nesnenin sömürülmesi ve kontrolü ile karakterize düşük borderline nesne ilişkisi

Bu tür nesne ilişkisi çok arkaik, idealize edilmiş, persekütif, sadist bir süperegonun izlerini taşımaktadır. Nesne ilişkisi, temelde nesne üzerinde tümgüçlü bir kontrol kazanmayı hedefleyen bir sömürücülük üzerinedir. Bu tür nesne ilişkileri kötü huylu narsisistik ve psikopatik kişilik örgütlenmelerinde kendini göstermektedir.

2c. Terk edilme korkusuyla karakterize yüksek borderline nesne ilişkisi

Bu nesne ilişkisindeki özne terk edilmeye, kimsesiz kalmaya ve reddedilmeye dair yoğun kaygılarını ifade eder ve bunları önlemeye yönelik savunmalar kullanır. Borderline, histriyonik, narsisistik, sadomazoşist ve bağımlı kişilik örgütlenmelerinde bu tür nesne ilişkileri görünür.

3. Kastrasyon-depresyon korkusuyla karakterize ödipal nesne ilişkisi

Nevrotik nesne ilişkilerinde benlik bütünleşmiştir, pregenital fiksasyonlar ya da ödipal evreye özgü bazı sorunlar nedeniyle benliğin işlevselliğinde sorunlar yaşansa dahi benlik asla bölünmez. Nesne olduğu gibi var olan ve yakınlık aranan bir konumdadır. Nevrotik çatışma dürtüler ile süperego arasındadır. Bu tür nesne ilişkisinde temel kaygı suçluluk duygularıyla ilişkili iğdiş edilme kaygısıdır. Bu suçluluk duyguları gelecekteki ilişkilere genellikle erotik biçimde yansıtılır. Bu tür nesne ilişkileri mazoşistik-depresif, histerik ve obsesif-kompulsif kişilik örgütlenmelerinde kendini gösterir (Bergeret, 1974; Akt. Diguer ve ark, 2006).

Özetle, yaşamın erken dönemlerinde şekillenen nesne ilişkileri kişilerin sonraki yaşamlarında kuracakları tüm kişilerarası ilişkiler için temel işlevi görürler. Özellikle yoğun duygulanımların eşlik ettiği ve kendilik-nesne arasındaki sınırların muğlaklaştığı romantik ilişkilerinin doğasını anlamakta nesne ilişkileri niteliği önemli bir kaynaktır. Yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerinde partnere bağımlılığın ruhsal mekanizmasının anlaşılmasında erken dönemde ilk nesne ile kurulan ilişki dinamiklerinin önemli izler taşıdığı düşünülmektedir.

2.2 Partner Bağımlılığı

İnsanlar, diğer insanlar ile olumlu, önemli ve kalıcı ilişkiler kurmak ve sürdürmek için temel bir dürtüye sahiptir (Baumeister ve Leary, 1995). Diğer insanlarla kurulan yakın ilişkiler insan yaşamının ve ruhsallığının önemli bir kısmını oluşturur. Bu yakın ilişkiler arasında "önemli diğeri" ile kurulan romantik ilişki farklı bir yere sahiptir. Ergenlik dönemi ile başlayan ve yetişkinlikte devam eden, ötekine duyulan romantik ve cinsel ilgi bireylerde önemli bir ruhsal yatırımı da beraberinde getirmektedir. Romantik ilişkiler genellikle kişilerin özgürce seçtiği, tutku, yakınlık ve bağlılığı içeren yakın ilişkiler olarak tanımlanmaktadır (Sternberg ve Grajek, 1984).

Collins (2003) romantik ilişkilerin, arkadaşlıklarda olduğu gibi çiftin yalnızca bir üyesi tarafından tanımlanmayan, karşılıklılık barındıran, devam eden gönüllü etkileşimlerden oluştuğunu belirtmiştir. Romantik ilişkilerin katılım, partner seçimi, ilişki içeriği, ilişki kalitesi, duygusal ve bilişsel süreçler olmak üzere belirleyici özellikleri bulunmaktadır. Katılım, bireylerin romantik ilişkiye başlama ve sürdürme sürecini ifade etmektedir. Partner seçimi, bireylerin romantik ilişki içerisinde çift olacakları kişiye yönelik tercihleridir. İlişki içeriği, romantik partnerlerin ilişki içerisindeki paylaşımlarını ve ortak etkinliklerini kapsamaktadır. İlişki kalitesi, genel anlamda ilişkinin taraflara faydalı deneyimler sağlama derecesini ve partnerlerinin ilişkinin niteliğine yönelik değerlendirmelerini ifade etmektedir. Duygusal ve bilişsel süreçler ise, partnerlerin kendilerine ve ilişkiye yönelik algılarını, duygusal tepkilerini, beklentilerini ve yükledikleri anlamları içermektedir.

Romantik ilişkilerin doğasına yönelik pek çok kuramsal açıklama mevcuttur. Freud'a (1937) göre diğerine duyulan sevgi "cinsel içgüdünün yansıması ve yüceltilmesi"dir. Yaşam içgüdüsünün (Eros) baskın olduğu durumlarda aşk, sevgi, temas ve cinsel doyum ihtiyacı ortaya çıkmaktadır. Freud (1979) ayrıca anne ile çocuk arasında erken dönemde kurulan ilişkiyi vurgulayarak, hayatın sonraki dönemlerinde kurulan romantik ilişkilerin, bu ilk ilişkinin bir bakımdan tekrarı olduğunu öne sürmektedir.

Kernberg'e göre (1995) "*sevgi, aşk nesnesine karşı ilgi duyma kapasitesinin bir ifadesidir, saldırganlık karşısında oluşturulan tepkilerin yüceltici (telafi edici) bir sonucudur. Sevgi, libidinal, saldırgan benlik ve nesne temsilleriyle çift değerlilik*

hoşgörüsünün bütünleşmesini yansıtır" (Sayfa 32). Aşkı varoluşsal olarak benlik sınırlarının terk edilmesi olarak ifade eden Kernberg, aşkı ben ve nesne tasarımlarının kaynaştığı, duyarlılık, diğeriyle özdeşim, diğerini ülküleştirme, tutkulu özellikte cinsel-nesne ilişkisi ve süperego yatırımlarını içeren karmaşık bir yapı olarak tanımlamaktadır.

2.2.1 Psikanalitik kuramda nesne seçimi

Freud yaşamın başlangıcı ile insanın ilişki kurduğu ilk nesnenin anne memesi olduğunu vurgular ve dolayısıyla anne memesiyle kurulan ilişkinin her aşk ilişkisinin prototipi olmasının geçerli nedenleri olduğunu ileri sürer. Ergenlik dönemiyle birlikte romantik ve cinsel nesne seçimi gündeme gelir. İkincil bireyselleşme ve ayrılma süreci olarak değerlendirilen ergenlikte (Blos, 1967), yeni cinsellik nesnelerine yatırım yapılabilmesi için çocukluk nesnelerine yatırımın geri çekilmesi gerekmektedir. Freud'a göre yaslanma tipi (anaklitik tip) ve narsisistik tip olmak üzere iki tip nesne seçimi mevcuttur. Yaslanma tipi nesne seçiminde, tıpkı yaşamın ilk yıllarında cinsel dürtülerin kendini koruma dürtülerine yaslanması gibi kişi bir zamanlar kendine bakan, onu koruyup besleyen nesnenin özelliklerini taşıyan bir nesne seçer. Yaslanma tipine uygun olarak kişi kendisini besleyen anneyi, kendisini koruyan babayı ya da bunlara ikame nesneleri seçebilir. Narsisistik tipte nesne seçiminde ise ilk nesneden ziyade kişi kendine benzeyen, kendi özelliklerini taşıyan bir nesne arayışındadır. Bu tipe uygun olarak kişi kendisini arar: kendisinin olduğu şeyi, bir zamanlar olduğu şeyi, kendisinin olmayı arzuladığı şeyi ya da bir zamanlar kendisinin bir parçası olmuş şeyi seçebilir (Freud, 1914).

Preödipal dönemde anne bebek ilişkisinde cinsel dürtülerin ve cinsel heyecanın iniş çıkışları erotik arzunun kökenini oluştururken, ödipal dönemde bu arzu doruğa ulaşır. Freud (2019) ödipal dönemde karşı cinsten ebeveyne yönelik genital dürtülerin baskın hale geldiğini ve bu nedenle aynı cinsten ebeveyne yönelik çelişkili duygulanımlar ve rekabet hissinin etkin hale geldiğini söyler. Aynı cinsten ebeveyne yönelik bilinçdışı öldürme arzuları diğer ebeveyne duyulan ensest arzunun ve kastrasyon kaygısının karşılığıdır. Bunlara bilinçdışı tehditler ve cezalandırılma fantezileri eşlik eder. Freud bilinçdışı olarak gerçekleşen ödipal nesne arayışının tüm normal aşk ilişkilerinin parçası olduğunu ve aşk nesnesine yönelik idealleştirmelerin ve özlemlerin kaynağı olduğunu öne sürmüştür.

Öznenin kendini istikrarlı bir aşk ilişkisine adama konusundaki tutumu kadın ve erkek cinsiyetleri arasında farklı dinamiklere sahiptir. İlk nesnenin kalıcılığı nedeniyle erkekler sonsuza dek ideal anneyi arama eğilimindedir ve karşı cinsle ilişkide pregenital ve genital korkularının yüzeye çıkmasıyla derin bağlılıklardan kaçınırlar. İlk nesneleri olan anneden çoktan vazgeçmiş olan kadınlar ise "baba-vari" ve genital bir ilişki sunan bir erkeğe kendilerini adamaya daha yatkındırlar. Ayrıca psikososyal ve biyolojik etkenlerin yanı sıra, annelik işlevleri ve yüceltici süperego değerleri ile özdeşmeleri sebebiyle kadınlar ilişkide oldukları bireyin bakımına ve korunmasına yönelik belirgin bir ilgi gösterirler (Blum, 1976).

Kökenini nesne ilişkileri kuramından alan ve özellikle Fairbairn'in çalışmalarından etkilenen Bowlby bağlanma kuramında erken dönem anne bebek arasındaki ilişkinin önemine vurgu yapar. Bağlanma ilişkisinin niteliği ve kalitesi çocuğun hayatının sonraki dönemlerinde kuracağı ilişkilere temel olması, kendisi ve diğerleri hakkındaki duygu ve düşüncelerini şekillendirmesi bakımından kritik öneme sahiptir (Bowlby, 1969/1982). Oral dönemde bebeğin anne tarafından doyurulması ile bebeğin diğeriyle ilişkisinin beslenme temelinde başladığını söyleyen Freud ile, bebeğin içgüdüsel bir şekilde annenin farkında olarak dünyaya geldiğini ve beslenme kaynağı olarak anneye yöneldiğini öne süren Klein'dan (1936) ayrışan Bowlby (1969) anne ve bebek arasında kurulan ilişkinin besin temelinin ötesinde diğeri ile yakınlık motivasyonu olduğunu ve kendi işleyişi içerisinde değerlendirilmesi gerektiğini savunmuştur.

Bağlanma ilişkisi "içsel çalışan modeller" adını verdiği çocuğun kendine, diğer insanlara ve dünyaya ilişkin inançlarını ve temsillerini içeren karmaşık bir yapı oluşturmasını sağlar. Yürütülen pek çok çalışma bağlanma örüntülerinin yaşam boyunca genel olarak süreklilik gösterme eğiliminde olduğunu ve gelecekte kurulan yakın ilişkilerin de niteliğini ve dinamiğini şekillendirdiğini göstermiştir (Feeney ve Noller, 1990, Kirkpatrick ve Hazan, 1994; Fraley ve Shaver, 2000; Fraley, Vicary, Brumbaugh ve Roisman, 2011). Hazan ve Shaver (1987) bağlanma stilleri arasındaki farklılıkları tanımlayan Ainsworth ve ark.nın (1978) üçlü modelinden hareketle bağlanma stillerini yetişkinlik dönemindeki romantik aşkı incelemek üzere uyarlamıştır. Buna göre kaygılı/kararsız bağlanan kişiler diğerlerine kıyasla, yetişkinlik döneminde uçlarda

duygular içeren, aşırı kıskançlık ve takıntılı düşüncelerin hakim olduğu, bağımlı romantik ilişkiler içerisinde daha sık bulunmaktadır (Hazan ve Shaver, 1990).

Bartholomew ve Horowitz (1991), yetişkin bağlanma örüntülerini açıklamak üzere "benlik" ve "diğerleri" boyutlarını içeren içsel modellere "olumluluk" ve "olumsuzluk" boyutlarını eklemiş, dört boyutlu bir bağlanma modeli ortaya koymuştur. Hazan ve Shaver'ın üçlü modelindeki kaçınan bağlanma, bu modelde korkulu (kaçınan) ve kaygılı(kaçınan) olmak üzere iki ayrı bağlanma stiline ayrılmıştır. Üçlü modeldeki kaygılı/kararsız bağlanma ise yeni modelde saplantılı bağlanma stili ile ifade edilmiştir. Buna göre saplantılı bağlanma stiline sahip kişiler olumsuz benlik modeli ve olumlu diğerleri modeline sahiptir. Saplantılı kişiler yakın ilişkilerinde kendilerine dair yeterlilik ve değerlilik duygularını ararlar, bunun için diğerinin onayı almaya ihtiyaç duyarlar. Diğerleri ile oldukça yakın ilişkiler kurmak isterler ancak kaygıları nedeniyle kaçınma davranışları da gösterebilirler; bu durum stabil olmayan, duygusal olarak inişli çıkışlı ilişkiler yaşamalarına neden olabilir.

Bowlby (1977), hem diğerine aşırı bağımlılığın hem de aşırı otonominin karşılanmamış bağlanma gereksinimi ile ilişkili olduğunu belirtmiş, bağlanmanın ruhsal olgunlaşmayı bağımlılığın ise patolojiyi yansıttığını öne sürmüştür. Bağlanma ve bağımlılık ile ilişkili çalışmalar bağımlılıkla ilgili zihinsel temsillerin saplantılı bağlanma örüntüsü ile ilişkili olduğunu (Blatt and Homann, 1992; Zuroff and Fitzpatrick, 1995), bağımlı bireylerin diğerinin mevcudiyeti ile fazlaca meşgul olduğunu (Blatt, 1974, 2004) ortaya koymuştur.

2.2.2 Olgun aşk ve patolojik aşk

Fromm'a (1995) göre olgun sevgi diğeriyle bir olmanın tersine kişinin kendi bütünlüğünü ve bireyselliğini kaybetmeden diğeriyle birleşmesidir. Sevgi kişiyi diğer insanlar ile yakınlaştırır, yalnızlık duygularını yenmesine yardım eder ancak yine de kendisi olarak bütünlüğünü yitirmeden kalmasını sağlar. Aşk ilişkisinde iki öznenin bir olması, ancak yine de iki ayrı özne olarak kalabilmeleri ikilemi gerçekleşir.

Kernberg (1995) olgun cinsel aşkın beş unsuru birleştiren karmaşık bir eğilim olduğunu öne sürer: "(1) başka bir kişi için erotik arzuya dönüşen cinsel heyecan, (2) libidinal ve saldırgan şekilde yüklenmiş benlik, nesne temsillerinin bütünleşmesinden doğan sevgi, bu çerçevede saldırganlığa karşı sevginin baskın olması ve tüm insan ilişkilerini

karakterize eden normal duygusal çelişkilere hoşgörülü yaklaşım; (3) hem karşılıklı genital özdeşleşmeyi hem de hem de ötekinin cinsiyet kimliğiyle derin bir empatiyi içerecek şekilde ötekiyle özdeşleşme; (4) ötekine ve ilişkiye derin bağlılıkla birlikte olgun bir idealleştirme biçimi; ve (5) aşk ilişkisinin her üç açıdan da tutkulu karakteri: cinsel ilişki, nesne ilişkisi ve çiftin süperego yatırımı."

Balint (1985), gerçek bir aşk ilişkisinde partnere ve ilişkinin kendisine yönelik idealleştirme, sevgi ve "genital özdeşleşme" adını verdiği özel bir özdeşlik kurma biçiminin varlığından söz etmiştir. Bu özdeşleşme sayesinde kişi partnerinin istekleri, duyguları, hassasiyetleri ve eksikliklerine kendininkilere benzer bir önem atfeder. Diğerine yönelik sevgi ve şefkat duygularının gelişimi pregenital döneme dayanmaktadır ve uzun süreli, güvenilir ve süregiden sevgi ihtiyacımız bebeklik dönemindeki pozisyonumuzdan kopmamızı zorlaştırmaktadır.

Arlow (1974) aşık olan öznenin cinsel ve nesilsel sınırların aşılmasıyla kendi ödipal ilişkilerini yeniden inşa etme fırsatı yakaladığını, ve bu durumun aşk nesnesiyle aslında yeniden karşılaşmanın yeni bir karşılaşma gibi deneyimlenmesini sağlayan savunmacı ve yaratıcı fanteziler içerdiğini öne sürer. Böylece toplumsal ve cinsel sınırlar aşılarak bilinçdışı fanteziler gerçeklikte öznel bir deneyime dönüşür, aşk ilişkisi içerisinde içsel nesne ilişkileri karşılıklı olarak aktive olur ve ödipal mit yeniden etkinleşir. Kadınlarda çözülmemiş ödipal çatışmalar çoğunlukla tatmin edici olmayan erkeklere ısrarla bağlanma ya da tatmin edici bir ilişkiyi sürdürememe ve ilişkiden zevk alamama şeklinde çeşitli mazoşist kalıplarda kendini gösterir (Blum, 1976).

Bergmann'a (1971) göre ise sevme kapasitesinin gelişimi için ilk nesne ile simbiyotik bir deneyim ve sonrasında ilk nesneden ayrılma ve bireyselleşme süreçlerinin sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi önemlidir. Yetişkinlik dönemi aşk ilişkileri kişinin ödipal dönemde kaybettiği nesneyi yeniden arama ve bulduğu yeni nesne ile ödipal dönemdeki travmatik kaybın telafisini yapma isteğini içinde barındırır. Ayrıca erken dönemdeki simbiyotik kaynaşmanın benzeri yetişkin partner ile kaynaşma arzusu şeklinde kendini gösterir (Bergmann, 1987).

Birlikte yaşama -simbiyoz- anne ve anne karnındaki bebeğin aynı bedeni paylaşması ile deneyimlenir. Bu deneyimde bebeğin ihtiyaç duyduğu her şey anne tarafından karşılanır.

Bir parçası olduğu anne onun tüm evrenidir, anne onu korur ve besler. Burada söz konusu olan fiziksel bir olma hali bebeğin doğumu ile ruhsal bir olma haline dönüşür, iki beden birbirinden ayrıdır ancak ruhsal olarak birlik mevcuttur. Fromm'a (1995) göre yetişkinlik dönemi bir olma halinin iki farklı görünümü mevcuttur. Bu bağımlılığın edilgen biçimi mazoşizmdir. Mazoşist kişi kendi yalnızlık ve ayrılık duygusundan uzaklaşabilmek için onu koruyan, sevgi ve yol gösteren kişiye sığınır, tıpkı annenin bir parçası olduğu gibi onun bir parçası olmayı arzular. Bağlandığı bu kişiyi tümgüçlü, olduğundan çok daha değerli ve güçlü algılar ve bu kişi olmaksızın kendini değersiz hisseder. Kişi kendi bütünlüğünü ve ayrıklığını yadsır. Bağımlılığın etken biçimi ise sadizmdir. Sadist kişi yalnızlık ve hapsolmuşluk hislerinden uzaklaşmak için başka birini kendisinin bir parçası, sığıntısı yapmak ister. Kendisine hayranlık duyan biri ile birleşerek güçlenir. Sadist kişi de ona bağlanan kişi gibi bağımlıdır. Aralarındaki fark sadistin diğerine buyurması, onu kullanması, incitmesi; mazoşistin ise buyruklara uyması, kullanılması ve incinmesidir. Aralarındaki bu fark büyük gözükse de derinlerdeki yalnızlık duyguları ve diğeriyle bir olma arzusu açısından bakıldığında benzer bir yanı olduğu görülmektedir.

Horney, sağlıklı sevgide öncelikli arzu diğerini sevmek iken patolojik sevgide bu arzunun güvenlik ihtiyacı olduğunu öne sürmektedir. Kişi ihtiyaç duyduğu güven duygusunu sağlamak ve kaygılarını bastırmak gibi bilinçdışı itkilerini sevgi olarak adlandırır. Patolojik sevgide kişi kendi isteklerinin ve ihtiyaçlarının karşılanmaması halinde aşırı tepki verir, partnerinin ihtiyaçlarını, isteklerini ve sınırlarını önemsemeyen davranışlar gösterir (Akt. Krich, 2002).

2.2.3 Partner bağımlılığı ile ilişkili kavramlar

Partner bağımlılığı kavramı literatürde farklı kuramcılar tarafından farklı şekillerde incelenmiştir. Eş bağımlılık ve bağımlı kişilik bozukluğu gibi partner bağımlılığı ile örtüşmeyen ancak kavramsal olarak karıştırılan terimler de mevcuttur. *Eş-bağımlılık* kelime anlamı ile karşılıklı bağımlılık, karşılıklı bağlaşıklık, ilişki bağımlılığı olarak ifade edilmektedir. Bu kavram öncelikle alkol bağımlısı bireylerin eşleri ile yapılan çalışmalarda kullanılmaya başlanmıştır. Buna göre bu kavram alkol bağımlısı biri ile ilişkide olmanın eşte yarattığı psikolojik ve davranışsal zorluklara işaret etmektedir. Kişi alkol bağımlısı kişi ile belirli düşünce ve davranış kalıpları göstermesi nedeniyle eş-bağımlı tanısı almaktadır (Wright ve Wright, 1991). Eş-bağımlılık kavramı günümüzde

daha geniş bir anlam kazanmış; yalnızca alkol bağımlılığını değil, kumar, madde, internet vb. gibi farklı alandaki bağımlıları ve çevresindeki kişileri kapsayan bir terime dönüşmüştür. Eş bağımlı bireyler, bağımlı ya da kötüye kullanımı olan kişilerle ilişkilerinde kendilerini adama eğilimi göstermektedir. Beattie eş-bağımlılık kavramını daha da genişleterek bağımlı, kronik hasta, duygusal-bilişsel zorluk çeken, kişilik bozukluğuna sahip, davranışsal problemleri olan kişiler ve bu kişilerin ilişkili olduğu eş, çocuk, aile, arkadaş, sağlık çalışanları vb. daha büyük bir ilişkiler ağını ifade ettiğini öne sürmüştür (Beattie, 2012). Ançel'e (2012) göre eş-bağımlılık farklı nedenlerle başka bir kişinin bakımına ihtiyaç duyan kişi ile ona bakım veren kişiler arasında ortaya çıkan, karşılıklı şekilde bağımlılığın desteklendiği, devam ettirildiği ve yükseltildiği, patolojik bir ilişkilenme türüdür.

Bağımlı kişilik bozukluğu ise DSM-IV C kümesi kişilik bozuklukları arasında yer almaktadır. İşlevsel ve duygusal olmak üzere iki kategoride değerlendirilir. İşlevsel bağımlılık kişinin otonomi ve özgüven eksikliği sebebiyle günlük işlerin sorumluluğunu alma ve ihtiyaçların karşılanmasında daha güçlü olarak algıladıkları birinin varlığına ihtiyaç duymasını ifade eder. Duygusal bağımlılık ise duygusal bağlanma ihtiyacını içerir. Duygusal bağımlılığı yüksek insanlar yalnızlık duyguları ile baş etmek için sevdikleri bir kişi ile güçlü bir bağın varlığına ihtiyaç duyarlar. Bu bağın kopmasına ve terk edilmeye dair derin kaygı duyarlar. Eşleri, ebeveynleri, çocukları ile aralarındaki ilişkiye güçlü bir şekilde tutunabilir, bu ilişkilerde yaşanan bir ayrılık ile yoğun depresif duygulara kapılabilirler (Arntz, 2005).

2.2.4 Partner bağımlılığı kriterleri

Romantik ilişkiler ve romantik partnerler özelinde bağımlılık hallerine ilişkin farklı açıklamalar mevcuttur. Aşk bağımlılığı (Love Addiction) terimi ilk olarak Stanton Peele ve Adrien Brodsky (1975) tarafından kullanılmıştır. Bu terim ile aşk bağımlılığı ve madde bağımlılığı arasındaki benzerliklere dikkat çekilerek terim yeni bir hastalığın tıbbi bir modeli olarak ele alınmış ve bağımlılığa yönelik müdahale programının gelişiminde kullanılmıştır.

Norwood (1988) ilişki bağımlılarını partnerine kendinden daha çok odaklanan, terk edilmekten korkan, ilişkinin devam etmesini sağlamak için partnerini kontrol etmeye ve

değiştirmeye çalışan, ilişkilerinde yoğunluklu olarak suçluluk, başarısızlık gibi duyguları deneyimleyen kişiler olarak tanımlamıştır. Bağımlı kişiler ilişkilerinde yolunda gitmeyen şeyler olduğundan partnerlerine yönelik obsesif tutumlar geliştirebilir ve yoksunluk semptomları gösterebilir.

Schaffer (2011) ilişki bağımlılığının çocukluk dönemindeki ihtiyaçların yeterince ve düzenli biçimde karşılanmamış olmasından kaynaklandığını belirtir. Bağımlı kişi tatmin edilmemiş ihtiyaçlarını doyurma, travmadan kurtulma, sorunları çözme, korku veya manevi acıdan korunma ve dengeyi koruma yolundaki mücadelesinde kendisi dışındaki bir nesneye yaslanmaktadır. Bağımlılık yetersizlik hisleri ile ilişkilidir ve sürekli artan güvenlik, güç, aidiyet ihtiyaçlarının karşılanmasına yönelik bilinçdışı bir girişimdir. Bağımlı sevgi bilinçdışı zihin için çok anlamlıdır, kendisini kurtarmak için bir zorunluluk olarak görünür. Bu nedenle bağımlı kişi yaşadığı ilişkiyi patolojik olarak değerlendirmez, normal ve gerekli görür.

Freud sevgi bağımlılığını tekrarlama zorlanımı ile açıklamıştır. Daha önce yaşadığımız duygusal deneyimleri tekrarlama dürtüsüne sahip olduğumuzu ve bu belirli senaryolara dışarıdan oyuncular bulduğumuzu öne sürer. Bu tekrarlama olumlu duyguların yeniden deneyimlenmesi arzusu taşısa da rollerin güçlü bir biçimde içselleştirilmesi ve eksiksiz bir bütün haline gelmesi sebebiyle benzer senaryonun kötü bir tekrarından öteye gidemez (Freud, 1997).

Partnerlerine bağımlı kişiler için bu kişiden ayrılmak ya da terk edilmek büyük bir kaygı kaynağıdır. “Ayrılık iki öznenin, ötekinin varlığı olmadan ve kendinden bir parçasının ayrıldığını hissetmeden birbirlerini terk etmelerini sağlayan ruhsal bir çalışmadır.” Bu nedenle ayrılık diğerinin yokluğunda öznenin çökmemesi için yeterince yapılanmış olmayı gerektirir. Ayrı olma hali, öznenin ayrı bir varlık olarak var olduğunu hissetmesini sağlar ve nesne ile arasındaki ilişkiden beslenmesine olanak tanır. Eğer özne bireyselleşme evresine ulaşamamışsa, var olduğunu hissedebilmek için dışsal bir nesneye bağımlı ise, yaşanacak ayrılığı hem fiziksel hem de ruhsal bütünlüğüne vurulmuş bir darbe olarak algılar (Marty, 2013).

Feeney ve Noller (1990), Peele ve Brodsky (1975) ile Cowan ve Kinder’ın (1985) aşk bağımlılığı kriterlerini bir araya getirerek aşk bağımlılığına yönelik bir ölçek

geliştirmiştir. Feeney'e göre aşk bağımlılığı partnerin yokluğunda kendini güvende ve hoşnut hissetmeme, vaktinin büyük bir kısmını partneri ile geçirmek isteme, partnere kendinden daha fazla değer verme, partneri için planlarını değiştirme, partner ile geçirilen anların tamamını mutlu anlar olarak değerlendirme, partnerle birlikte yapılmayan aktivitelere zaman ayırmama, partneri olmaksızın yalnız başına zaman geçirmeyi düşünmeme, partneri ile ilişkisinden bir türlü tam anlamıyla memnun olmama, partnere yönelik sürekli hayaller kurma ve planlar yapma, ilişkiyi sürdürmeye yönelik eylemleri ilişkinin kendisinden daha heyecanlı bulma, partnerin ilgi alanlarına ve sosyal çevresine hükmetmeye çalışma ve diğer çiftler ile bir araya gelmekten kaçınma ilişki/partner bağımlılığının belirgin özellikleridir (Feeney ve Noller, 1990).

Sussman (2010) ise DSM-IV'te yer alan bağımlı kişilik bozukluğu tanı kriterlerini temel alarak ilişki içerisindeki davranışları açıklamayı amaçlayan aşk/partner bağımlılığı kriterlerini önermiştir. Bu kriterler kişinin arzuladığı duygusal etkiyi yaratabilmek için partnerine yönelik yoğun, uzun süreli girişimlerini vurgulamakta, partnerin yokluğunda hissedilen umutsuzluk, yalnızlık, özlem gibi yoğun duygular, ilişkinin yarattığı maddi ve manevi kayıplara rağmen sürdürülmesi ile partnere ve ilişkiye yapılan yatırım nedeniyle sosyal ve mesleki aktivitelerin azaltılması yönlerini bulundurmaktadır.

Reynaud ve arkadaşları (2010) ise Sussman'ın kritelerine bağlanma zorluklarını da eklemiş, aşk/partner bağımlılığını klinik stres bozukluğuna neden olan, uyumsuz ve problemli yapıdaki aşk ilişkisi olarak tanımlamıştır. Reynaud ve ark.'nın önerdiği ilişki/partner bağımlılığı kriterleri şöyledir:

1. Sevilen kişinin yokluğunda sıkıntı ve acı çekme, bu sıkıntıdan kurtulmak için takıntılı şekilde partnerin varlığına ihtiyaç duyma
2. Zamanının büyük bir bölümünü ilişkiye ya da ilişki hakkında düşünmeye harcama
3. İlişki nedeniyle sosyal, mesleki ve boş zaman aktivitelerine ayrılan zamanda azalma, niteliğinde bozulma
4. İlişkiyi kontrol etmeye yönelik sürekli istek duyma ve çaba gösterme, gösterilen çabanın boşa olduğunu düşünme
5. İlişkinin yarattığı sorunlara rağmen devam etmesi konusunda ısrarcı olma
6. İlişkide aşağıda belirtilen bağlanma zorluklarından birinin varlığı

a.Sürekli bir bağlanma dönemi olmaksızın, sürekli tekrarlayan coşkulu aşk ilişkileri

b.Güvensiz bağlanma olarak tariflenen acı verici tekrarlayan aşk ilişkileri

Romantik partnere bağımlılık Rusbult, Drigotas ve Verette tarafından (1994) kişinin duygusal olarak partnerine çokça ihtiyaç duyduğu, içinde bulunduğu ilişkiyi yalnızlığa ve olası diğer ilişkilere tercih ettiği, zihinsel, fiziksel ve duygusal kaynaklarını partnerine ve partneri ile ilişkisine kanalize ettiği, partneri tarafından terk edilmekten ve yalnız kalmaktan yoğun kaygı duyduğu bir tablo olarak tanımlanmaktadır (Akt. Kemer, Yıldız ve Bulgan, 2016). Partner bağımlılığının derecesi ise kişinin ilişkiye ve partnerine yönelik yatırımları ve gösterdiği bağlılık ile yakından ilişkilidir (Buunk, 1995). Partner bağımlılığının kişilerin ruhsal işleyişlerindeki dinamiklerine ilişkin yetersiz sayıda çalışma olmakla birlikte, yapılan çalışmalar genellikle partner bağımlılığının partner şiddeti (Beltrán-Morillas, 2019), suçluluk ve öfke duyguları (Valor-Segura, 2014a; Valor-Segura, 2014b), kıskançlık (Bornstein, 2012) ve ilişki memnuniyeti ile ilişkisine odaklanmıştır.

İçselleştirilmiş nesne ilişkilerinin izlerini yetişkin dönemi romantik ilişkilerin doğasında görmek mümkündür. Borderline kişilik yapılanmasındaki kişiler derinlikli bir şekilde algılayamadıkları bir aşk nesnesinin gerçekçi olmayan şekilde idealleştirilmesi ile belirgin, ilksel tipte bir aşık olma kapasitesine sahiptir. “Her şeyiyle iyi” ve “her şeyiyle kötü” olarak bölmeye uğramış içselleştirilmiş nesne ilişkilerinin entegre edilmesinde yaşanan zorluk içsel ve dışsal nesne ilişkileri dünyasını idealize edilmiş ve zulmedici figürlere böler. Borderline kişilik organizasyonuna sahip kişilerin romantik ilişkilerinde bu bölme mekanizması kısmi nesnelerle ilişkilerini idealleştirmeleri şeklinde kendisini gösterir. Ancak bu ilişkiler kırılgandır ve her an ideal nesne zulmedici nesneye dönüşme riskini taşır. Bu nitelikteki ilişkiler idealleştirilmiş sadist erkeklere bağlılık gösteren mazoşist kadınların ilişkilerine benzer ancak borderline kişilik yapılanmasında daha çocuksu ve gerçekdışı idealleştirmeler mevcuttur (Kernberg, 1995).

Bağımlı romantik ilişkilerin doğasını anlamakta önemli kavramlardan biri de yansıtmalı özdeşim mekanizmasıdır. Yansıtmalı özdeşim bakımveren ile bebek arasındaki erken dönem etkileşimin sonraki ilişkilerde süreğen biçimde yinelenmesi olarak düşünülebilir (Porder, 1987). Yansıtmalı özdeşime özellikle öznelerarası sınırların belirgin olmadığı, iç

içe geçmiş ilişki paternlerinde rastlanır. Çiftler arasında, karşılıklı ve sürekli olarak yansıtmalı özdeşim mekanizması kullanılır. Örneğin erkek kendisinde olmasını istemediği zayıflık ve edilgenliği partneri olan kadına yükleyerek arzuladığı saldırgan ve rekabetçi kendilik imgesinin devamlılığını sağlayabilir. Böyle bir durumda kadın kendisindeki saldırgan ve rekabetçi özellikleri partnerine yansıtarak istediği edilgen, korunan, çaresiz ve bağımlı kendilik nesnesini sürdürebilir (Zosky, 2003). Bazı çiftlerde yansıtma düşlemleri o kadar yoğundur ki, sanki birbirleriyle değil kendilerinin istenmeyen, yansıtılmış bölümleri ile ilişkide gibidirler. Buna rağmen ilişkinin taraflarının kendi narsisistik patolojik amaçları için diğerine ihtiyaç duyması sebebiyle bu ilişkiler istikrarlı bir şekilde devam eder (Main, 1975). Kendilik tasarımlarının yansıtılması, nesne tasarımlarının yansıtılmasına kıyasla daha ilkel bir süreç olarak değerlendirilir ve sıklıkla borderline düzeyde ve psikotik bozukluklarda rastlanır (Ogden, 1979).

Cashdan (1988) yansıtmalı özdeşimlerin çoğunun erken dönem bozuk nesne ilişkilerinin yani örtük iletişimin hakim olduğu söz-öncesi dönemde anne-baba-çocuk arasındaki ilişkilerin izleri olduğunu öne sürer. Cashdan'a göre bağımlılık, güç, cinsellik ve yaranma tipi olmak üzere erken dönem patolojik nesne ilişkilerinden türeyen dört çeşit yansıtmalı özdeşim türü bulunmaktadır. Bağımlılık yansıtmalı özdeşiminde kişi yardım ve destek almak için güvenebileceği birini arar, kendi vermesi gereken kararlarda dahi diğerine yaslanma ihtiyacı duyar. Amacı diğerini kendine yardım etmeye zorlamaktır. Karşısındaki kişiye kendisinin yetersiz, çaresiz ve muhtaç olduğuna, diğerinin onu koruyan, kollayan, yardım eden bir rolde olmasına ihtiyaç duyduğuna yönelik mesajlar verir. Yansıtmalı özdeşimlerini karşılayacak bir "öteki" bulamadığı takdirde ya da bağımlılık ihtiyaçları reddedildiğinde kaygı, depresyon, intihar eğilimleri gibi yoğun olumsuz duygulanım sergileyebilir. Bağımlılık yansıtmalı özdeşimini kullanan kişilerin ilk nesne ile ilişkisinde ötekine bağımlılık pekiştirilmiş, öznenin girişimciliği ise engellenmiştir. Bağımlılık yansıtmalı özdeşimi kadınlarda, tersi karakteristiğe sahip güç yansıtmalı özdeşim ise erkeklerde daha sık görüldüğünden aşk ilişkisi içerisinde birbirini tamamlayan kuvvetli bir bilinçdışı sürecin meydana gelmesi kaçınılmazdır.

2.2.5 Partner bağımlılığı ve ilişki doyumu

Romantik ilişkilerin niteliğini belirleyen ve sürmesine katkı sağlayan en önemli etkenlerden biri ilişki doyumudur. Hendrick ve arkadaşlarına göre (1988) ilişki doyumu kişinin içinde bulunduğu romantik ilişkiye dair duygu, düşünce ve davranışları kapsamaktadır. Hawking (1988) ise ilişki doyumunun kişinin romantik ilişkisine yönelik memnuniyet, mutluluk ve tatmin duygularına ilişkin öznel bir değerlendirme olduğunu ifade etmektedir. Sabatelli'ye (1988) göre ilişki doyumu kişinin romantik ilişkisindeki beklentileri ile romantik partnerinin tutumları arasındaki uyuma işaret etmekte, ilişki uyumu ve istikrarı ile eşanlamlı olduğu düşünülmektedir.

İlişki doyumu üzerine yapılmış çalışmalar ilişki doyumunun pek çok kavram ile ilişkili olduğunu ortaya koymuştur. Romantik partnerin tutum ve davranış şekilleri ilişki doyumu üzerinde önemli bir belirleyicidir (Feeney, 2002). Kişinin erken dönemde ebeveyn ile kurduğu ilişkilerin yansıması olarak kabul edilen yetişkin bağlanma stillerinden güvenli bağlanma stiline sahip bireylerin ilişkilerine ve partnerlerine dair güven duydukları ve ilişki doyumlarının yüksek olduğu, kaçınan bağlanma stiline sahip kişilerin romantik ilişkilerinde güven eksikliği nedeniyle mesafeli oldukları ve ilişki doyumlarının düşük olduğu, kaygılı-kararsız bağlanma stiline sahip kişilerin ilişkilerinde karşılıklı güven ve ilişki doyumunun düşük olduğu, saplantılı bağlanma stiline sahip kişilerin ise ilişki doyumları düşük olsa da ilişkiye yatırım yapmaya devam ettikleri görülmüştür (Simpson, 1990).

Kaygılı bağlanan kişiler romantik ilişkilerinde daha fazla duygusal dalgalanma yaşamakta, ilişkileri ve partnerleri ile ilgili konularda daha takıntılı davranmaktadır (Hazan ve Shaver, 1987). Kendilerine, partnerlerine ve ilişkilerine dair yaşadıkları güvensizlik ilişkilerinden doyum almalarını engellemektedir (Kirkpatrick ve Davis, 1994; Lin ve Rusbult, 1995) ancak ilişkiye dair memnuniyetleri düşük olsa dahi bu kişiler ilişkilerine ve partnerlerine yatırım yapmaktan geri duramamaktadır.

Kişiler arası ilişkilerin temelinde bir kaynak değişimi olduğunu öne süren sosyal mübadele kuramına (Thibaut ve Kelley, 1959) göre, kişiler kurdukları ilişkileri elde edecekleri fayda ve kazanımlar açısından değerlendirmektedir. Kişilerin ilişkiden duydukları memnuniyet ve faydalar ödül, ilişki için harcanan emek ve zaman ise bedel

olarak tanımlanmaktadır. İlişki bedelinin kazanılan ödülden çıkarılması ile ortaya konan sonuç ile ilişkinin çıktısını ifade etmektedir. Kuram kişilerin diğerleri ile ilişkilerinde ödül-bedel hesaplaması yaptıklarını, en az uğraş ile en yüksek ödüle ulaşabilecekleri ilişkileri başlatmaya ve sürdürmeye eğilim gösterdiklerini ifade etmektedir.

Bu kurama göre kişilerin belirli bir ilişki içerisinde bekledikleri, "karşılaştırma düzeyi" olarak adlandırılan bir doyum düzeyi bulunmaktadır. Kişiler ilişkiden aldıkları doyumu bu karşılaştırma düzeyi ile kıyaslarlar ve eğer ilişkiden aldıkları doyum bu düzeyin üzerinde ise ilişkiyi sürdürme eğilimi gösterirler (Sabatelli, 1984). İlişkiden aldıkları doyum bu düzeyin altında ise başka kişiler ile kuracakları ilişkilerden alacakları doyuma ilişkin bir tahmini içeren "seçenekler ile karşılaştırma düzeyi"ni kullanırlar. Eğer içinde bulunulan ilişkiden alınan doyum alternatif ilişkilerden alınacak doyumdan daha az ise kişi mevcut ilişkiyi sonlandırma eğilimi gösterir (Hovardaoğlu, 1996).

Romantik partnere bağımlılık ile birlikte düşünüldüğünde, sosyal mübadele kuramının işaret ettiği ödül/bedel hesaplamasına ilişkin birbirinden farklı sonuçlar içeren çalışmalar bulunduğu görülmektedir. Romantik partnerine bağımlı kişilerin içinde bulundukları ilişkiyi yaptıkları yoğun yatırım sebebiyle, ilişkilerinden yalnız kalma veya alternatif partnerler ile kuracakları ilişkilere kıyasla daha yüksek doyum aldıklarını gösteren çalışmaların (Rusbult, Drigotas ve Verette, 1994; Kemer, Yıldız ve Bulgan, 2016) yanı sıra, ilişkiden aldıkları doyum düşük olmasına rağmen partnerlerine duydukları bağımlılık nedeniyle düşük doyuma rağmen ilişkiyi sürdürdüklerini gösteren çalışmalar (Butzer ve Campbell, 2008; Candel ve Turliuc, 2019) mevcuttur. Bu nedenle romantik partnere bağımlılığı şekillendiren erken dönem ilişki dinamiklerine ve partner bağımlılığının ilişkilerdeki yansımalarına ilişkin yapılacak çalışmalar önem taşımaktadır.

2.3 Beden İmgesi

Beden imgesi yaşamın çok erken döneminde gelişmeye başlayan, kişinin kendi bedenine ve bedeninin parçalarına yönelik düşüncelerini, algılarını, düşlemlerini ve çatışmalarını içerisinde barındıran, yaşam boyu gelişen ve değişen, çok yönlü, dinamik bir kavramdır (Özfidan, 2011). Beden imgesinin şekillenmesinde cinsiyet, kendilik imgesi, travmalar, dürtüler, erken dönem deneyimler vb. kişisel etkenler rol aldığı gibi, medya ve bedene yönelik toplumsal normlar gibi sosyal faktörler de etkili olmaktadır (Ergüney, 2012).

Beden imgesi kavramı beden gerçekliği, beden sunumu ve beden ideali olmak üzere, birbiriyle ilişkili ve dengeli üç farklı bileşenden oluşmaktadır. Beden gerçekliği bedenin dışarıdan fiziksel olarak nasıl gözüktüğü; beden sunumu bedenin giyim, duruş, eylem gibi yönleriyle sosyal çevreye nasıl sunulduğunu; beden ideali ise bedenin nasıl görünmesi gerektiğine ilişkin zihinsel tasviri ifade eder (Özaltın, 2003). Yapılan araştırmalar beden imgesinin çok boyutlu yapısını desteklemekte, psikolojik-biyolojik içsel faktörler ile sosyal-çevresel dışsal faktörlerin ilişkili olduğu karmaşık bir kavram olduğunu ortaya koymaktadır (Sira, 2003).

Olumsuz beden imgesine sahip kişiler bedenlerinin fiziksel görünümünün bazı yönlerine ya da tamamına yönelik memnuniyetsizlik hissederler. Beden gerçekliği ile kişinin beden imgesi arasında tam bir uyum mümkün olmasa da uyumsuzluğun fazlaca hissedildiği durumlarda beden imgesi bozukluğu ortaya çıkar (Babucçu ve ark., 2002). Beden imgesi bozukluğu, beden imgesinin bilişsel, algısal, davranışsal, duygusal ve öznel memnuniyetsizlik bileşenlerinden birini ya da birkaçını kapsayabilir (Ergüney, 2012). Beden imgesi bozukluğu anoreksiya nervoza ve bulimiya nervoza gibi pek çok yeme bozukluğunun temel faktörlerinden biridir. Yeme bozukluğuna sahip kişiler bedenleri ile aşırı bir uğraş içerisindedir, bedenlerine yönelik algıları farklılaşmıştır, bedenlerine dair kusurlara yönelik hassasiyet içerisindedir (Doğan, Sapmaz ve Totan, 2011).

Beden ve beden imgesine yönelik pek çok sorunsal psikolojinin farklı alanlarında, çeşitli yöntemlerle yapılmış araştırmalarda kendisine sıklıkla yer bulmuştur. Bu araştırmalar, özellikle son yıllarda dikkatin sosyal medyanın ve toplumsal normların yarattığı güzellik algısının kadınlar üzerindeki olumsuz etkilerine yönelmesi ile popülerleşmiştir (Franchina, Lo Coco, 2018). Tüm bu çalışmalar, beden imgesine dair memnuniyetsizliğin pek çok psikopatolojiye öncülük etmesi noktasında oldukça kıymetlidir.

Kadın bedenini nesneleştiren ve cinselleştiren medya akımları, kadınların kendi bedenlerine yönelik içsel nesneleştirme düşünceleri ile bağlantılı olarak bedenlerine yönelik utanç ve memnuniyetsizlik duymalarına, bedenlerini yetersiz ve değiştirilmesi gereken nesneler olarak görmelerine neden olmaktadır (Calogero, Davis ve Thompson, 2005; Muehlenkamp ve Saris-Baglama, 2002). Bu akımlar ile dayatılan "ideal beden imgesinin" küreselleşmenin etkisi ile birlikte yayılması, pek çok kadının beden imgesine

dair memnuniyetsizliğini normatif bir durum haline getirmiştir (Brown ve Slaughter, 2011). Olumsuz beden imgesi ve bedene yönelik memnuniyetsizlik depresyon (Neumark-Sztainer, Paxton, Hannan, Haines ve Story, 2006), anksiyete (Cash ve Szymanski, 1995), düşük benlik saygısı (Richetin, Xaiz, Maravita ve Perugini, 2012), mükemmeliyetçilik (Mushquash ve Sherry, 2013), beden dismorfik bozukluğu (Neziroglu, Khemlani-Patel ve Veale, 2008), bozulmuş yeme davranışları gibi pek çok psikolojik soruna neden olmakta ve yeme bozukluklarına evrilebilmektedir.

Kişinin kendi bedenine dair memnuniyetsizliği pek çok sosyal ve toplumsal unsurdan etkilense de her birey bu unsurlar karşısında yeme bozukluğu ve duygu durum bozukluğu gibi patolojiler geliştirmemektedir. Beden imgesi ve bedene dair hislerin gelişimi pek çok kuram açısından farklı gelişim düzeylerinde değerlendirilmektedir. Bedenle kurulan ilişki ve bedenin ruhsallıktaki temsili psikanalitik kuram içerisinde kendisine özellikle yeme bozuklukları alanında epey yer bulmuş ve erken dönem ilişkilerini vurgulayan, pek çok faktörle iç içe ve zengin kuramsal açıklamalara sahiptir.

2.3.1 Psikanalitik kuramda beden imgesi ve bedenle kurulan ilişki

Freud beden imgesinin gelişiminde ego gelişiminin oynadığı rol üzerinde durmuş, "Benlik her şeyden önce bedensel bir benliktir, sadece yüzeysel bir unsur değildir, bilakis kendisi bir yüzeyin izdüşümüdür." diyerek beden imgesi ve benlik gelişiminin yakın ilişkisine dikkat çekmiştir (Freud, 1923). Erken dönemde başlayan benlik ve beden imgesinin gelişimi, ergenlik döneminde ödipal çatışmaların yeniden gündeme gelmesiyle en önemli konu haline gelir. Ergenlik döneminin odağında bedenin geçirdiği değişimler bulunmaktadır. Ergen bedeni özdeşleşmeyi bekleyen, dönüşen ve cinselleşen bir bedendir (Küey, 2006).

Yaşamın ilk yıllarında anne ile kurulan ilişkinin niteliği hem beden imgesi gelişimi hem de benliğin gelişiminin ortak kökünü temsil etmektedir (Franchina, Lo Coco, 2018). Lemma (2009) yoğun şekilde bedenleri ile meşgul olan kişilerin, bedenlerinin çirkin olarak gördükleri parçalarını değiştirmek için çabaladıklarını ve bunun narsisistik sorunsalı akla getirdiğinden bahsetmektedir. Bedensel gelişimin nasıl sonuçlandığını anlayabilmek için kişinin erken dönemde "arzu nesnesi" ile ilişkisini ve özdeşimlerinin kalitesini anlamak gerekmektedir (Düşgör, 2018).

Lavanchy'ye (1998) göre beden-benlik ilişkilerinin patolojik bir görünümü olan yeme bozukluğunda hastaların beden imgesi oluşturma süreçleri diğerinin düşüncesine daha çok bağlı olma eğilimindedir ve bu bozukluğun kökeninde özellikle annesele yapışık düşünce biçimleri dikkat çekmektedir. Bird'e (1957) göre ise annesel benlik ve çocuk arasında ayrışma güçlüğü yaşanmaktadır. Anoreksik hasta bilindışı bir arzuyla, kısıtlı yeme ve çıkarma davranışları ile bedenini yeniden kırılgan ve çocuksu bir bedene dönüştürmeye çalışarak annenin şefkatine ulaşmayı amaçlamaktadır. Hastalar kadınsı bir özdeşim yerine çocuksu bir beden tasarımına tutunarak anneyle kaynaşmayı arzulamaktadır (Düşgör, 2018). Hastanın tahakküm kurmak ve kontrol etmeye çalıştığı beden yalnızca kendi bedeni değil, ayrışmasını tamamlayamadığı ve kendi bedeni gibi algıladığı annenin de bedenidir. Yeme bozukluğuna sahip ergen annesinin karşısında kendisini özerk ve ayrışmış bir birey olarak algılayamamakta, anneyle kurduğu ilişki içerisinde kendine dair güçlü bir tasarımı bulunmamaktadır (Küey, 2006). Ödipal bağlamda anneden uzaklaşmanın güçlüğü ve ikili bir bedene tutunma arzusu anneyle narsisistik bağı düşünmeyi beraberinde getirmektedir (Düşgör, 2018).

Ergenlik dönemi bedenin hızlıca fiziksel değişimler geçirdiği ve ruhsallığın da bu değişimlere ayak uydurmaya çalıştığı bir dönem olarak karşımıza çıkmaktadır. Laufer ve Laufer (1984, Akt. Şahin, 2019) ergenin ruhsallığının bedenini düşünmeden anlaşılamayacağını önemle vurgular. Ergenlik dönemindeki genital gelişim ve ufukta beliren yetişkin cinselliğine dair mevzular ödipal dönem çatışmalarını yeniden gündeme getirir. Oidipus karmaşasının çözülmemiş olması ergenlik döneminde regresyonlara yol açarak ergenlikte çocuksu bir ruhsallık ve tutuma neden olabilir. Annenin bakımından ve ilgisinden ayrılmamak için büyümeyi reddetme ve bu reddin beden üzerindeki yansımaları görünür hale gelebilir. Örneğin anoreksiya nervozalı bir genç kız ergenlik dönemi ile birlikte değişen dönüşen bedenini kabullenmeyerek, bu değişimleri silmek istercesine bedenini yıkmaya çalışmaktadır. Bedeni artık çocuksuluğunu kaybetmiş, cinsiyeti belirginleşmiş ve kadınsılaşmış bir bedendir. Tüm bu değişimler çocuksu pozisyonun terki ve dolayısıyla anne-çocuk çiftinden ayrışarak, diğerinden ayrı bir yetişkin olmanın belirtileridir. Bedene yönelik yıkıcı saldırıları ve kontrolü ile genç kız bir "inkar" içerisindedir (Küey, 2006).

2.3.2 Beden imgesi ve anne-kız ilişkisi

Beden algısı bozukluğunun erkeklere kıyasla kadınlarda daha sık görülmesi (1/6'ya 1/10 arasında değişen oranlar) beden ile ilişkili bozuklukların ele alınmasında kadınsılığın ve kadınsı cinselliğin ele alınmasını zorunlu kılmaktadır (Küey, 2006). Ergenlik döneminde, gelişen ve cinselleşen beden ile birlikte gündeme gelen karşı cinse romantik ve cinsel yatırım meseleleri genç yetişkinlik dönemi için de önemini sürdürmektedir. Bu dönemde karşı cinsle kurulan romantik ilişkinin niteliğinde ve ilişkiye yapılan yatırımın doğasında birincil nesne ile erken dönem ilişkilerin önemli etkileri bulunmaktadır. Kız çocuğunda kadınsılığın oluşumu doğumundan itibaren başlayan ve ergenlikte cinselleşen ve değişen beden ile yoğunlaşan sürekli bir süreç olarak ele alınabilir. Anne doğduğu andan itibaren ensest yasasına gönderme yaparak kız çocuğunu insanlar dünyasında konumlandırır. Annenin, bir kadın olarak anne pozisyonunda konumlanması ve kız çocuğuna kadınsılığı iletebilmesi ensest yasası ve kuşaklararası farklılığın sağlanmış olmasına bağlıdır. Kadınsılığın nesiller arası iletimi ise annenin kendi çocukluğunda Oedipus karmaşasını çözmesine, bu sayede cinsel farklılığı ve nesillerarası farklılığı içselleştirilmiş olmasına bağlıdır. Genitallik düzeyinde kadınsılığın oluşumu, doğumdan ergenliğe süren ve birbirini izleyen beden imgesinin yapılaşmalarına bağlıdır. Kız çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren varlığını ve cinsiyetini tanıyan anne ve babanın bakışları kız çocuğunda narsisizmin temellerinin atılmasını sağlar. Bu yüzden kız çocuğunda kadınsılığın gelişimi, bedene narsisistik yatırım ve daha sonrasında karşı cinse cinsel yatırımın gerçekleşebilmesi için genitallik öncesi dönemde anne ile kurulan ilişki oldukça önemlidir. Diğer bir değişle, kız çocuklarının yetişkinlikte karşı cinse genital düzeyde sevgi yatırımı yapabilmeleri için önce ilk nesneleri olan annelerine sevgi yatırımı yapabilmeleri gerekmektedir. Kız çocuğu böylece, annesindeki kadınsı öğe ile özdeşleşir ve bu kadınsı özdeşleşme, kız çocuğunun ileride bir kadın ve anne olabilmesi için zorunlu olan bedensel benliğin gelişimini sağlar. Kızın kendi bedenine dair farklılıkları kabul etmesi ve bedenine değer vermesi, annenin kendi kadınsılığına ilişkin bilinçdışı tavrına ve kadınsılığı aktarabilen sözcüklerine sıkı bir ilişki ile bağlıdır (Abrevaya, 2001).

Annenin hayata geldiği andan itibaren kız çocuğuna yatırımı *benzer olana özdeşleşmeyle* yön bulur, anne ve kız arasında öncelikle *bedensel bir özdeşlik* mevcuttur. Anne ve kız çocuk birbirlerine anatomik bir yazgıyla bağlanmışlardır ve her ikisi de *anneliğin*

potansiyel taşıyıcısıdır. Her şey yolunda gittiğinde anne ve kız çocuğu arasında yoğun bir sevgi bağı kuran bu kadınsı yakınlık, birincil özdeşleşme ve sonrasında ikincil özdeşleşme yaşantılarını üzerinde de önemli etkilere sahiptir (Godfrind, 2014).

Bağlanma ilişkisi beden imgesi ve benliğin gelişimi arasındaki ortak kökü ifade etmektedir. Çocukluk döneminde bakımveren ile kurulan ilişkinin niteliğinin beynin hem bağlanma ilişkisini hem de benliğin kurulmasında görev alan bölümlerinin hacimleri üzerinde etkili olmaktadır. Güvenli olmayan bağlanma ilişkisi yeme bozukluklarının psikopatolojisinde ve nörobiyolojisinde temel bir özellik olarak karşımıza çıkmakta, ebeveyne yönelik öfke duygusunun olumsuz etkileri görülmektedir (Cicerale ve ark., 2013). Bağlanma güvensizliğinin, özellikle de onay ihtiyacının yeme bozukluklarında beden memnuniyetsizliği ile ilişkili olduğu gösterilmiştir (Amianto ve ark., 2011; Abbate-Daga ve ark., 2010).

Beden imgesi bozukluğunun özdeşimsel yanı ilk nesne ile kadınsı, maternal özdeşimler ve narsisistik sorunsala işaret eden yanıtlar ile projektif testlerde de kendini göstermektedir. Beden imgesi bozuk, yeme bozukluğu yaşayan hastaların ilk nesne ile özdeşim kurabilmenin önkoşulu olan ayrışmayı gerçekleştiremediği görülmektedir. Ötekini fark etmesini sağlayacak mesafelenmeyi ayarlayamamakta, özdeşimi aynı, yapışık, birbirine bağımlı nesneler üzerinden yapmaktadır. Bebeksi bir bağımlılık ve aynılık arzusu içinde, nesneden uzaklaşmanın mümkün olmadığı ve beden sınırlarının muğlaklaştığı bir düşlem görülmektedir. Yeme bozukluğunda önemli yer tutan çocuksu konuma tutunma arzusu, kadınsı bir özdeşim yerine çocuksu bir beden tasarımına tutunmayı beraberinde getirmektedir (Düşgör, 2018).

Anoreksiya nervozalı gençlerin erken dönem anne-çocuk ilişkilerinde annenin bebeğin tüm ihtiyaçlarına duygudan yoksun bir şekilde cevap vermiş olması dikkat çekmektedir. Anne ve kız arasındaki bağımlılık ve ayrışamama hali her iki tarafta da agresyona sebep olmaktadır. Henüz anneyle ayrışmasını tamamlayamayan hasta, anneyi kendi bedeninden pek de uzakta algılamaz, bu nedenle kendi bedenine yönelik tahribat aslında hem kendi bedenine hem de annenin bedenine yöneliktir. Anne ve kız arasındaki bağımlılığın annesel yönü incelendiğinde, annenin kendi ödipal ve narsisistik çatışmaları ve hayal

kırıklıkları nedeniyle kızını kendisinin narsisistik bir tamamlayıcı olarak gördüğü ortaya çıkmaktadır (Küey, 2006).

Genitallik düzeyinde kadınsılığın gelişimi doğumdan ergenliğe dek birbirini izleyen beden imgesinin yapılaşma sürecine bağlıdır. Beden imgesinin bu yapılaşması da anne ve baba ile kurulan libidinal ilişkiler, özellikle de anne ile özdeşim bağlamında gerçekleşir (Abrevaya, 2001). "Kadın Cinselliği Üzerine" adlı çalışmasında Freud preödipal dönemdeki yaşantıların ve anneyle preödipal bağın kız çocuğunun ruhsal gelişimindeki temel rolünü ortaya koymaktadır. Preödipal dönemin sonunda kız çocuğunun nesne değiştirerek babasına yönelmesi ve bunun için anne ile arasındaki güçlü bağdan vazgeçebilmesi gerekmektedir. Bu süreç kız çocuğunda kadınsılığın gelişimi için de oldukça önemli gelişmeleri barındırmaktadır (Freud, 1961). Kız çocuğu babayı arzulayan anne ile, annenin kadınsı yönü ile özdeşleşir. Kadınsılık ve anne ile özdeşmeler, kız çocuğunun ileride bir kadın ve anne olarak var olabilmesi için zorunlu olan bedensel benliğin gelişmesini sağlar (Abrevaya, 2001).

Yapılan nicel araştırmalar da kızların beden imgesi gelişiminde annelerin oynadığı önemli rolü vurgulamaktadır. Birincil bakım veren ile yaşamın ilk yıllarında kurulan ilişkinin niteliği kişilerin sağlıklı/patolojik beden imgesi geliştirmelerinde ve bedenlerine dair memnuniyetlerinde güçlü bir belirleyici faktördür. Ebeveynle güvensiz bağlanmanın beden imgesi hoşnutsuzluğunda önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir (Koskina ve Giovazolias, 2010). Yeme bozukluğu olan hastalarla yapılan çalışmada kaygılı ve kaçınan bağlanma örüntüsü gösteren kişilerin bedenleri ve beden parçalarının görünüşüyle ilgili yüksek kaygı ve endişe yaşadıkları ortaya konmuştur (Abbate-Daga, Gramaglia, Amianto, Marzola ve Fassino, 2010). Benzer şekilde saplantılı bağlanma örüntüsüne sahip bireylerin de beden imgelerine dair hoşnutsuzluk yaşadıkları bilinmektedir (Cash, Thériault ve Annis, 2004). Özellikle kaygılı bağlanma tarzına sahip (diğer kişilerin görüşlerini sıkça düşünen, kendini beğenmeyen ve diğerleri tarafından terkedilme korkusu yaşayan) kadınların medyada sunulan zayıf bedenli kadın imgelerini daha çok idealize edip içselleştirdiği ve buna bağlı olarak daha fazla olumsuz duygulanıma sahip olduğu görülmektedir (Hardit ve Hannum, 2012).

Etkileşimsel modele göre anne-kız arasındaki ilişkinin kalitesinin özellikle kız tarafından nasıl algılandığı kız çocuğunun beden imgesi gelişiminde etkili olduğunu, anne ile kurulan bağın kız çocuğu tarafından güçlü olarak değerlendirilmesinin sağlıklı beden imgesi oluşumunu desteklediği görülmüştür (Smith ve ark., 2016; Vered ve Walter, 2015). Annelerin kilo ve şişmanlıkla ilgili konuşmalarının, kendi bedenlerine dair eleştirilerinin ve kilo verme davranışlarının kız çocuklarının beden memnuniyetsizliği üzerinde önemli etkileri bulunmaktadır (Jones ve Young, 2021). Anne ve kız arasındaki bedene yönelik etkileşimi iyileştirmeyi ve destekleyici bir ilişki geliştirmeyi amaçlayan psikososyal müdahale çalışmalarının kızların benlik saygısının artmasına ve beden imgelerine dair daha olumlu algılar geliştirmelerine yardımcı olduğuna işaret etmektedir (Diedriech ve ark., 2016).

Karşı cinsle kurulan romantik ilişki ve bu ilişkiye yapılan ruhsal yatırımda kişinin sahip olduğu beden imgesinin de etkisi bulunmaktadır. Olumlu beden imgesine sahip, bedeni ve beden parçalarına yönelik memnuniyet hisseden kişilerin karşı cinsle yakın ilişkiler kurmak konusunda kendilerini daha güvenli hissettikleri bulunmuştur (Ambwani ve Strauss, 2007). Romantik ilişki içerisindeki çiftler ile yapılan çalışmalar ise olumlu beden imgesine sahip kişilerin ilişki kalitesini daha yüksek algıladıkları ve daha fazla cinsel tatmin yaşadıklarını göstermektedir (Van den Brink, Vollmann, Smeets, Hessen ve Woertman, 2018).

Literatürden edinilen bilgiler ışığında romantik ilişkilerin bir görünümü olarak ötekiyle kurulan ilişkide hissedilen bağımlılığın erken dönemde anne ile kurulan ilişkiden izler taşıdığı ve bu izlerin kişinin beden imgesinde de belirgin etkilere sahip olduğu düşünülmektedir. Bu çalışmada partner bağımlılığı ve beden imgesi kavramlarının ortak kökeni olduğu düşünülen erken dönem anne-kız ilişkilerine ait dinamiklerin hem özbildirime dayalı bilinçli bilgiler hem de projektif testler ile ulaşılması amaçlanan bilinçdışı bilgilere dayalı olarak nesne ilişkileri kuramı bağlamında değerlendirilmesi amaçlanmaktadır.

3. YÖNTEM

3.1 Araştırma Modeli

Bu araştırma ilişkisel modelin kullanıldığı, değişkenler arası ilişkilerin incelendiği bir çalışmadır. Araştırma boyunca katılımcılara herhangi bir müdahalede bulunulmamıştır.

3.2 Örneklem

Araştırmanın örneklemini 18-40 yaş aralığında (*O=28,35; SS=4,7*), en az 3 aylık romantik ilişkisi olan 302 kadın katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcıların 125'i (%41,4) romantik partnerleri ile aralarındaki ilişkinin niteliğini evli, 159'u (%52,6) sevgili, 18'i (%6) ise sözlü/nişanlı olarak bildirmiştir. Katılımcıların 10'u eğitim durumunu lise (%3,3), 130'u üniversite (%43), 105'i yüksek lisans (%34,8), 57'si ise doktora (%18,9) olarak bildirmiştir. Sosyo-ekonomik seviyeleri değerlendirildiğinde katılımcıların 24'ü düşük (%7,9), 233'ü orta (%77,2), 45'i yüksek (%14,9) sosyo-ekonomik seviyede olduğu görülmüştür. Katılımcıları 73'ü (%24,2) daha önce psikiyatrik bir tanı, 150'si ise (%49,7) psikolojik destek almıştır.

Çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmadan önce çalışmanın kim tarafından hangi amaçla gerçekleştirildiği, araştırmanın genel çerçevesi, verilerin gizliliğine ilişkin bilgiler ve araştırmacının iletişim bilgileri katılımcılara araştırmacı tarafından düzenlenmiş bilgilendirilmiş onam formu ile sunulmuştur. Çalışmaya katılan tüm katılımcılar onam formunu doldurmuşlardır. Ayrıca onam formunda katılımcılara çalışmanın ikinci aşamasına katılmak isteyip istemedikleri sorulmuş, katılmak isteyen katılımcıların iletişim bilgilerini paylaşmaları istenmiştir.

3.3 Veriler ve Toplanması

Araştırma önerisi öncelikle Maltepe Üniversitesi Etik Kurulu'nu onayına sunulmuştur. Kurul onayı alındıktan sonra veri toplama süreci başlatılmıştır. Araştırmanın veri toplama süreci iki aşamadan oluşmaktadır. İlk aşamada Bilgilendirilmiş Onam Formu, Demografik Bilgi Formu, Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu, İlişki Doyumu Ölçeği, Çok Yönlü Beden Self-İlişkileri Ölçeği, Nesne İlişkileri ve Gerçeği

Değerlendirme Ölçeği'nden oluşan online form çeşitli online platformlar aracılığı ile katılımcılara ulaştırılmıştır. Toplanan verilerin analizi SPSS programı ile analiz edilmiştir.

Araştırmanın ikinci aşamasında katılımcıların Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu'ndan aldıkları puanlar en yüksekten en düşüğe sıralanmış, yüksek puan alan ve araştırmanın ikinci aşamasına katılmaya gönüllü olmuş katılımcılar ile sırasıyla iletişime geçilmiştir. Araştırmanın ikinci aşamasına katılmayı kabul eden beş katılımcı ile yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiş, Psikanalitik Ön Görüşme ile Rorschach ve Tematik Algı Testi (TAT) testleri uygulanmıştır.

3.3.1 Nicel Veriler

3.3.1.1 Demografik bilgi formu

Demografik bilgi formu katılımcılara ait temel demografik bilgileri elde edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulmuştur. Yaş, eğitim düzeyi, meslek, yaşadığı şehir, sosyoekonomik düzey, partneri ile ilişki durumu (sevgili/nişanlı/evli), içinde bulunulan romantik ilişkinin süresi, daha önce alınan psikiyatrik tanı ve tedaviler sorularından oluşmaktadır.

3.3.1.2 Romantik partnere bağımlılık soru formu (RPBSF)

Romantik partnere bağımlılık alan yazında görece yeni araştırılan bir kavramdır. Kişilerarası ilişkilerde bağımlılığı ölçmeyi amaçlayan ölçekler mevcut olsa da doğrudan romantik partnere bağımlılığı ölçmeyi hedefleyen ve Türkçe geçerlik güvenirlik çalışması yapılmış bir ölçek bulunmamaktadır. Bu nedenle romantik partnere bağımlılığı ölçmeyi amaçlayan soru formu araştırmacı tarafından bu çalışmada kullanılmak amacıyla oluşturulmuştur. Formun oluşturulması aşamasında öncelikle Feeney ve Noller'ın (1990) ve Sussman'ın (2010) aşk bağımlılığı kriterleri ve Bartholomew ve Horowitz'in (1991) yetişkin bağlanma stilleri-saplantılı bağlanma özellikleri temel alınarak 25 sorudan oluşan bir soru havuzu oluşturulmuştur. Formun yapı ve kapsam geçerliğini değerlendirmek üzere yakın ilişkiler ve istatistik alanlarında çalışan iki uzmana gönderilmiştir. Uzman görüşleri neticesinde yapılan düzenlemeler ile (soru diline ilişkin

değişiklik, bazı maddelerin ters maddeye dönüştürlmesi) soru formunun son hali veri toplama için hazır hale gelmiştir.

Soru formunun pilot çalışmasında 18 yaş üzeri, bugüne kadar en az bir romantik ilişki deneyimi olan 247 katılımcıdan veri toplanmış, kriterleri karşılamayan ve ölçekleri boş bırakan kişilerin veriden çıkartılmasıyla katılımcı sayısı 243 olmuştur. 154 (%63,3) katılımcı kadın, 89 (%36,7) katılımcı ise erkektir. Katılımcıların yaşları 19-63 yaş arasında değişmekte, ortalama yaş 30,33'tür (*SS = 9.52*).

Oluştural soru formu ile toplanan veriler ile IBM SPSS 28 programında temel bileşenler faktör analizi yapılmıştır. İlk sonuçlar Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu ile toplanan verilerin açımlayıcı faktör analizi için uygun olduğunu göstermiştir [KMO = .83; Barlett $\chi 2$ (300) = 1737.00, p = .000]. Varyans tablosu ve scree plot grafiği incelendiğinde ölçeğin tek faktörlü ya da iki faktörlü olarak değerlendirilebileceği görüldüğünden hem tek faktörlü hem de iki faktörlü analiz gerçekleştirilmiştir.

Analiz öncelikle Varimax rotasyonu ile iki faktörlü şekilde gerçekleştirilmiş, iki faktörün toplam varyansın %31'ini açıkladığı görülmüştür. Madde 2 (.01 ve -.08) ve Madde 13'ün (.264 ve .121) faktör yüklerinin .30'un altında kalması, Madde 6'nın (.456 ve -.516) ise her iki faktöre de yüklenmesi sebebiyle ilgili maddeler analizden çıkartılmıştır. Yapılan güvenirlik analizlerinde 17 maddeden oluşan ilk faktörün Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .86, 5 maddeden oluşan ikinci faktörün Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ise .38 olarak bulunmuştur. Sonuçlar ölçeğin iki faktörlü yapıdan ziyade tek faktörlü olarak değerlendirilmesinin uygun olduğunu göstermektedir.

Tek faktöre dayalı analizde ilk sonuçlar ölçeğin toplam varyansın %23,5'ini açıkladığı görülmüştür. Madde 2 (.019), Madde 3 (.15), Madde 9 (-.049), Madde 12 (.234), Madde 13 (.256) ve Madde 19 (.026) faktör yükleri .30'un altında olması nedeniyle analizden çıkartılmıştır. Kalan 19 madde ile analiz yenilenmiş ve ölçeğin toplam varyansı açıklama oranının %30,32'ye yükseldiği görülmüştür. Ölçeğin 19 maddelik son halinin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .86 olarak bulunmuştur.

Ölçeğin yapı geçerliliğini test etmek üzere tek faktörlü son hali ile EQS yazılımı aracılığıyla doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır (Bentler, 2006). Sonuçlar, verilerin

normal dağılmadığını göstermiştir; bu nedenle, daha ileri yorumlar için robust istatistikleri seçilmiştir (Mardia katsayısı=17.0431). Robust istatistiği için uyum iyiliği değerinin modelin verilere yeteri kadar iyi uymadığını göstermiştir (S-B χ 2 (152) = 396.80, p = .000, S-B χ2/df = 2.61, CFI = .77, RMSEA = .08, 90% CI [.07, .09]). Bu nedenle daha uygun bir model oluşturmak amacıyla post hoc model modifikasyon sonuçları kontrol edilmiştir.

Post hoc analizleri Madde 12 (Bir ilişki içerisindeyken kendi hobilerime ayırdığım zamanı kısıtlamam/azaltmam) ve Madde 14 (Partnerimin beni terk etmesi fikri beni kaygılandırır) hataları arasında kovaryans eklenmesini önermiştir. Bu hata kovaryansında kavramsal bir örtüşme olduğu düşünülmüştür. Katılımcıların yalnız kalma kapasitelerindeki eksiklik partnerleri tarafından terk edilme kaygısını yoğun yaşamalarına ve partnerleri ile geçirecekleri vakitlerin azalmasına sebep olacak şekilde kendilerini vakit ayırmaktan kaçınmalarına sebep olabilmektedir. Bu nedenle bu öneri modele eklenmiştir. Eklenen öneri sonrası modelin uyum iyiliği değerlerinin iyileştiği görülmüştür (S-B χ 2 (151) = 349.83, p = .000, S-B χ2/df = 2.31, CFI = .81, RMSEA = .07, 90% CI [.06, .08]). Yapılan güvenirlik analizinde ölçeğin bu çalışma için Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı .88 olarak bulunmuştur.

Yapılan analizler sonucunda ölçeğin toplam 19 maddeden oluşan son hali bu çalışmada kullanılmıştır. Maddeler 5li likert tarzında (0=Kesinlikle katılmıyorum, 4=Kesinlikle katılıyorum) değerlendirilmektedir. Ters kodlanan 3 madde (2, 12, 18) bulunmaktadır. Formdan alınan yüksek puanlar romantik partnere duyulan yüksek bağımlılığa işaret etmektedir. Soru formu bu araştırmada ikinci aşama için ön değerlendirme amaçlı kullanılmış ve formdan yüksek puan alan (partnere bağımlılığı yüksek) katılımcılar çalışmanın ikinci aşamasına davet edilmiştir.

3.3.1.3 Çok yönlü beden-benlik ilişkileri ölçeği (MBSRQ-TR)

Wiested ve Cash (1984) tarafından geliştirilmiş Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği, kişilerin beden imgeleri ve ilişkili tutumlarını çok yönlü değerlendirmek üzere tasarlanmış bir özbildirim ölçeğidir. Ölçeğin orijinali 140 madde olarak geliştirilmiş, sonrasında 54 maddelik kısa formu oluşturulmuştur. Cash ve arkadaşları (1986) tarafından ölçeğin kısa formuna 9 maddeden oluşan Beden Alanları Doyum Ölçeği (Body

Areas Dissatisfaction Scale) ve ağırlıkla ilgili 6 madde eklenmiştir ve toplam 69 maddeden oluşan güncel halini almıştır.

Ölçek maddeleri 5li likert tipinde değerlendirilmektedir (*1=Kesinlikle katılmıyorum, 5=Kesinlikle katılıyorum*). Görünüşü değerlendirme (appearance evaluation), görünüş yönelimi (appearance orientation), fiziksel yeterliliği değerlendirme (fitness evaluation), fiziksel yeterlilik yönelimi (fitness orientation), sağlık değerlendirmesi (health evaluation), sağlık yönelimi (health orientation) ve hastalık yönelimi (illness orientation) olmak üzere 7 alt boyutu bulunmaktadır. Bu alt boyutlara ek olarak ölçek, Beden Alanlarından Doyum Ölçeği, Kilolu Olma Kaygısı Ölçeği ve Öz-Sınıflandırma Ağırlık Ölçeği şeklinde 3 özel alt ölçek ile birlikte değerlendirilmektedir (Cash, 2000). Ölçeğin 69 maddelik versiyonuna ait alt ölçeklerin iç tutarlık katsayılarının .70 ile .90, test tekrar test güvenirliği kat sayılarının ise .71 ile .94 değerleri arasında değiştiği bulunmuştur (Cash, 2000)

Ölçeğin Türkçe adaptasyonu 69 maddelik versiyonu üzerinden Doğan ve Doğan tarafından (1992) yapılmış ve Hastalık Yönelimi boyutu ve özel alt ölçeklerden Kilolu Olma Kaygısı Ölçeği ve Öz-Sınıflandırma Ağırlık Ölçeği çıkarılarak 57 madde-7 alt boyuttan oluşan son halini almıştır. Görünüş Değerlendirme alt boyutu kişinin kendi görünümüne dair değerlendirmelerini ve memnuniyetini içermektedir; yüksek puanlar kişinin fiziksel görünüşüne yönelik memnuniyetini ifade etmektedir. Görünüş Yönelimi alt boyutu kişinin fiziksel görünüşünü iyileştirmeye yönelik yatırımlarını içermektedir. Bu alt boyuttan alınan yüksek puanlar kişinin fiziksel görünüşüni iyileştirmeye dair artmış özbakım davranışlarına işaret etmektedir. Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme alt boyutu kişinin fiziksel olarak kendini ne kadar formda ve atletik hissettiğini ortaya koymaktadır. Bu alt boyuttan alınan yüksek puanlar kişinin kendini atletik açıdan formda ve kuvvetli hissettiğini ifade etmektedir. Fiziksel Yeterlilik Yönelimi alt boyutu kişinin kendi fiziksel yeterliliğine dair yatırımını ifade etmektedir. Bu alt boyuttan alınan yüksek puanlar kişinin fiziksel yeterliliğini ve formunu arttırmaya önem verdiğini ve egzersiz yaptığını göstermektedir. Sağlık Değerlendirmesi alt boyutu kişinin kendini fiziksel olarak ne kadar sağlıklı hissettiğine dair düşüncelerini içermektedir. Bu alt boyuttan alınan yüksek puanlar kişinin fiziksel olarak sağlıklı hissettiğine işaret etmektedir. Sağlık Yönelimi alt boyutu kişinin kendini fiziksel olarak sağlıklı hissetmek için yaptıklarını

ifade etmektedir. Türkçe adaptasyonunda yer alan tek özel alt ölçek olan Beden Alanlarında Doyum alt ölçeği ise kişinin bedeninin farklı bölümlerinden duyduğu memnuniyeti ve memnuniyetsizliği içermektedir. Bu alt ölçekten alınan yüksek puanlar kişinin bedenine yönelik yüksek memnuniyeti ifade etmektedir. Ölçekten alınan toplam puan ise kişinin genel anlamda beden imgesi niteliği, bedenine dair memnuniyeti ve yatırımı hakkında bilgi sağlamaktadır.

Ölçekte toplamda 15 ters madde bulunmaktadır (12, 13, 14, 25, 26, 27, 29, 30, 31, 33, 35, 37, 39, 40, 41). Ölçeğin Türkçe uyarlama çalışmasında Cronbach Alpha değerleri ölçeğin geneli için .94, alt ölçekler için .72-.81 aralığında bulunmuştur. Bu çalışma için ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı ölçek toplam puanı için .92, alt ölçekler için .71-.83 aralığında bulunmuştur.

3.3.1.4 Bell nesne ilişkileri ve gerçeği değerlendirme ölçeği (BORTTI)

Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (Bell, 1995) doğru-yanlış şeklinde cevaplanan, nesne ilişkilerine yönelik 45 madde ve gerçeği değerlendirmeye yönelik 45 madde olmak üzere toplam 90 maddeden oluşmaktadır. Psikodinamik teori bağlamında kişinin güncel ego işlevlerini ve kişilerarası ilişkilerinin niteliğini temel alarak kişinin nesne ilişkilerini ve gerçeği değerlendirme düzeylerini değerlendirerek psikopatolojiyi açıklama amacıyla geliştirilmiştir. Nesne İlişkileri boyutunda Yabancılaşma (Alienation), Güvensiz bağlanma (Insecure Attachment), Benmerkezcilik (Egocentricity) ve Sosyal Yetersizlik (Social Incompetence) alt boyutları bulunmaktadır. Gerçeği Değerlendirme boyutunda ise Gerçeğin Bozulması (Reality Distortion), Algıların Belirsizliği (Uncertainity of Perception), Halüsinasyon ve Delüzyon (Hallusinations and Delusions) alt ölçekleri mevcuttur.

Nesne İlişkileri boyutunda yer alan Yabancılaşma alt boyutu kişilerarası ilişkilerde temel güven eksikliği ile sürekli ve doyurucu yakın ilişkiler kurmada güçlükleri; Güvensiz Bağlanma alt boyutu reddedilmeye karşı aşırı duyarlılık ile ayrılık ve yalnızlığa düşük toleransı; Benmerkezcilik alt boyutu önemli diğerlerinin varlığını yalnızca kendisi ile ilişkisi temelinde algılama ve diğerini manipüle etme girişimlerini; Sosyal Yetersizlik alt boyutu kişilerarası ilişkilerde çekingenlik ve iletişim kurmada yaşanan güçlükleri içermektedir. Gerçeği Değerlendirme boyutunda yer alan Gerçeğin Bozulması alt boyutu

içsel ve dışsal gerçeğin algılanmasında yaşanan bozulmaları; Algıların Belirsizliği alt boyutu içsel ve dışsal gerçekliğin ayırdedilmesinde yaşanan güçlükleri; Halüsinasyon ve Delüzyon alt boyutu ise sanrısal yaşantıların ve paranoid delüzyonların varlığını ifade etmektedir.

Uluç ve diğerleri (2015) tarafından ölçeğin Türkçe geçerlilik ve güvenirlik çalışmaları gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Cronbach Alfa güvenirlik katsayıları, nesne ilişkileri boyutu alt ölçekleri için .80 ile .70 arasında değişiklik gösterirken, gerçeği değerlendirme boyutu alt ölçekleri için ise .77 ile .54 arasında değişmektedir. Bu çalışmadaö ölçeğin Crombach Alfa güvenirlik katsayıları nesne ilişkileri boyutu alt ölçekleri için .65 ile .76 arasında, gerçeği değerlendirme boyutu alt ölçekleri için ise .63 ile .76 arasında bulunmuştur.

3.3.1.5 İlişki doyum ölçeği (İDÖ)

Ölçek yakın ilişkilerden alınan doyumu ölçmek amacıyla Hendrick (1988) tarafından geliştirilmiştir. Yedili likert tarzında 7 sorudan oluşmakta, 4. ve 7. Sorular ters kodlanmaktadır. Ölçekten alınan yüksek puanlar yüksek ilişki doyumuna, düşük puanlar ise düşük ilişki doyumunaişaret etmektedir.

Ölçeğin Türkçe uyarlaması Curun (2001) tarafından gerçekleştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe uyarlaması orijinaline uygun olarak tek faktörden oluşmaktadır. Ölçeğin Cronbach alpha iç tutarlılık katsayısı .86 bulunmuştur. Bu çalışma için ölçeğin güvenirlik katsayısı .90'dır.

3.3.2 Nitel Veriler

3.3.2.1 Psikanalitik ön görüşme

Rorschach ve TAT testleri öncesinde yapılması gerekli olan ön görüşme hem testlerin doğru biçimde değerlendirilmek hem de katılımcının ruhsal yapılanmasını anlamak için önem taşımaktadır. Bu öngörüşmelerde katılımcının kişisel tarihi, aile üyeleri, anne babası ile ilişkisi, ebeveynleri arasındaki ilişki, çocukluk anısı, rüyaları gibi alanlarda psikanalitik kurama dayalı olarak bilgi alınması amaçlanmıştır.

3.3.2.2 Rorschach testi

Hermann Rorschach tarafından 1921 yılında tarafından geliştirilmiş projektif bir testtir. Test mürekkep lekelerinden oluşmuş 10 adet karttan oluşmaktadır; 1., 4., 5., 6., 7. Kartlar siyah ve beyaz renkten, 2. Ve 3. Kartlar siyah ve kırmızı renkten, 8., 9., ve 10. Kartlar ise pastel renklerden oluşmaktadır. Test, kişiye bir dizi kart gösterileceğini ve kartların kişiye düşündürttüğü ve hayal ettirdiği şeyleri söylemesinin beklendiğini içeren bir yönerge ile başlatılır ve 10 kart sıra ile sunulur (İkiz, 2013). Testi alan kişinin kartta neler gördüğünü serbest bir biçimde anlatması beklenir. Testin sonunda tüm kartlar kişiye yeniden gösterilir; en sevdiği ve en sevmediği iki kartı seçmesi istenir. Kişilerin testi tamamlamak için herhangi bir süre kısıtlaması yoktur. Test kartlara verilecek doğru ya da yanlış cevapların olmadığı projektif bir testtir.

Kartların içerikleri incelendiğinde; 1. Kart testle ilk kez karşılaşmayı içermektedir ve kişinin arkaik dönemde ilk nesne anneyle kurduğu ilişki ve kendilik tasarımına dair bilgiler vermektedir. 2. Ve 3. Kart kırmızı ve siyah renklerin birlikte kullanılması dolayısıyla kişinin cinsel ve saldırgan dürtülerini yansıtmasına olanak sağlamakta, nesne ilişkilerine dair bilgiler vermektedir. 4. Ve 6. Kart birlikte değerlendirilmekte, annesel ve babasal üstbenliğe ilişkin bilgi sağlamaktadır. 7. Kart annelik ve kadınsılığa dair tasarımlar hakkında bilgi vermektedir. 8. Kart pastel renkleri içermektedir ve kişinin dış dünya ile ilişkisine ve pregenital dönemde kazanılan ilişki tarzına dair bilgi sağlamaktadır. 9. Kart, 1. Ve 7. Kartla birlikte değerlendirilmektedir, annesel imgeye ve arkaik dönem ilişkilerine dair bilgi vermektedir. 10. Kart testin son kartı olarak ayrılık temasını çağrıştırmaktadır ve kişinin ayrılıkla olan ilişkisine dair bilgi sunmaktadır (Anzieu ve Chabert, 2011; İkiz, 2012).

Bu çalışmada protokoller Türkiye standartizasyon çalışmaları neticesinde elde edilen Yetişkin Normları'na (İkiz, Erdem-Atak, Pirim-Düşgör ve Zabcı, 2013) göre analiz edilmiş, içerik analizinde ise Paris Okulu yorumlama sistemine bağlı kalınmıştır.

3.3.2.3 Tematik algı testi (TAT)

1935 yılında Murray tarafından geliştirilen test, 1943'te son halini almıştır. Test toplamda 31 karttan oluşmakta, günümüzde 16 kart kadınlar ve erkekler için farklı seriler şeklinde uygulanmaktadır.

Zaman kısıtlaması bulunmayan testte kartlar kişiye belirli bir sırayla sunulmakta ve her bir kart için başı ve sonu olan bir hikaye anlatması beklenmektedir. Kişinin anlattığı hikayeler, kahramanın motivasyonları, çevresel güçler ve tekrar eden temalar bağlamında değerlendirilir.

TAT testi her zaman Rorschasch Testi ile birlikte verilir ve tamamlayıcı niteliktedir. Böylece kişilerin daha geniş bir bakış açısıyla değerlendirilmesini sağlamaktadır. Her kartın hem görünür hem de gizil içeriği bulunmaktadır ve böylece kişinin içsel süreçlerini görünür malzeme yoluyla teste yansıtması sağlanmaktadır. Cevaplar her kart özelinde narsisistik ve Oödipal düzlemde yorumlanır (İkiz, 2011). Bu çalışmada T.A.T Testinin Fransız Okulu'na göre kodlanması ve psikanalitik kuram doğrultusunda yorumlanması planlanmaktadır.

4. BULGULAR VE TARTIŞMA

Bu araştırmada romantik partnere bağımlılık objektif ve projektif testler aracılığıyla iki bölümde incelenmiştir. İlk bölümde çalışmanın değişkenleri olan romantik partnere bağımlılık, ilişki doyumu, beden imgesi ve nesne ilişkilerine dair objektif testlerden edinilen veriler istatiksel yöntemler ile analiz edilmiştir. İkinci bölümde ise partner bağımlılığı yüksek katılımcılara projektif testler uygulanmış ve Paris Okulu yorumlama sistemine dayanarak içerik analizi yapılmıştır.

4.1 Araştırmanın Nicel Bulguları

Çalışmanın ilk bölümünde değişkenlere ait nicel veriler analiz edilmiştir. Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu (RPBSF), İlişki Doyumu Ölçeği (İDÖ), Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği (MBSRQ-TR) ve Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'ne (BORTTI) ait minimum, maksimum, ortalama puan ve standart sapma değerleri paylaşılmıştır. Sonrasında araştırmanın değişkenleri olan romantik partnere bağımlılık, ilişki doyumu, beden imgesi ve nesne ilişkileri arasındaki ilişkilere dair korelasyon sonuçları paylaşılmıştır. Ve son olarak nesne ilişkilerinin romantik partnere bağımlılık ve beden imgesi üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya koymak üzere regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Bu çalışma kapsamında toplanan nicel verinin normal dağılım gösterip göstermediği incelenmiştir. Normallik testi için Skewness ve Kurtosis değerleri dikkate alınmıştır. Skewness ve Kurtosis değerleri Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu toplam puanı için .203 ve -.051; İlişki Doyumu Ölçeği toplam puanı için ise -1.056 ve .381 olarak bulunmuştur. Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği (MBSRQ-TR) toplam puan ve alt ölçek toplam puanları için Skewness değerlerinin -.885 ile .098 arasında, Kurtosis değerlerinin -.358 ile 1.082 arasında değiştiği gözlenmiştir. Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) toplam puanı ve alt ölçek toplam puanlarına ait Skewness değerleri .446 ile 1.301 arasında, Kurtosis değerleri -.413 ile 1.325 arasında değişmektedir. Kurtosis ve Skewness değerlerinin -1.5 ile +1.5 olması normal dağılımın kabulü için kriter olarak kullanılmıştır (Tabachnic ve Fidell, 2013). Bu nedenle

çalışmanın analizlerinde örneklemin genişliği ve verilerin normal dağılımı göz önünde bulundurularak parametrik analiz yöntemleri kullanılmıştır.

Katılımcıların RPBSF, İDÖ MBSRQ-TR ve BORTTI ölçeklerinden aldıkları puanların ortalama ve standart sapma değerlerini içeren tanımlayıcı bilgiler Tablo 1, Tablo 2 ve Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların RPBSF ve İDÖ'den Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

N=302	Minimum	Maksimum	X	S
RPBSF Toplamı	3	58	29,79	10,47
İDÖ Toplam	21	49	40,38	6,7

Tablo 2. Katılımcıların MBRSQ-TR'den Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

N=302				
MBRSQ-TR	Minimum	Maksimum	X	S
Görünüş Değerlendirme	10	30	23,35	3,84
Görünüş Yönelimi	16	50	37,56	6,17
Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme	9	30	21,87	3,86
Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	10	45	26,45	6,37
Sağlık Değerlendirmesi	7	29	21,09	4,49
Sağlık Yönelimi	15	55	37,22	7,00
Beden Alanlarından Doyum	13	45	32,68	6,47
Toplam	124	265	200,26	25,25

Tablo 3. Katılımcıların BORTTI'den Aldıkları Puanların Ortalama ve Standart Sapma Değerleri

N=302				
BORTTI	Minimum	Maksimum	X	S
Yabancılaşma	0	29	7,09	5,87
Güvensiz Bağlanma	0	22	8,21	5,01
Benmerkezcilik	0	18	5,31	4,14
Sosyal Yetersizlik	0	12	2,44	2,88
Gerçeği Değerlendirme	0	18	4,21	3,78
Algıların Belirsizliği	0	18	5,63	3,27
Halüsinasyon ve Delüzyonlar	0	8	1,45	1,66

4.1.1 Araştırma değişkenleri arasındaki korelasyon analizi sonuçları

Araştırmanın değişkenleri arasındaki ilişkiler Pearson Korelasyon Analizi ile incelenmiştir. Katılımcıların Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu puanları ile İlişki Doyum Ölçeği puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır (r=-.232, p<.01). (Tablo 4)

Katılımcıların Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu puanları ile Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.237, p<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.296, p<.01), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.285, p<.01), Fiziksel Yeterlilik Yönelimi (r=-.119, p<.05), Sağlık Değerlendirme (r=-.228, p<.01), Beden Alanlarından Doyum (r=-.357, p<.01) alt ölçek puanları arasında negatif yönde; Görünüş Yönelimi (r=.118, p<.01) alt ölçek puanı arasında ise pozitif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 4)

Katılımcıların İlişki Doyum Ölçeği puanları ile Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=.240, p<.01), Görünüş Değerlendirme (r=.236, p<.05), Fiziksel

Yeterliliği Değerlendirme (r=.206, *p*<.01), Fiziksel Yeterlilik Yönelimi (r=.176, *p*<.01), Sağlık Yönelimi (r=.188, *p*<.01), Beden Alanlarından Doyum (r=.244, *p*<.01) alt ölçek puanları arasında pozitif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 4)

Katılımcıların Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu puanları ile Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Yabancılaşma (r=.413, *p*<.01), Güvensiz Bağlanma (r=.569, *p*<.01), Benmerkezcilik (r=.407, *p*<.01), Sosyal Yetersizlik (r=.318, *p*<.01), Gerçeğin Bozulması (r=.245, *p*<.01), Algıların Belirsizliği (r=.303, *p*<.01), Halüsinasyon ve Delüzyon (r=.201, *p*<.01) alt ölçek puanları arasında pozitif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 5)

Katılımcıların İlişki Doyum Ölçeği puanları ile Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Yabancılaşma (r=-.500, *p*<.01), Güvensiz Bağlanma (r=-.370, *p*<.01), Benmerkezcilik (r=-.414, *p*<.01), Sosyal Yetersizlik (r=-.169, *p*<.01), Gerçeğin Bozulması (r=-.209, *p*<.01), Algıların Belirsizliği (r=-.231, *p*<.01), Halüsinasyon ve Delüzyon (r=-.123, *p*<.05) alt ölçek puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 5)

Katılımcıların Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Testi (BORTTI) Yabancılaşma alt ölçek puanları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.406, *p*<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.381, *p*<.01), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.414, *p*<.01), Fiziksel Yeterlilik Yönelimi (r=-.237, *p*<.01), Sağlık Değerlendirme (r=-.363, *p*<.01), Sağlık Yönelimi (r=-.192, *p*<.01), Beden Alanlarından Doyum (r=-.405, *p*<.01) alt ölçek puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 6)

Tablo 4. RPBSF Toplam Puanı, İDÖ Toplam Puanı ve MBSRQ-TR Puanları Arasındaki Korelasyonlar

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1.RPBSF Toplam	1									
2.İDÖ Toplam	-.232**	1								
3.Görünüş Değerlendirme	-.296**	.236*	1							
4.Görünüş Yönelimi	.181**	-.014	.239**	1						
5.Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme	-.285**	.206**	.708**	.151**	1					
6.Fizikse Yeterlilik Yönelimi	-.119*	.176**	.375**	.202**	.525**	1				
7.Sağlık Değerlendirme	-.228**	.096	.448**	.024	.548**	.325**	1			
8.Sağlık Yönelimi	-.111	.188**	.329**	.209**	.270**	.515**	.208**	1		
9.Beden Alanlarından Doyum	-.357**	.244**	.754**	.036	.675**	.355**	.417**	.284**	1	
10.MBSRQ-TR Toplam	-.237**	.240**	.779**	.427**	.776**	.731**	.583**	.660**	.726**	1

*p<.05, **p<.01

Tablo 5. RPBSF Toplam Puanı, İDÖ Toplam Puanı ve BORTTI Puanları Arasındaki Korelasyonlar

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1.RPBSF Toplam	1								
2.İDÖ Toplam	-.232**	1							
3.Yabancılaşma	.413**	-.500**	1						
4.Güvensiz Bağlanma	.569**	-.370**	.748**	1					
5.Benmerkezcilik	.407**	-.414**	.687**	.698**	1				
6.Sosyal Yetersizlik	.318**	-.169**	.610**	.532**	.297**	1			
7.Gerçeğin Bozulması	.245**	-.209**	.511**	.551**	.615**	.228**	1		
8.Algıların Belirsizliği	.303**	-.231**	.528**	.549**	.462**	.377**	.572**	1	
9.Halüsinasyon ve Delüzyon	.201**	-.123*	.366**	.473**	.366**	.226**	.617**	.472**	1

*p<.05, **p<.01

Katılımcıların Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Güvensiz Bağlanma alt ölçek puanları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.302, p<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.301, p<.01), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.316, p<.01), Fiziksel Yeterlilik Yönelimi (r=-.173, p<.01), Sağlık Değerlendirme (r=-.325, p<.01), Sağlık Yönelimi (r=-.133, p<.05), Beden Alanlarından Doyum (r=-.376, p<.01) alt ölçek puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 6)

Katılımcıların Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Benmerkezcilik alt ölçek puanları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.230, p<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.256, p<.01), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.219, p<.01), Fiziksel Yeterlilik Yönelimi (r=-.122, p<.05), Sağlık Değerlendirme (r=-.307, p<.01), Beden Alanlarından Doyum (r=-.273, p<.01) alt ölçek puanları arasında negatif yönde; Görünüş Yönelimi (r=.116, p<.05) alt ölçek puanı arasında ise pozitif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 6)

Katılımcıların Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Sosyal Yetersizlik alt ölçek puanları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.218, p<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.180, p<.01), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.256, p<.01), Fiziksel Yeterlilik Yönelimi (r=-.129, p<.05), Sağlık Değerlendirme (r=-.230, p<.01), Beden Alanlarından Doyum (r=-.236, p<.01) alt ölçek puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 6)

Katılımcıların Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Gerçeğin Bozulması alt ölçek puanları ile Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.160, p<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.183, p<.01), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.137, p<.05), Sağlık Değerlendirme (r=-.265, p<.01), Sağlık Yönelimi (r=-.121, p<.05), Beden Alanlarından Doyum (r=-.179, p<.01) alt ölçek puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 6)

Katılımcıların Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Algıların Belirsizliği alt ölçek puanları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.274, p<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.282, p<.01), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.316, p<.01), Sağlık Değerlendirme (r=-.275, p<.01),

Sağlık Yönelimi (r=-.138, *p*<.05), Beden Alanlarından Doyum (r=-.313, *p*<.01) alt ölçek puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 6)

Katılımcıların Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) Halüsinasyon ve Delüzyon alt ölçek puanları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği toplam puanı (r=-.152, *p*<.01), Görünüş Değerlendirme (r=-.144, *p*<.05), Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme (r=-.161, *p*<.01), Sağlık Değerlendirme (r=-.222, *p*<.01), Beden Alanlarından Doyum (r=-.132, *p*<.05) alt ölçek puanları arasında negatif yönde korelasyon bulunmaktadır. (Tablo 6)

Tablo 6. BORTTI Puanları ve MBSRQ-TR Puanları Arasındaki Korelasyonlar

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.	13.	14.	15.
1.Yabancılaşma	1														
2.Güvensiz Bağlanma	.748**	1													
3.Benmerkezcilik	.687**	.698**	1												
4.Sosyal Yetersizlik	.610**	.532**	.297**	1											
5.Gerçeğin Bozulması	.511**	.551**	.615**	.228**	1										
6.Algıların Belirsizliği	.528**	.549**	.462**	.377**	.572**	1									
7.Halüsinasyon ve Delüzyon	.366**	.473**	.366**	.226**	.617**	.472**	1								
8..Görünüş Değerlendirme	-.381**	-.301**	-.256**	-.180**	-.183**	-.282**	-.144*	1							
9.Görünüş Yönelimi	-.009	.111	.116*	-.036	.034	.027	-.057	.239**	1						
10.Fiziksel Yeterliliği Değerlendirme	-.414**	-.316**	-.219**	-.256**	-.137*	-.316**	-.161**	.708**	.151**	1					
11.Fiziksel Yeterlilik Yönelimi	-.237**	-.173**	-.122*	-.129*	.027	-.087	-.010	.375**	.202**	.525**	1				
12.Sağlık Değerlendirme	-.363**	-.325**	-.307**	-.230**	-.265**	-.275**	-.222**	.448**	.024	.548**	.325**	1			
13.Sağlık Yönelimi	-.192**	-.133*	-.107	-.030	-.121*	-.138*	-.055	.329**	.209**	.270**	.515**	.208*	1		
14.Beden Alanlarından Doyum	-.405**	-.376**	-.273**	-.236**	-.179**	-.313**	-.132*	.754**	.036	.675**	.355**	.417**	.284**	1	
15.MBSRQ-TR Toplam	-.406**	-.302**	-.230**	-.218**	-.160**	-.274**	-.152**	.779**	.427**	.776**	.731**	.583**	.660**	.726**	1

*p<.05, **p<.01

4.1.2 Araştırma değişkenleri arasındaki regresyon analizi sonuçları

Nesne ilişkileri niteliğinin romantik partnere bağımlılık ve beden imgesi üzerindeki yordayıcı etkilerini incelemek üzere basit regresyon ve çoklu regresyon analizleri yapılmıştır. Basit regresyon analizlerinde bağımsız değişken olarak Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) alt ölçekleri, bağımlı değişkenler olarak Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu Toplam Puanı ve Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği Toplam Puanı kullanılmıştır. Çoklu regresyon analizlerinde ise Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI) alt ölçekleri analize birlikte dahil edilmiştir.

İlk olarak önceki analizlerde anlamlı farklılık gösteren demografik özelliklerden eğitim düzeyi ve sosyo-ekonomik seviyenin romantik partnere bağımlılık ve beden-benlik ilişkileri üzerindeki yordayıcı etkisi test edilmiştir. Eğitim seviyesinin romantik partnere bağımlılık (β=-,454, t(300)=-,610, p>.05) ve beden-benlik ilişkileri (β=,622, t(300)=,346, p>.05) üzerinde anlamlı bir etkisi olmadığı bulunmuştur. Benzer şekilde sosyo-ekonomik seviyenin de partnere bağımlılık (β=-,410, t(300)=-,321, p>.05) ve beden-benlik ilişkileri (β=2,924, t(300)=,952, p>.05) üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı görülmüştür. Bu nedenle demografik değişkenler regresyon analizlerinde kontrol değişkeni olarak girilmemiştir.

4.1.2.1 Nesne ilişkileri niteliğinin partner bağımlılığı üzerindeki yordayıcı etkisine ilişkin regresyon analizi sonuçları

Nesne ilişkileri niteliğinin romantik partnere bağımlılık üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla basit regresyon analizleri ve çoklu regresyon analizi yürütülmüştür. Bu amaçla Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği alt boyutları ile Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu Toplam Puanı ayrı ayrı ve çoklu olarak regresyon analizine tabi tutulmuştur. Basit regresyon analizlerine ilişkin bilgiler Tablo 7'de, çoklu regresyon analizine ilişkin bilgiler ise Tablo 8'de paylaşılmıştır.

Tablo 7. BORTTI Alt Boyutları ile RPBSF Toplam Puanı Arasındaki Basit Regresyon Analizleri Sonuçları

Değişken (X)	R^2	Beta	β	SE	t	p
Yabancılaşma	.171	.736	.413	.094	7.858	.000*
Güvensiz Bağlanma	.324	1.188	.569	.099	11.993	.000*
Benmerkezcilik	.165	1.026	.407	.133	7.709	.000*
Sosyal Yetersizlik	.101	1.154	.318	.199	5.808	.000*
Gerçeği Değerlendirme	.060	.678	.245	.155	4.380	.000*
Algıların Belirsizliği	.092	.970	.303	.176	5.516	.000*
Halüsinasyon ve Delüzyon	.040	1.263	.201	.356	3.551	.000*

X (Bağımsız Değişken) = BORTTI alt boyutları, Y (Bağımlı Değişken) = RPBSF Toplam Puanı

*p=.000

Analiz sonuçlarına göre Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'nin (BORTTI) alt boyutlarından yabancılaşma (B=.736, p<.001), güvensiz bağlanma (B=1.188, p<.001), benmerkezcilik (B=1.026, p<.001), sosyal yetersizlik (B=.101, p<.001), gerçeği değerlendirme (B=.678, p<.001), algıların belirsizliği, (B=.970, p<.001) hülsinasyon ve delüzyon (B=1.263, p<.001) alt boyutları Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu Toplam Puanı'nı anlamlı şekilde yordamaktadır. Her biri ayrı ayrı olmak üzere, Romantik Partnere Bağımlılık Toplam Puanı varyansının yabancılaşma %17'sini, güvensiz bağlanma %31'ini, benmerkezcilik %16'sını, sosyal yetersizlik %10'unu, gerçeği değerlendirme %6'sını, algıların belirsizliği %9'unu, halüsinasyon ve delüzyon alt boyutu ise %4'ünü açıklamaktadır.

Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği alt ölçeklerinin ve Romantik Partnere Bağımlılık Soru Ölçeği Toplam Puanı üzerindeki yordayıcı etkilerinin incelendiği çoklu regresyon analizlerine göre, tüm alt ölçekler analize birlikte girildiğine

yalnızca güvensiz bağlanma alt ölçeğinin romantik partnere bağımlılığı anlamlı bir şekilde yordadığı (β=.599, p<.001) ve varyansın %33'ünü açıkladığı görülmektedir. Yabancılaşma (β=-.063, p>.05), benmerkezcilik (β=.087, p>.05), sosyal yetersizlik (β=.032, p>.05), gerçeği değerlendirme (β=-.103, p>.05), algıların belirsizliği (β=.040, p>.05), halüsinasyon ve delüzyon (β=-.054, p>.05) alt ölçeklerinin modele anlamlı bir katkısı olmamaktadır.

Tablo 8. Romantik Partnere Bağımlılığın Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata$_B$	**β**	**T**	**p**	**İkili r**	**Kısmi R**
Sabit	19.878	1.085	-	18.326	.000	-	-
Yabancılaşma	-.113	.154	-.063	-.733	.464	.413	-.043
Güvensiz Bağlanma	1.251	.176	.599	7.124	.000	.569	.384
Benmerkezcilik	.220	.199	.087	1.103	.271	.407	.064
Sosyal Yetersizlik	.118	.232	.032	.508	.612	.318	.030
Gerçeği Değerlendirme	-.286	.206	-.103	-1.386	.167	.245	-.081
Algıların Belirsizliği	.128	.203	.040	.632	.528	.303	.037
Halüsinasyon ve Delüzyon	-.341	.396	-.054	-.859	.391	.201	-.050

R= .580 R^2= .337

$F_{(7,294)}$= 21.310 p= .000

4.1.2.2 Nesne ilişkileri niteliğinin beden-benlik ilişkileri üzerindeki yordayıcı etkisine ilişkin regresyon analizi sonuçları

Nesne ilişkileri niteliğinin beden-benlik ilişkileri üzerindeki yordayıcı etkisini incelemek amacıyla basit regresyon analizleri ve çoklu regresyon analizi yürütülmüştür. Bu amaçla Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği alt boyutları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği Toplam Puanı ayrı ayrı ve çoklu olarak regresyon analizine tabi tutulmuştur. Basit regresyon analizlerine ilişkin bilgiler Tablo 9'da, çoklu regresyon analizine ilişkin bilgiler ise Tablo 10'da paylaşılmıştır.

Tablo 9. Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği Alt Boyutları ile Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği (MBSRQ-TR) Toplam Puanı Arasındaki Basit Regresyon Analizleri Sonuçları

Değişken (X)	R^2	Beta	β	SE	t	p
Yabancılaşma	.164	-1.743	-.406	.227	-7.684	.000*
Güvensiz Bağlanma	.091	-1.520	-.302	.277	-5.486	.000*
Benmerkezcilik	.053	-1.398	-.230	.342	-4.089	.000*
Sosyal Yetersizlik	.047	-1.907	-.218	.493	-3.868	.000*
Gerçeği Değerlendirme	.026	-1.071	-.160	.380	-2.816	.000*
Algıların Belirsizliği	.075	-2.115	-.274	.428	-4.492	.000*
Halüsinasyon ve Delüzyon	.023	-2.297	-.152	.865	-2.655	.008**

X (Bağımsız Değişken) = BORTTI alt boyutları, Y (Bağımlı Değişken) = MBSRQ-TR Toplam Puanı

*p=.000, **p<.01

Analiz sonuçlarına göre Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'nin (BORTTI) alt boyutlarından yabancılaşma (B=-1.743, p<.001), güvensiz bağlanma (*B*=-

1.520, p<.001), benmerkezcilik (B=-1.398, p<.001), sosyal yetersizlik (B=-1.907, p<.001), gerçeği değerlendirme (B=-1.071, p<.001), algıların belirsizliği, (B=-2.115, p<.001) hülsinasyon ve delüzyon (B=-2.297, p<.01) alt boyutları Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği Toplam Puanı'nı anlamlı şekilde yordamaktadır. Her biri ayrı ayrı olmak üzere, Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği Toplam Puanı varyansının yabancılaşma %16'sını, güvensiz bağlanma %9'unu, benmerkezcilik %5'ini, sosyal yetersizlik %4'ünü, gerçeği değerlendirme %2'sini, algıların belirsizliği %7'sini, halüsinasyon ve delüzyon alt boyutu ise %2'sini açıklamaktadır. (Tablo 9)

Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği alt ölçeklerinin ve Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği Toplam Puanı üzerindeki yordayıcı etkilerinin incelendiği çoklu regresyon analizlerine göre, tüm alt ölçekler analize birlikte girildiğinde yalnızca yabancılaşma alt ölçeğinin beden-benlik ilişkilerini anlamlı bir şekilde yordadığı (β=-.484, p<.001) ve varyansın %18'ini açıkladığı görülmektedir. Güvensiz bağlanma (β=--.045, p>.05), benmerkezcilik (β=.104, p>.05), sosyal yetersizlik (β=.100, p>.05), gerçeği değerlendirme (β=.116, p>.05), algıların belirsizliği (β=-.136, p>.05), halüsinasyon ve delüzyon (β=-.021, p>.05) alt ölçeklerinin modele anlamlı bir katkısı olmamaktadır.

Tablo 10. Beden-Benlik İlişkilerinin Yordanmasına İlişkin Standart Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata$_B$	β	T	p	İkili r	Kısmi R
Sabit	214.595	2.897	-	74.075	.000	-	-
Yabancılaşma	-2.081	.412	-.484	-5.057	.000	-.406	-.283
Güvensiz Bağlanma	-.224	.469	-.045	-.478	.633	-.302	-.028
Benmerkezcilik	.633	.532	.104	1.190	.235	-.230	.069
Sosyal Yetersizlik	.876	.620	.100	1.414	.158	-.218	.082
Gerçeği Değerlendirme	-.772	.550	.116	1.402	.162	-.160	.081
Algıların Belirsizliği	-1.049	.542	-.136	-1.937	.054	-.274	- .112
Halüsinasyon ve Delüzyon	-.318	1.058	-.021	-.301	.764	-.152	-.018

$R = .431$ $R^2 = .186$

$F_{(7,294)} = 9.604$ $p = .000$

4.2 Araştırmanın Nitel Bulguları

Çalışmanın ikinci aşamasında Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu'ndan yüksek puan almış beş katılımcı ile psikanalitik yönelimli yarı-yapılandırılmış ön görüşme yapılmış, Rorschach ve TAT testleri uygulanmıştır. Katılımcıların Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu'ndan aldıkları puanlar Katılımcı 1, Katılımcı 2, Katılımcı 3, Katılımcı 4 ve Katılımcı 5 için sırasıyla 57, 59, 49, 66 ve 68'dir.

Kavramsal Hipotezler:

1. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların Rorschach protokollerinde ayrışma sorunsalının öne çıkması ve nesne ilişkilerinin simbiyotik türde belirginleşmesi beklenmektedir.

2. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların Rorschach testinde nesne ile kendileri arasında belirgin ayrım yapamadıklarına işaret eden iç-dış sınırların muğlaklığına dair yanıtlar vermeleri beklenmektedir.
3. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların Rorschach testinde nesne kaybı ve ayrılık endişesine dair yanıtlar vermeleri, TAT'de ayrılığa gönderme yapan kartlarda, ayrılığı işlemede zorluk yaşamaları, kayıp ve terk edilme temalarına dair hikayeler oluşturmaları beklenmektedir.
4. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların TAT yanıtlarında erken dönemde nesne ile kurulan ilişkide kapsanma eksikliğine işaret eden ve boşluğa yoğun hassasiyetle karakterize hikayeler oluşturmaları beklenmektedir.
5. Partner bağımlılığı yüksek katılımcıların erken dönem nesne ilişkilerinin niteliği ve ayrışma sorunsalı dolayısıyla Rorschach testinde bedeni bir bütün olarak tasarımlamada ve bedene narsisistik yatırım yapmakta zorlanmaları beklenmektedir.

İşlemsel Hipotezler:

1. Ayrışma sorunsalı bağlamında katılımcıların Rorschach testinde ötekiyle ve anneyle ilişkiye gönderme yapan 2, 3, 7 ve 9. kartlara tutunma, birleşme, tutma gibi ayrışma zorluğunu gösteren yanıtlara ve benzerliğe, aynılığa vurgu yapan yansıma yanıtlarına sıkça rastlanacağı düşünülmektedir.
2. İç-dış sınırların muğlaklığına ilişkin Rorschach testinde emin olunamayan, belirsiz yanıtların, formu net olmayan yanıtların ve beden içi-anatomi yanıtlarının verilmesi beklenmektedir.
3. Katılımcıların nesne kaybı ve ayrılık endişesine ilişkin, Rorschach testinin parçalı yapıdaki 10. kartına karışıklığa atıfta bulunan yanıtlar ve kartı bütünleştirmeyen parçalı yanıtlar vermeleri beklenmektedir. TAT'nin 3BM, 12B ve 13B kartlarına kayıp ve terk edilme temalarıyla karakterize, depresif duygulanımın yoğun olduğu hikayeler oluşturmaları beklenmektedir.
4. Erken dönemde nesne ile kurulan ilişkide kapsanma eksikliği ve ihtiyacının TAT'nin 7GF kartında annenin yetersizliğine ve çocuğun kıyafetlerine ilişkin narsisistik eksikliklere vurgu yapan hikayeler ile ifade edilmesi beklenmektedir. Ayrıca boş bir kart olan 16. kart için oluşturulan hikayelerde ayrılığın yoğun bir depresif duygulanım ve agresif eylemler ile işlendiğine ilişkin hikayelerin anlatılması beklenmektedir.

5. Bedeni bütün olarak tasarımlamada güçlüğe dair katılımcıların Rorschach testinde parçalı-deforme beden yanıtları vermeleri; bedene narsisistik yatırım yapmakta yaşanan zorluk bağlamında ise 5. kartta narsisistik değersizliğe/kırılganlığa dair yanıtların öne çıkması beklenmektedir.

4.2.1 Psikanalitik ön görüşmelere ait bulgular

Psikanalitik yönelimli yarı-yapılandırılmış ön görüşme aracılığıyla katılımcıların kişisel geçmişi ve aile ilişkileri hakkında bilgi alınmıştır. Katılımcıların anne ve babalarıyla ilişkilerine dair söylemleri incelenmiştir.

4.2.1.1 Anneyle ilişkiye dair söylemler

Katılımcıların anneleri ile ilişkilerine dair söylemleri incelendiğinde annelerine "her şeyi" anlatabildikleri paylaşıma dayalı yakın ilişki betimlenmiş ancak bu yakınlığın sınırların korunmasına dair zorlayıcı yönlerine vurgu yapılmıştır. Annelerin, kararlara fazlaca müdahil olma, kıyaslayıcı ve eleştirel olma, tahmin edilemez ve pervasız davranma, fazlaca talepkâr olma gibi farklı ancak ben ve öteki arasındaki sınırların muğlaklaşmasına neden olan tutumlara sahip oldukları dikkat çekmektedir. Dolayısıyla anneyle ilişkinin tutarsız ve çiftedeğerli bir nitelikte algılandığı gözlenmektedir.

> Annemle ilişkim çok iyidir ama annem çok zor bir insandır. Ergen gibi anlamında yani şey zor, her şeyimi bilir, çok açığız birbirimize, çok, gerçekten her şeyimi söylediğim bir insan ama kendi başına çok bela olabiliyor, çocuk gibi davranıyor vs. (….) Kendi sağlığına hiç önem vermez. Başkalarını çok düşünür, başka insanlar için kendini paralar. Artık daha çok hayvanlar için bütün sağlığını, bütçesini her şeyini paralıyor. Yarını düşünmeden hareket eder. (Katılımcı 1, 30 yaşında)

> Annem yani annem dünyanın en iyi insanıdır aslında. Yani şey çok farklıyız aslında birbirimizden. Yani mesela annem daha sportiftir falan yani benim öyle hiç şeyim yok. (…) Ee biraz şöyle agresif biri olduğunu düşünüyorum. O da psikolojikmen, yani psikolojisinin iyi olduğunu düşünmediğim için yani böyle düşünüyorum. Çok çabuk alınabiliyor. Yani şöyle eşinden ilgi görmediği için

başka şeyden ilgi görmeye çalışıyor galiba. Yani bizden, kardeşim ve benden. O da gelmeyince çünkü ben çocuğunum yani senin eşinden beklediğin ilgiyi sana verememe. Agresifleşiyor. Sürekli bir kavga hali bazen. Ee öyle. Onun dışında biraz serttir çoğu konuda. Yani bazı şeylerde kısıtlayıcıdır yani. Mesela benim ilk zamanlar hala şu anda kabullenmiş değil bir erkek arkadaşım olmasını hiçbir zaman kabullenemedi. Öyle, annem böyle biri. Annemle ben şöyle, ıı yani benim bir kız kardeşim yok ama annem ihtiyaç duymuyorum çünkü anneme her şeyini anlatabilirsin. Evet bazen çok serttir ama gerçekten her şeyini anlatabilirsin. Her şeyi onunla paylaşabilirsin. Çok şeydir yani ıı arkadaş yani şöyle bir anneyle çocuğun arkadaş gibi olması bence doğru değil de hani o örnek vereyim. Çünkü arkadaş gibi yaklaşıyor bana ama hani böyle her şeyini paylaşabilirsin dediğim gibi. Bazen tartışıyoruz herkeste oluyor. Çatışıyoruz yani. Ama iyiyiz yani aramız iyi. (Katılımcı 2, 20 yaşında)

Annem birazcık baskın bir karakter. Gerçi babam da öyledir ama annem biraz daha çok korumacıdır yani. Hani sürekli bir yargılar hani neden bunu böyle yaptın neden bunu böyle işte giydin. Ya da bu bunun üstüne çok güzel olur, tamam o zaman bunu alalım. Ya da bunu alacaksın. Hani bir kalıba sokup da onu bana giydirmeyi çok sever. Ya kendisi çocukken yaşayamadığı şeyleri benim üzerimde empoze edip mutlu olmaya çalışıyor, ben böyle düşünüyorum. Ya da onun da bir geçmişten gelen sıkıntıları var babamdan kaynaklı. Annemle arkadaş gibiyizdir ama şöyle babam da annem de bazen kendini çaresiz hissedip benim anlattıklarımı gidip babama anlatıyor. Bu şekilde bir kısır döngü oluyor evin içinde. (Katılımcı 3, 22 yaşında)

Annemle aram iyi genelde. Çok kavga etmeyiz tartışmayız anlar beni ama babamla hiç aram yok. Annem de hani böyle her şeye yetişmeye çalışır. Hani böyle hep ben o yaşamamış ben yapayım. O bana şey yapmaya çalışır imkan sunmaya çalışır. Sürekli öyleydi, ufaklıktan beri öyleydi. Babam mesela izin vermese bile bizi gezmeye götürürdü ufakken. Hep öyleydi. Arada kavga ediyoruz ama aramız iyidir. (Katılımcı 4, 21 yaşında)

> Annem biraz mm fedakar bir tip. Yani kendisi sanki hani böyle biraz bizim gördüğümüz kadarıyla tamamen hayatını babama adamış bir tip. Onu da yavaş yavaş fark ettiğim için yani çok aşırı fedakar. Kendisi böyle hiçbir istediği yoktur yani tamamen idare etme odaklı bir kadın yani. Şunu ister diyemeyiz yani gerçekten. Bu son zamanlarda benim çok fazla düşündüğüm bir şey kendi evliliğimdeki problemleri düşünürken falan. Ya işte tam annem gibi yapıyorum. (…) Anneme de hani herhangi bir şekilde yeterli gelmiyor. Annem bize karşı da ben şimdi şimdi fark ediyorum biz ne yapsak bizi de mesela çok iyi anlatmaz. İşte ne bileyim Erasmusa gittim. "Şimdi gidiyor öğrenciler" falan diye anlatır mesela. Halbuki herkes gitmiyor, üç kişi gidiyor zaten o da puan sıralamasıyla gidiyorlar mesela. Hani bunu söylerken söylemez mesela. Bizi de kendinden görüyor. Asla evimiz yeterince temiz değildir, asla yeterince iyi yemek yapmıyoruzdur, asla yeterince başarılı değilizdir çünkü tıp kazanmamışızdır falan gibi bir şeyi var aslında. Yani daha merhametli hani bir şey dersem yapar ama hiç böyle derinlemesine bir ilişkimiz yok gerçekten. Şimdi de o şekilde, her zaman konuştuğum zaman hep böyle olumsuz bir duyguyla yüklenip hani sonra mesela konuştuğumuzun üzerinden bir hafta onu düşünerek genelde olumsuz etkilenerek geçiririm. O yüzden çok fazla da gitmek istemem. (Katılımcı 5, 29 yaşında)

Son örnekte katılımcının kendi partneri karşısındaki tutumu ile annenin baba karşısındaki tutumunun benzerliğine ve annenin eleştirel ve kıyaslayıcı tutumuna vurgu yapılmıştır.

4.2.1.2 Babayla ilişkiye dair söylemler

Katılımcıların babaları ile ilişkilerine dair söylemleri incelendiğinde babalarıyla mesafeli ve yüzeysel bir ilişki tanımlamışlardır. Baba ya fiziksel olarak bulunmamaktadır ya da baba-çocuk arasındaki paylaşım oldukça kısıtlıdır. Katılımcılar babaları ile ilişkilerini destekleyicilikten ve yakınlıktan uzak bir şekilde algılamaktadır. Dolayısıyla katılımcıların ebeveynleri ile kurdukları ilişki yoğun şekilde anne-çocuk ilişkisi alanında deneyimlenmektedir.

> Anne ve babam ayrılar. Babam kaptan zaten çok az görüşürdük küçükken de. Şimdi de yılda bir iki anca denk geliyoruz çoğunlukla karada olsa da. Babam

ben küçükken iki yılda bir falan Türkiye'ye gelirdi. Ben dördüncü sınıftayken gibi ayrıldılar annemle. Tekrar evlendi zaten şu an üvey annemle yaşıyorlar. Yoğun, yani çok bir baba kız ilişkimiz hiçbir zaman olmadı. Hala da çok yok, o biraz da kendini babalık görevini yapmış hissetmek için yılda bir iki vakit ayırır, bir yemek yeriz. (Katılımcı 1, 30 yaşında)

Benim babam öyle çok sorumluluğu olan bir adam değildi hiçbir zaman yani. Aslında şeyden sonra tanıdım onu. Tekrar birlikte olduktan sonra çünkü ben ayrıldıklarında çok küçüktüm ve hiçbir şey hatırlamıyorum ben çocukluğumla ilgili. Babam ıı ben babamla konuşmuyorum yani aynı evde yaşıyoruz ama konuşmuyorum. Hiç konuşmuyorum şey yani ilk zamanlar konuşuyorduk. Yani şöyle oldu biz annemle babam tekrar birlikte olmaya karar verdiğinde şimdi şöyle oldu sanki annem yeniden evlenmiş gibi hissettik kardeşim de ben de. Çünkü babam çok yani hiç beklediğimiz gibi biri değildi aslında. Hani baba gibi değildi. Öyle geliyordu yani. Ya da aslında insanın babasının olmasının ne demek olduğunu bilmediğim için öyle geliyor olabilir. (Katılımcı 2, 20 yaşında)

Iıı birazcık mesafeli. Yani niye geç kaldın diyip kızar onun dışında bir kere olsun günün nasıl geçti diye karşısına aldığını bilmiyorum ben babamın mesela. Her zaman halen daha şunu söyler onun istediğini yapmadığım için ıı sen, senden bir şey olmayacak. Sen bir psikolog olamazsın, sen kendin hastalık geçirdin karşındaki insanların ne dediğini anlayamazsın. Bir kere güvenini kırdım sadece bir erkek arkadaşım oldu. Onu da ona söylemediğim için güveni kırıldı. Şu an her dışarı çıktığımda bana karşı sanki hep yalan söylüyormuşum gibi davranıyor. Öyle bir güvensizlik problemi var aramızda. Ondan bana gelen benden ona giden. O şekilde. (Katılımcı 3, 22 yaşında)

Babamla çok ufakken iyiydi aram hem babam babam derdim. Sonra bozuldu bir süre sonra ben büyüyünce. Şiddet olayları falan oluyor zaten sürekli. Babamla davam var benim. Ama aynı evde yaşıyoruz evet. O olaya kadar da şöyleydi hani ben ilk dövdüğü zamanı hatırlıyorum. Ben ufaktım hani hep sokaktaydım ben zaten. Erkeklerle olduğum için ıı bu yanda favorilerimi kesmiştim. Çünkü erkeklerde o şekilde görmüştüm. Hani o yüzden dövmüştü ilk dövdüğünde. Çok

saçma sapan sinir hastası zaten o da. Saçma sapan yükseliyordu. Sonra mesela gelip ağlıyor yanımda hiçbir şey olmamış gibi. Çözemiyorum çok yani bir sinirli bir böyle çok duygusal. Çok çözemiyorum. (Katılımcı 4, 21 yaşında)

Yani hani böyle herhangi bir şekilde duygularını ifade etmeyen, biraz agresif işte, o da hayatın adaletsizliğine karşı onun çıktısını sinir olarak alabilmiş bir insan. Yani aramızın çok iyi olduğu birisi değildi yani yıllarca. Şimdi de biraz yaşlandığı için daha böyle hafif tonton şey olmaya başladı ama biraz da geçti yani şimdiden sonra. O şekilde. Yani çok iyi değil. Hep böyle hani sinirliydi çok fazla bir iletişimimiz yoktu açıkçası. Özellikle ders konusunda çok fazla kızdığını hatırlıyorum. Hatta yedinci sınıfta annem şu tarz bir şey demişti yani biz, annem aydınlı otobüsle gideriz on bir saat. Anne işte keşke otobüs kaza yapsa da ölsem işte sınavdan düşük alırsam babam çok kızar falan filan demişim. Hani bu tarz bir derse dair baskı kurmuş. Açıkçası şu anki depresyonumun sebebi de biraz, depresyonu da kendime öylesine şey söylüyorum (gülüyor) öyle bir şeyim yok aslında hani bir tanı almış vesaire değilim. (Katılımcı 5, 29 yaşında)

4.2.2 Rorschach testi içerik analizi bulguları

Projektif testler aracılığıyla partner bağımlılığı yüksek katılımcıların bilinçdışı süreçlerine ve nesne ilişkileri niteliğine ilişkin bilgi edinilmesinin amaçlandığı bu çalışmada Rorschach ve TAT testlerinden çalışmanın amaçlarına uygun kartlar incelenmek üzere seçilmiştir.

Erken dönemde nesne ile ilişkinin niteliği, bedeni tasarımlama kapasitesi ve bedene narsisistik yatırım, ayrılma-bireyleşme sürecinin nasıl işlendiği Rorschach testi 1, 2, 3, 5, 7, 9 ve 10. Kartlara verilen yanıtlar üzerinden değerlendirilmiştir.

Ayrıca temel nesne ilişkileri, ayrılık sorunsalı ile nasıl başa çıkıldığı ve boşluğa yönelik hassasiyet TAT'nin 3BM, 7GF, 12BG, 13B ve 16 kartlarına oluşturulan hikayeler ile incelenmiştir.

Rorschach testinde incelenecek ilk kart olan 1. kart pregenital dönemde nesne ile ilişkinin niteliğine gönderme yapmakta, kişinin ilk dönem yaşantılarında nesne karşısındaki konumlanışı hakkında bilgi vermektedir. Testin ilk kartı olması sebebiyle kişinin yabancı

bir nesne ile kurduğu ilk ilişkiye dair deneyimini aktarmasına fırsat tanımaktadır. Annesel imagoya gönderme yapması sebebiyle kişinin bilinçdışındaki anne veya kadın imgesi karşısındaki konumlanışına ve kendilik tasarımına dair bilgiler vermektedir (İkiz, 2012).

Temel nesne ilişkilerine dair bilgiler veren 2. ve 3. kart birlikte değerlendirilmektedir. 2. kart saldırgan ve libidinal dürtülerin kendini göstermesine olanak sağlayan, afektif yükü kuvvetli bir karttır. Kırmızı ve siyah renklerden oluşan bu kart ilişkisel düzlemde yıkıcı ve simbiyotik imgeleri çağrıştırabilmektedir. Sınır durumlar için nesne kaybı kaygısını ortaya çıkaran bu kart, ortada bulunan beyazlık ile boşluk hissini canlandırmakta ve kişinin bu duyguyla baş etme süreci hakkında bilgi vermektedir. 2. kartla giriş yapılan nesne ilişkilerinin 3. kart ile birlikte tam olarak kendini göstermesi beklenmektedir. 3. kart kişinin nesne ile ilişkideki konumlanışına ve biseksüel yapısı sayesinde kendilik tasarımı ve özdeşime dair bilgiler sağlamaktadır (De Noose, 2009).

1. kart ile birlikte değerlendirilen 5. kart kişinin kendilik tasarımı ve beden algısına ilişkin bilgiler vermektedir. Banal yanıtların sıklıkla verildiği bu kartta kişinin gerçeğe uyumlu ve nesnel bir kendilik tasarımı verebilmesi beklenmektedir. Yanıtlara eklenecek olumlu ve olumsuz sıfatlar kişinin kendini ve bedenini nasıl algıladığı konusunda önemli bilgiler sağlamaktadır.

7. kart annesele ve kadınsılığa gönderme yapmaktadır, kişinin cinsiyetinden bağımsız olarak annesel figür ile kurulan ilişkinin doğasına ve bilinçdışı annesel imgeyi anlamaya olanak tanımaktadır. Simetrik yapısı sebebiyle özdeşim sorununu da gündeme getirmektedir. 7. kartla birlikte değerlendirilen 9. kart testin en zor kartı olarak değerlendirilmektedir. 7. kartla birlikte erken dönem nesne ile kurulan ilişkiye dair bilgi veren bu kartta Melanie Klein'ın depresif pozisyon olarak tanımladığı döneme ait regresif nesne ilişkilerine ve düşlemlere dair bilgiler edinilmektedir (İkiz, 2013).

Testin son kartı olan 10. kart ayrılığa gönderme yapması sebebiyle kişilerin ayrılık kaygısı ile nasıl baş ettiklerine dair bilgi sağlamaktadır. Parça parça pek çok şekilden oluşan bu kartta kişinin ayrılmayı dağılmadan gerçekleştirmesi ve bir bütün olarak yapılandırması beklenmektedir. Aynı zamanda testörden ayrılığa da işaret ettiği için aktarımsal yönü kuvvetli bir karttır.

4.2.2.1 Erken dönemde nesneyle kurulan ilişkide ayrışma sorunsalına dair yanıt örnekleri

Partner bağımlılığı yüksek kişilerin erken dönemde nesne ile kurdukları ilişkide nesneden ayrışmaya dair zorluk yaşamış olmaları beklenmektedir. Nesneden ayrışmaya dair zorluk Rorchach testinde temas, aynılık ve yansıma yanıtları üzerinden değerlendirilmiştir. Katılımcıların yanıtları aşağıda paylaşılmıştır.

"(...) Birbirleriyle konuşuyorlar o yüzden yan yanalar o yüzden yani." (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 1)

> Ellerini birbirine çakan iki tane oturan adam. Çömelen hatta. Evet başka da bir şeye benzetemiyorum. Evet iki tane adam görüyorum, çömelmiş, ellerini birbirine vuruyorlar. (…) Yani böbreğe benziyor diyeceğim ama sadece o kırmızı kısma. İki gün önce böbrek pişirdim, orda birleşim yeri çok benziyor. (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 2)

"(...) sanki bu ikisi bir insan kolu ve elleri burada birleşiyor." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 2)

"(...) sanki birbirlerine doğru koşup kavuşmaya, birleşmeye çalışıyorlar gibi bir izlenim." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 2)

"(...) Aslında bu da bir ağacı andırıyor. Hani dalları şurada birleşmiş gibi ama sanki testereyle ağaç kesiliyor gibi." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 9)

> Bu şey gibi ya.. Böyle ıı bir kavga anı gibi yani burda bir şey var. Birileri tartışıyor yani. O şekilde. Karşılıklı veya şey gibi yani iki insanın yüzleşmesi gibi bir şey bu. Çünkü yüzler, yüz gibi onun suretini görüyorum burda. Hani ikisi birbirine çok kızgın, ıı yani bu çarpışma gibi. Yani duyguları mı çarpışıyor artık ne çarpışıyorsa bilmiyorum o yüzden. Ama sınır da var arada yani şey de değiller çok. Dokunuyorlar ama birbirlerine de girmemişler yani ondan Öyle çatışma var bence öyle düşünüyorum. Bu kadar galiba evet. (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 2)

Katılımcıların *"ellerini birbirine vuruyorlar", "elleri burada birleşiyor"*, "*birbirlerine doğru koşup kavuşmaya, birleşmeye çalışıyorlar", "yan yanalar", "karşılıklı bakışıyor", "dalları şurada birleşmiş"* yanıtları ikili ilişkiye ve bu ikili ilişkideki temasa, yakınlığa vurgu yapan yanıtlardır. Kişi ikili bir tasarım verse de bu ikili tasarım birbirinden ayrı değil temas halinde tasarımlanmaktadır. *"Ama sınır da var arada yani şey de değiller çok. Dokunuyorlar ama birbirlerine de girmemişler yani*" yanıtı ise diğerinden ayrışmaya ve sınıra dair ihtiyacı ortaya koymaktadır.

> (…) biri birisinin yansıması olabilir hani bir sudan falan filan. Yani o şekilde. (…) Bir de şey sanki ya bence yansıması bu arada iki tane değil şimdi düşününce çünkü ellerini birbirine yani elini böyle karşıya uzatmış gibi aslında. Onlarda öyle bir şey yok galiba ama yani bu ikisi birbirinin yansıması diye düşünüyorum. (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 1)

"Ama sanki aralarında duygusal bir bağ var ve bunlar da her ikisinin kalbinin bir parçası gibi gördüm. Sanki ikisinin de aklında bir yol var yani aynı bir yere gitmek istiyorlar. Çünkü aynı şeyler var burda." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 3)

"Burda da iki insan karşılıklı bakışıyor. Şu ikisi insan, bakışıyorlar, bir ayna var sanki arada." (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 7)

Katılımcıların verdikleri *"iki tane değil", "birbirinin yansıması", "her ikisinin bir parçası", "ikisinin de", "aynı bir yere", "aynı şeyler", "ayna"* yanıtları diğerinden farklılaşamamaya ve aynılığa dikkat çekmektedir. Kişinin kendini diğerinden farklı olarak tasarımlandıramadığını, nesneden kendini ayıramadığını vurgulamaktadır.

4.2.2.2 Sınırların muğlak olduğu ve tasarımların netleştirilemediği yanıt örnekleri

Protokoller değerlendirildiğinde katılımcıların forma ilişkin net yanıtlar vermekte zorlandıkları, sınırları net olmayan tasarımlara sıklıkla başvurdukları görülmüştür. Bu yanıtlar katılımcıların öteki ve ben arasındaki sınırları net bir şekilde deneyimleyemediklerine ve nesneden ayrılmakta güçlük yaşadıklarına işaret etmektedir.

> Bu bir yakından çekilmiş bir karınca veya arı gibi geldi bana. Bir de bu tarz şeyler böyle bir yarasalar gibi ya da böyle ejderha kanatları falan gibi geliyor

> böyle ama bilmiyorum. Shrek'teki mini ejderha falan var. O değil de o ejderha gibi. Onların da böyle şeyleri olur ya perdeli kanatları gibi oluyor ya Harry Potter'da var ya onun gibi bir şey. (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 1)

"Hani ikisi birbirine çok kızgın, yani bu çarpışma gibi. Yani duyguları mı çarpışıyor artık ne çarpışıyorsa bilmiyorum o yüzden." (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 2)

"Bence burada sanki bir hayvan var. Şuradaki hayvan sanki hani aslında iki tarafta da iki hayvan var gibi." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 2)

> Bu bir şey gibi (...) bir hayvanın mesela bir kaplana, bir aslana karşıdan tam bakarsınız ya böyle şey gözükür. Bu onun gibi bir şey yani öyle düşünüyorum. Tamamı o şekilde, tamamı yüzü gibi yani karşıdan baktığınızda onun yüzünü gösteriyor. Bu dediğim gibi vahşi bir hayvan, büyük bence. İşte kaplan olabilir, aslan olabilir. İkisinden biri. Çita olabilir belki (…) Aynı onun gibi yani bir kaplan ya da aslan öyle bir şey. (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 3)

"Burada iki tane karakter var. Ama insan mı desem hayvan mı desem çok fazla şey yapamadım. Yani anlamlandıramadım." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 3)

"Ama şöyle bakıldığında buradan da sanki bu bir köpek ve ağzında bir yemek taşıyor gibi. Şöyle ağzında bir oyuncak mı artık bir yemek mi bir şey taşıyan, elini şu şekilde yapmış bir köpek görüyorum." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 7)

> Şey gibi düşünebiliriz. Yani bence bunlar biraz şey gibi, hayvan gibi geldi. Öyle bence. Çünkü burdan pençesi varmış gibi yani. Öyle onun gibi. Yani burası bir şey olabilir. Zebraların yaşadığı yer safariye falan gidiyorlar ya hah öyle bir şey bu hani şu şeyler var şurdan tek boynuzu olan. Bir hayvan var adını unuttum onlar var. Şu başka bir şey yani bunların hepsi bir hayvan. Mesela böyle safari şeyi var yani burda renklerden dolayı bence. Bir doğa yani, burda bir hayvanlar. O şekilde bir şey. Turuncu olan yani bir şey gibi ıı büyük bir hayvan. Şu yeşil gergedan o aklıma geldi. Şu yeşil kesinlikle bir gergedan bence. Ama şu pençesi olan yani bir yaratık mı desem hayvan mı desem o bir şey yani. Öyle bir şey. Bu pembe olan, nar çiçeği olan da ıı bir hayvan değil de hani böyle bir bölge gibi orası. Öyle, öyle düşünüyorum. Bu yeşil olan aslında iki tane çünkü bu sanki

> böyle bir sürü gibi yani gidiyormuş gibi öyle. Hani mesela animasyonlarda falan hep görürüz ya böyle beraber yürür hepsi. Öyle bir şey gibi yani. Bunların hepsi dört tane bir şey var yani burda. Bu pembe de ıı bölge yani onun bir hayvan olduğunu düşünmüyorum. Üstünden geçtikleri mi desem, öyle bir şey. (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 9)

Katılımcıların kartlara verdikleri yanıtlarda net tasarımlar vermekte zorlandıkları, verdikleri yanıtlarda sıklıkla *"gibi", "sanki", "öyle gibi geldi", "onun gibi bir şey", "öyle bir şey", "bilmiyorum", "anlamlandıramadım", "bir şey çağrıştırmadı"* ifadelerini kullandıkları görülmektedir. Net formlar vermekte ve cevaplarından emin olmakta yaşadıkları bu zorluk kişinin tasarımlama güçlüğü yaşadığını ve sınırlara ilişkin deneyimledikleri muğlaklığı düşündürmektedir.

> Bunda, yani şurada ağzını açmış iki tane kaplan var. Öyle görüyorum. Daha sonrasında kenarlarındaki şeyler karabulutlara da benziyor aslında. Bu haritanın çıkıtılarına da benziyor (…) Ee kafası yok ama kafasındaki düşünceler biraz böyle dağılmış gibi olduğu için karabulutları söyledim aslında. (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 1)

"Bu sanki bir harita gibi. Bu şey ada ada yani birleşik de hani mesela Avrupa'ya falan bakarız ya, Avrupa'da haritada öyle bir şey yani bu. Bir şey gösteriyor. Hani aynen bu bir harita bence." (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 7)

> Bir de sanki böyle bu tip ülkeler falan var İsveç falan gibi. O tarz ülke haritası gibi sanki hani geldi. Yani şurası sanki ne bileyim İranmış, İsveçmiş falan öyle. Sanki haritaya bakıyormuş gibi biraz hissettim ama tabi sadece bir çağrışım olarak geldi. Sanırım başka bir şey yok gibi. (…) Ne bileyim böyle anatomi atlasının işte siyah beyaz çıkmış da ordan bir şeye bakıyormuşuz gibi bir şey de geldi. (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 7)

"Şurası da küçük bir köyü andırıyor sanki. Hani boş bir ada olur ya böyle. Sanki burası bir ada gibi. Bu şekilde." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 9)

> Gerçekten bir şey çağrıştırmadı. Yine bir harita gibi diyebiliriz işte şurası da buzulmuş, gölmüş falan gibi hani. O tarz bir görsele bakıyor gibi bir his ama çok

> fazla bir şey çağrıştırmadı. Bu yeşilin tonunu böyle turuncuyla uyumunu beğendim sadece. Finlandiya'nın bir şeyine bakıyoruz işte fiyortlar, küçük yarımadalar işte burda buzluk. Buzluk neyse işte buzul göller falan gibi hani bu tarz bir şeye bakıyorum hissi geldi yani. Onun dışında (…) çok fazla şey olmadı. (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 9)

Katılımcılar tarafından verilen *"harita", "ülke", "ada", "küçük yarımadalar"* yanıtları sınırlara dair hassasiyeti ve net bir tasarım vermekten kaçınıldığını düşündürmektedir. *"Karabulut"* ise yine sınırları belli olmayan, net bir formdan uzak bir yanıttır.

Katılımcıların beden içine yönelik anatomi ve röntgen yanıtları iç-dış sınırlar arasındaki muğlaklığa işaret etmektedir. Nesneyle ilk ilişkiye dair bilgi edindiğimiz kartlarda beden içi yanıtların verilmesi annesel ile olan ilişkide sınırların geçirgenliğini düşündürmektedir. Katılımcıların beden içi yanıt örnekleri aşağıda paylaşılmıştır.

"Şu öndeki kırmızılara çok bir anlam açıkçası veremedim. Yani böbreğe falan benziyor diycem ama (gülüyor) sadece o kırmızı kısma." (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 2)

"Burda sanki bir kalp var. Kırmızı bir kalp. Ama bu kalbin sanki hani artık ı içindeki sevgi ya da farklı bir fonksiyonu çok fazla taşmış gibi." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 2)

> Bu yıl hehe mm yani şeyi anımsattı bu hani sigara içerseniz akciğeriniz böyle olur tarzı bir şey anımsattı açıkçası. Daha sonra bir de ben geçende röntgen çekilmiştim bel ağrım için. O da böyle hani kemikler onu sadece anımsattı. Hani işte sanki böyle duruyorum da bir röntgen çekilmiş işte burası kemiklerim, içim gibi falan bir şey aklıma geldi. Yani şeklini ona benzetiyorum aslında. Hani böyle bir fotoğraf koyarlar işte sigara içenin onun siyah olmuş işte katrandan falan gibi açıkçası. Bir de işte tam böyle leğen kemiği. Bilahare gösterebilirim tam bu şekilde çıkmıştı. Son zamanlarda oldu tam şey yaptığım gibi. Bir de mesela anatomi derslerinden olan çok affedersiniz ama mesela böyle bir penis şekli olur da burda hani onun giden yol bilmem ne. Hani o tarz bir kitaptaki öyle bir görüntü gibi şurası da o şekilde gördüm. Sadece serbest çağrışımla söylüyorum hani şey yok. (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 2)

"(...) Asıl bakınca bana anımsattığı biri kafasını fotokopi cihazına dayayıp burnunun fotokopisini çekmiş gibi gözüküyor. Burun delikleri, şu kısımlar yanak.. Gerçekten yaslanmış bir surat röntgeni gibi." (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 3)

"Böyle ters döndürdüm.. Tersten bakınca leğen kemiğine benziyor." (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 7)

"Hepsi böyle bir omurilik sanki oradan hani röntgen çekiyormuş gibi. Son zamanlarda çok mu baktım neden, yakında röntgen çektirdiğim için mi (...) Şurda da bir omurilik var şey gibi hani gene bir kesit (...)" (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 7)

> İlk izlenim ağzın içinden geriden öne doğru çekilmiş bir yine röntgen gibi diycem. Bilmiyorum bu renkler sanırım bana daha çok röntgen izlenimi veriyor. Şuralar yüzünden o da diş alt çene gibi burası. Pembe kısım özellikle şu kısımlar alt çene, şurası burun gibi turuncunun başladığı orta kısım, o yüzden ağzın içinden dışarı doğru çekilmiş bir röntgen gibi gözüküyor. (…) Ee yine boynuzlu, buffalo normalde kullanılır ama bizde boğadan falan da yaparlar kafa asarlar duvara süsleyip. O boynuzların ama tersten yani kafayı ikiye kesip dışa doğru yansıtılmış gibi. Boynuzlar birbirine doğru gelecek şekilde. Yok şurası baş, boynuzlar birbirine denk geliyor sadece iki ayrı yere gideceği yere. (…). Yeşiller yine şey ciğerlere benziyorlar, akciğere yani şu iki yeşil. Şurası hala burun, nereye çevirirsem çevireyim burun orası. (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 9)

"Şuralarda bir böyle bir iskelet şeyi hani tamamen etinden şeyinden ayrılmış. Böyle bir işte bir şeyin kaburgası. Eski yarım bir şey buluyorlar mesela eskiden, birkaç tane kaburgası kalmış. Diğerleri kırılmış gitmiş gibi. Öyle bir his. Bu şekilde sanırım." (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 9)

4.2.2.3 Nesne kaybı ve ayrılık endişesine yönelik yanıt örnekleri

Rorschach testinin son kartı olan 10. kart ayrılmaya dair bir karttır ve dolayısıyla kişinin ayrılığı deneyimleme ve ayrılık kaygısı ile baş etme biçimlerine ilişkin bilgi vermesi beklenmektedir. Kart birbirinden farklı ve ayrı pek çok parçadan oluşmaktadır ve kişinin bu ayrılık karşısında dağılmaması ve parçaları yeniden yapılandırması beklenmektedir.

Testin son kartı olması sebebiyle testörden de ayrılığı simgelemekte ve aktarım boyutu ile kendi başına önemli bilgiler sağlamaktadır. (İkiz, 2012).

Katılımcıların 10. Karta verdikleri yanıtlar şu şekildedir:

"Uzaktan ilk koyulurkenki izlenim bu şey anaokulunda el baskısı yapar çocuklar karışık karışık renklerde. İlk uzaktan izlenim o ama yakından bakınca tabi hiç onla alakalı değil." (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 10)

> Bu ne biliyor musunuz (...) Bu tam olarak (...) çok renk var, hepsi bambaşka şeyler. Şimdi ilk baktığımda mesela şu maviler olmasaydı bunun böyle bir karaciğerimiz akciğerimiz falan olur ya onun gibi bir şey derdim. Ama bunlarla bambaşka bir şey oluyor. Şu yeşille birlikte. Şey gibi su altını inceliyormuşuz gibi. (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 10)

"Aslında çok karışık bir görsel." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 10)

Kartın dağınık yapısı nedeniyle katılımcıların 10. karta verdikleri yanıtlar kişinin birleştirme kapasitesi hakkında bilgi sağlamaktadır. Katılımcıların karta verdikleri "karışık karışık renklerde", "hepsi bambaşka şeyler", "çok karışık" yanıtları ayrılığı anlamlandırma ve bütünleştirmede yaşadıkları güçlüğü ve ayrılık karşısında hissedilen kaygıyı düşündürmektedir.

"Şurada bukalemunlar var. Burada yengeç şunlar. Şu kahverengi olanlar yengeç. Şunlar kuş gibi maviler. Burası da bilim kurgu filmlerinde olur böyle ormanlık yerde mağaraların içinde taşlar olur. Hani oranın içinde yaşan hayvanlar gibi." (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 10)

> Bunlar birer kuyruklu yengeçler şu maviler. Böyle küçük kuşlar var gibi hissediyorum ama sonra da tam kuşlara benzemiyorlar şuralar. Burası da yine sanki akciğer şeyiymiş gibi ama işte neredeyse. Yine aynı bir leğen kemiği bence bu. Onun dışında bu bir hücre modeliymiş gibi böyle hani. Sanki şuralar işte bir şeye çok yakından (...) gene hehe (...) bir bakteriyi virüsü bir şeyi yakınlaştırıyoruz da işte böyle silleri bir şeyleri oluyor falan. Hani o tarz. (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 10)

> Şurda yengeçler var. Şu peygamber devesine benziyor yeşil. Şurda da iki yengeç var. Şunlar yengece uyumlu olarak mercan gibi. Şey gibi şurası da fotokopide tepeye atmış peygamber devesinin gövdesi burdan devam ediyor gibi aşağıda olması gerekirken. Şu turuncu çok abes bir şekilde şeyler vardır ya süs tabaklarını koydukları ayaklık olur, süs tabağını üstüne oturturlar. Hayal gücümün bittiği nokta. Şu kırmızılar bana yine ciğer, ciğeri anımsatıyor. Et gibi renk pembe artı simetrik bir şekilde bulunduğu pozisyon, şekil çok uygun. Şu kırmızı noktalar sarıların üzerindeki şey gibi ee çin porseleninde falan kırmızı bir tane damga olur ya genelde çin porseleni kaselerde vesaire o damgalar gibi, watermark gibi diycem. Sarılar biraz kuşu kanaryayı andırıyor ama büyük ihtimalle renk nedeniyle bana öyle geliyor. Ters çevirip bakınca şu iki turunculuk kuzu kostümü giymiş kurt gibi. Yani kuzuya benziyor ama değil form olarak kurt formunda ama görünüş olarak kuzu gibi. Form derken şey atiklik, vücut hareketi açısından. Şu da bir dönem çok oynadığım bir bilgisayar oyununda ana öldürülecek karakter vardı ona benziyor (gülüyor) Ilidian ona hiç (...) bölüm sonu canavarı diyip geçebiliriz. Şunlar şey gibi diğer taraftan bakınca tırmanış yapan ama tamamen birbirinden güç alarak burda, ya da birbirine bir şey veriyor. İki adam var kayaya tırmanan. Hatta şurda da iki tanesi iniyor aşağıya doğru. Ama onlar yine daha kötü karakter gibi diycem niye çünkü boynuz gibi çıkıntıları var ve çok sakin adım adım iniyor bunlar bunlar güçlük çekerken. Bunları yukarı çıkmaya kandırmış gibi. Bu kadar. Şunlar şey gibi diğer taraftan bakınca tırmanış yapan ama tamamen birbirinden güç alarak burada, ya da birbirine bir şey veriyor. (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 10)

Katılımcıların yanıtları incelendiğinde birbirinden bağımsız, parçalı yanıtların verildiği, çağrışımların bir bütünlük yaratacak şekilde toplanmasında zorluk yaşandığı görülmektedir. Özellikle son yanıtta katılımcı kartı parçalayarak "yengeç", "peygamber devesi", "mercan", "ayaklık", "ciğer", "damga", "kuş" gibi birbirinden kopuk pek çok yanıt vermiştir. Karta verilen yanıtların yoğunluğu ve parçalı yapısı kartın çağrıştırdığı ayrılık teması karşısında yaşanan kaygıyı düşündürmektedir. Sonrasında verilen "kuzu postu giymiş kurt", "ana öldürülecek karakter", "bölüm sonu canavarı", "kötü karakter" yanıtları ise ayrılık karşısında duyulan kaygının derecesine ve tetiklediği paranoid düşünce süreçlerine işaret etmektedir. Son kısımda verilen "tırmanış yapan ama tamamen

birbirinden güç alarak burada, ya da birbirine bir şey veriyor" yanıtı ise ayrılık karşısında yeniden birleşmeye duyulan şiddetli ihtiyacı düşündürmektedir.

4.2.2.4 Bedenin bütün olarak tasarımlanmasında ve bedene narsisistik yatırımda güçlüğe ilişkin yanıt örnekleri

Çalışmanın hipotezine göre partner bağımlılığı yüksek kişilerin ilk nesne ile kurdukları ilişkideki yetersizlikler ve nesneden ayrılmanın zorluğu sebebiyle kişilerin bedeni bir bütün olarak tasarımlamada ve bedene narsisistik yatırım yapmakta güçlükler yaşayacağı düşünülmüştür. Bedeni tasarımlamaya ilişkin güçlükler Rorschach testinde bedenin bir bütün olarak değil parçalar üzerinden anlatıldığı beden parçaları (Ad, Hd) ve deforme beden yanıtlarında kendini göstermektedir. Katılımcıların kartlara verdikleri beden parçası yanıtları aşağıda sunulmuştur.

> Kurt. İlk aklıma gelen kurt. Tilkiye de benziyor diyebilirim. Sonradan benzettiğimi de? Sonra daha detaylı bakınca böceğe benziyor şurdaki detaylarla. Ama ilk ilk izlenim kurt. Kulaklar, surat, göz, şey.. burnu sivri aşağıya doğru gidiyor. Evet kurt kafası. (…) Böceği şurdaki küçük detaylar yüzün, anten ve sinek gözü gibi bir çıkıntı var orda. Kanat açmış böcek olma ihtimali. Şuralar kanat olabilir. Ama böceği asıl andıran kafa kısmı. Kafa kısmı dediğim en üst ve orta kısım. (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 1)

> Şurda sol tarafta bir tane insan yüzü var. İnsan yüzü böyle ee çok mutsuz bir şekilde empoze edilmiş gibi duruyor ama. Bir de sanki tam şurası bir kadın bedeni. Ayaklarını böyle birleştirmiş ee ama kafası yok gibi görünüyor. (…) Burda sanki bir tane köpek var böyle hani olur ya kaldırım kaldırım taşına böyle yaparlar kafalarını. Hani bu şekilde sanki ee yatmış gibi görüyorum. Sadece şu kafası olarak düşündüm. Çünkü ayakları yok. (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 1)

> Bir de şurda bence bir arı şeyi var gibi geldi yani. Yani şunlar gözleri işte böyle aşırı yakından çekilmiş ve tüylü minik şeyler gibi. Hani çizgileri de var. Bu tarz gibi geldi açıkçası. Orta kısmı bir arı bu da çeşitli bir kanat gibi geldi açıkçası. (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 1)

"İki insanın yüzleşmesi gibi bir şey bu. Çünkü yüzler, yüz gibi onun suretini görüyorum burda." (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 2)

"Sanki bu ikisi bir insan kolu ve elleri burada birleşiyor." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 2)

"Maske. Şu gözleri, bu ağzı. Kan lekeleri var hep. Onun dışında kan çok fazla. Şurası burnu." (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 2)

"İlk aklıma açıkçası çok bir şey gelmedi. Yani her şeyi böyle ee böcek suratına falan ilk izlenimde benzetebileceğim bir şey de." (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 3)

> Bu bir şey gibi..bir hayvanın mesela bir kaplana, bir aslana karşıdan tam bakarsınız ya böyle şey gözükür. Bu onun gibi bir şey yani öyle düşünüyorum. Tamamı o şekilde tamamı yüzü gibi yani karşıdan baktığınızda onun yüzünü gösteriyor. (…) Bu kısımlar gözleri, bu kısımlar suratın diğer yanları gibi. Kulakları şey olur ya orda o şekilde. (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 2)

"Bu da gülen yüz sanki. Şurası yüzü, ağzı, şurası gözleri evet, burası yüzü. Bu kadar." (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 3)

"İki insan duruyor böyle karşılıklı. Kanatları var. Şu kafaları. Şu insan şunlar kanatları." (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 1)

> Karşılıklı oturan iki tane yaşlı kadın. Yüz yüze ama çok tepkisiz oturuyorlar. Şuralar surat, burun, hafif gıdılı (...) Niye yaşlı diye düşündüm saç çok derli toplu, eski tip kahkül, böyle şey duruyor, eski filmlerdeki gibi. Dizine battaniye atmış ya da uzun kalın etek giymiş gibi. Sırt, boyun, boyun düzleşmesi, kambur duruyor hafif duruşlar. (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 7)

"Burası aslında bakıldığında iki tane yaşlı teyze yüzüne benziyor." (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 7)

"Şu peygamber devesine benziyor yeşil. (...) Şey gibi şurası da fotokopide tepeye atmış, peygamber devesinin gövdesi burdan devam ediyor gibi aşağıda olması gerekirken." (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 9)

Katılımcıların *"kurt kafası", "insan yüzü", "insan kolu ve elleri", "gülen yüz" "böcek suratı", "yaşlı teyze yüzü"* gibi beden parçaları yanıtları, bedene ilişkin bütün bir tasarım sunmakta zorluk yaşadıklarını, kısmi nesnelere yatırım yaptıklarını düşündürmektedir. *"Kafası yok", "ayakları yok", "kambur duruyor"* gibi eksikliklere yapılan vurgu ve *"kanatları olan insanlar", "gövdesi yanlış yerde olan peygamber devesi"* deforme yanıtları narsistik yetersizlikleri öne çıkarmaktadır. Katılımcıların yanıtları cinselleşmiş bütün bir beden tasarımının oluşturulması ve kadınsı bir özdeşim kurulmasında yaşanan zorluğu düşündürmektedir.

> Bu da yarasa ama bu havada uçan kanatları açık, havada giden bir yarasa. Aa ben bugün çok yarasacı oldum. Ayaklar, kulaklar ve büyük kanatlar ve havada süzülüyor. Evet yarasa dememin nedeni büyük ihtimal kuş desem kulak olmaz aksine gaga tek nokta çıkıntı olur. O yüzden kuşa benzetemiyorum. Hiçbir şeyi kelebeğe benzetsem olmaz zaten. Kelebeğe fobim var, hiç detaylı baktığım bir hayvan da değil imge olarak kafamda. Hayattaki tek fobimdir. Bu baya bariz yarasa görüyorum bunda. (Katılımcı 1, 30 yaşında, Kart 5)

> Bu yarasa. Ya da kelebek yani ikisinden biri. Ya bu bir yarasa ama yarasa kelebek olsaydı başka bir şey olurdu. Yarasa kesinlikle. Çünkü aynısı yani. Çünkü bunlar kanatları, onun da böyle şeyleri falan var herhalde yanlış hatırlamıyorsam. Burası ayakları. Öyle yani, yarasa bence bu. Öyle düşünüyorum. Akşam yani, zaten koyu renkte olur da. Şey olur ya onlar gece böyle bir yerde beklerler, gece görebiliyorlarmış. Öyle bence o, yarasa. Karanlık bir şey, karanlık bir yerde bence. Öyle. (Katılımcı 2, 20 yaşında, Kart 5)

> Bu da aslında bir ıı yine hani nasıl desem bir canlıya benziyor. Sanki bunlar kocaman kanatları, bunlar da hani kulakçıkları. Şurda bir kedi sadece kafası var gibi. Evet nasıl bir canlı, ben de tarifini yapamıyorum ama şöyle tavşanlar olur ya. Tavşan gibi sanki ama garip bir şekilde hani kanatları var, ayakları var. Daha çok animasyon karakterine benziyor sanki. Evet. (Katılımcı 3, 22 yaşında, Kart 5)

"Böcek. Şurda antenleri var, şurda vücudu şu kanatları. Bu kadar." (Katılımcı 4, 21 yaşında, Kart 5)

> Iyyy bu bir sanki yarasa gibi. Şöyle işte kanatları ayakları orda da antenleri falan var gibi. Hoş gibi gelmedi. Yani böyle bir böyle kötü bir hayvan gibi geldi yani. Bizim okulda da yarasa çıkmıştı da. Öyle yakından bakmıştım da. Öyle yani. (Katılımcı 5, 29 yaşında, Kart 5)

Katılımcıların benlik ve beden algısına ilişkin önemli bilgiler sunan 5. karta verdikleri yanıtlar incelendiğinde genellikle bütün bir tasarım verebildikleri ancak bu tasarımların olumsuz yanlarına vurgu yaptıkları görülmektedir. Katılımcılar "yarasa" banal yanıtının yanı sıra, "böcek" ve "kanatları ve ayakları olan tavşan" gibi narsisistik yanı zayıf tasarımlara başvurmuştur. "Karanlık bir şey", "garip bir şekilde kanatları ve ayakları olan tavşan", "hoş gibi gelmedi bana, kötü bir hayvan gibi geldi" yanıtları katılımcıların kendilik ve beden tasarımlarına ilişkin olumsuz algılarına işaret etmektedir. Bütün bir bedene yönelik narsisistik yatırım yetersiz kalmaktadır.

4.2.3 Tematik algı testi içerik analizi bulguları

En önemli projektif testlerden biri olan Tematik Algı Testi, nesne ilişkilerine dair önemli bilgiler sağlamakta ve tamamlayıcı bir rolde Rorschach Testi ile birlikte verilmektedir. Her bir kartın görünür ve gizil içeriği bulunmaktadır. Çalışma kapsamında incelenecek ilk kart olan 3BM kartının görünür içeriğinde cinsiyeti belli olmayan bir kişi yatağın kenarına kolunu dayamış vaziyettedir. Resmin sol alt kısmında ise çok net olmayan bir nesne yerde durmaktadır. Kartın gizil içeriği Melanie Klein'ın depresif pozisyonuna gönderme yapmakta, kişinin depresif duygulanım ile nasıl başa çıktığına dair bilgi vermektedir. Ödipal düzlemde kayıp ve suçluluk duygularının ön plana çıkması beklenirken, narsisistik düzlemde kayıp ile baş etmede yaşanan güçlük kendini göstermektedir. Daha ağır patolojilerde duygulanımdan yoksun yanıtlar verilebilmekte, beden bozuklukları ve duruşlarına hassasiyet görülmektedir.

7GF kartı yalnızca kadınlara verilmektedir. Bu kartta bir kadın, küçük bir kız ve kızın kucağında oyuncak bir bebek görülmektedir. Küçük kızın elindeki bebeğe değil de başka bir yere bakıyor olması annelik ve kadınsılık bağlamında değerlendirilmekte, küçük kızın oyuncak bebek ile ilişkisi erken dönemde ilk nesneyle kurulan ilişkinin doğasına dair bilgi sağlamaktadır. Anne ve kız arasındaki ilişkinin değerlendirilmesinde rekabet ve haset senaryolarının da gündeme gelmesi mümkündür.

Çok açık renklere sahip olan 12BG kartında ormanlık bir alanın ortasında bir su birikintisi ve bu suyun üzerinde bir sandal bulunmaktadır. İnsanın olmadığı bir manzara resmi olması sebebiyle regresyona uygun bir karttır. Kişinin tek başına kalma kapasitesi ve kayıplar karşısındaki konumlanışına ilişkin bilgi vermektedir. Resimde olmayan kişilerin eklenmesi yalnızlık ile baş etmede yaşanan zorluğa, "çürük, kırık sandal" gibi narsisistik yetersizliklere vurgu yapan hikayeler ise kayıp ve yetersizlikler ile baş etmedeki zorluğu kapsayacak bir ilk nesnenin eksikliğine işaret edebilir. 3BM ve 13B kartları ile birlikte değerlendirilmektedir.

13B kartında bir kapının eşiğinde oturmuş, ellerini yanaklarına yaslamış, ayakları çıplak küçük bir erkek çocuğu görülmektedir. Bu kart ile Winnicott'un yeterince iyi ve kapsayıcı çevre kavramına ilişkin bilgiler edinilmektedir. Erken dönemde anne ile uygun ilişkinin kurulmadığı durumlarda terk edilme senaryoları öne çıkmaktadır. Çocuğun yetersiz giysilerine atıf ise narsisistik yetersizliklere işaret etmektedir. Kişinin depresif duygulanım ile baş etme kapasitesi ve anneden ayrılma problematiğine ilişkin bilgiler vermektedir.

Testin son kartı olan 16. kart boş bir karttır. Kişiden bu boş kartı kullanarak başı ve sonu olan bir hikaye oluşturması istenir. Kişinin boşluk ile nasıl baş edeceğine ve ayrılığı nasıl işleyeceğine dair bilgi verir. Boşluğun yoğun kaygı yarattığı kişiler bir hikaye oluşturmakta zorlanmakta, testin son kartı olması sebebiyle kişinin ayrılık karşısındaki duygulanımlarını ortaya koymaktadır.

4.2.3.1 Erken dönemde nesne ile kurulan ilişkide kapsanma ihtiyacı ve boşluğa hassasiyete ilişkin yanıtlar

Katılımcıların anne ile erken dönem ilişki ve kadınsı özdeşime dair bilgiler veren 7GF kartına verdikleri yanıtlar nesne ile erken dönem ilişkide karşılanmayan kapsanma ihtiyacının yoğunluğuna dikkat çekmektedir. Katılımcılar anne ile ilişkilerini kapsayıcılıktan uzak ve yoğun bir depresif duygulanım içerisinde ifade etmektedir. Katılımcıların boşluğa dair yoğun bir kaygı yaşadıkları ve bu kaygı ile oldukça zorlandıkları görülmektedir.

Katılımcıların 7GF kartına oluşturdukları hikayeler şu şekildedir:

> Genç bir kız var, evlilik çağına gelmiş. Annesi artık kızının evlenme zamanı geldiğini düşünüyor. Ayarlıyorlar, görüştüğü biri var. Kısa zaman içinde evleniyorlar. Sonra, birkaç ay sonra kızın hamile olduğu öğreniliyor. Aileler biz arkanızdayız deyip kadını çocuğu yapması için ikna ediyorlar. Doğduktan sonra aileler çocuğun her şeyiyle ilgilenmeye çalışıyorlar. Kızın çocukla ilgili vermek istediği tüm kararlara, yaptığı her şeye karışmaya başlıyorlar. Kız gide gide çocuğundan uzaklaşmaya başlıyor. Yabancı gibi olmaya başlıyorlar. Anneyle aralarında hiçbir gerçek ilişki olmadığını fark ediyorlar. Bu arada kadının bir çocuğu daha olmuş, çok yakınlar çok iyi anlaşıyorlar. Ama ilk çocuğu evin içinde bir yabancı gibi, annenin kendi sanki kardeşi gibi ilişkileri (...) Derken bir haftasonu çocuk eve hiç dönmüyor. Endişeleniyorlar, haber alamıyorlar. Kasabada büyük bir arama başlatılıyor. Çocuktan haber alan yok. Çocuk kayboluyor, bir daha asla haber alamıyorlar. (Katılımcı 1, 30 yaşında)

Katılımcının yalnızlık ve tek başına kalma kapasitesi hakkında bilgi veren bu karta oldukça uzun yanıt vermesi yetersiz kalan yalnızlığı işleme çabasını ortaya koymaktadır. Anne ve çocuk arasındaki ilişkinin "yabancı gibi oluyorlar", "aralarında hiçbir gerçek ilişki yok" şeklinde ifade edilmesi erken dönemde hissedilen yoğun kapsanma ihtiyacı karşısında kapsayıcı bir nesnenin yokluğuna işaret etmektedir. "Çocuğun kaybolması ve bir daha haber alınamaması" ifadesi ile kapsayıcı nesnenin yokluğunun ve yalnızlığın büyük bir kayıp olarak deneyimlendiği yıkıcı bir hikaye oluşturulmuştur.

> Burdan (...) şu bir kere oyuncak bebek kızın elindeki. Bu kadının kıyafetleri (...) bu kadın annesi olabilir bu kızın. Yani bunlar oyun oynamaya çalışıyorlar. Mm ama bu kız birini bekliyor, birini yani babasını mı bekliyor, arkadaşını mı bekliyor. Yani bence pencereye bakıyor yola, birisini beklediğini düşünüyorum. Yani birisini arıyor. Oyun oynamayı çok istemiyor yani aslında çok istekli değil. Zaman geçsin diye annesi de büyük ihtimal yaptırmaya çalışıyor. Ama kesinlikle birini bekliyor. Bence beklediği kişi de gelmeyecek. Öyle, gelmeyecek yani. Hikaye böyle bitiyor. Beklediği kişi gelmiyor, kız beklediğiyle kalıyor yani öyle. (Katılımcı 2, 20 yaşında)

Küçük kızın elindekinin oyuncak bebek olarak ifade edilmesi anneden kıza kadınsılığın iletimi ve kadınsı özdeşimde yaşanan zorluğu düşündürmektedir. Kızın resimde olmayan başka birini beklemesi ve "annenin zaman geçsin diye çocukla ilgileniyor oluşu" anne ile kurulan ilişkide ihtiyaçların yeterince karşılanmadığına işaret etmektedir. Kızın beklediği kişinin gelmemesi ise erken dönem nesne ilişkisine dair hayal kırıklığı ve depresif duygulanımın yoğunluğunu akla getirmektedir.

> Günün birinde üç tane aile yaşıyormuş. Bu ailenin anne ve babası ayrıymış. Iı bir tane kız çocukları varmış. Ama kız çocukları çok mutsuzmuş. Çünkü annesi ona yeterince hem anne hem baba olamıyormuş. Annesi sürekli keyif çatıp yatağın içinde oturuyor ve kızı da yanına oturduğu zaman onunla ilgilenirmiş gibi yapıyormuş. Kız da sürekli ona bakmayıp annesinin yanındayken bile kafasını çevirip uzaklara dalıyormuş gözleri. Bir gün kadın demiş ki kızım ee ben de böyle olmasını istemezdim ve kızına doğru baya bir yakın durmuş. Yakın durarak bunu söylemiş. Ama kız hiçbir zaman bunu takmamış. Daha sonrasında kız bebeğini alıp onu iki avucunun arasına alıp ondan güç bulur gibi annesinin yanında oturmaya devam etmiş. Bu şekilde. (Katılımcı 3, 22 yaşında)

Katılımcı bu kart karşısında depresif duygu durumuna bürünmüştür. "Çünkü annesi ona yeterince hem anne hem de baba olamıyormuş" ve "onunla ilgilenir gibi yaparmış" ifadeleri erken dönemde yeterince iyi bir çevrenin eksikliğini düşündürmektedir.

> Bu bir özel gün gibi hissediyorum hani herkes işte fotoğraf çekinmek için şey yapmış. Bu da onun kardeşi olabilir herhalde işte o da onu kucağında tutuyor. Diğeri kadının giyiminden sanki acaba böyle hizmetçi falan olabilir mi ya da çocuğun annesi olabilir mi hani çocuğun başına bir şey gelmesin diye hani dikkatlice bakıyor. Kız çok sallamıyor çünkü. Bu Emrata'nın hani canlı şeyleri tutma (…) Emrata'yı, Emily bir tane manken var biliyor musunuz? Onun canlı olmayan canlı olan şeyleri böyle çanta gibi tutma şeyi var. İşte köpeğini böyle tutmuş da çocuğunu böyle tutmuş. Aynı onun şeyini hissettim. Yani bir olay şeyi gelmedi öyle büyür giderler gibi. Hani kız da kardeşi olmasından çok mutlu değil de gibi aynı zamanda sanki çok da sallamıyor gibi. Bilmiyorum hehe. Öyle yani. (Katılımcı 5, 29 yaşında)

Bu yanıtta anne ve hizmetçi arasındaki muğlaklık anneye mesafe alma çabasının bir ifadesi olarak düşünülmektedir. Kızın elindeki bebeği "sallamaması" ve "canlı olmayan bir şey, bir çanta gibi tutması" Winnicott'un "holding" kavramını akla getirmektedir. Erken dönemde nesne ile kurulan ilişkinin yeterince kapsayıcı ve tutucu olmayan niteliğine atıf yapılmaktadır.

"Kız kardeşini sevmiyor ya da aynen kardeşini sevmiyor. Annesi de o senin kardeşin falan diyor. Kızın umurunda değil. Sonra kıskançlık başlıyor. Ee sonra bilmiyorum. Sonra annesi ikisine de sarılıyor." (Katılımcı 4, 21 yaşında)

Bu yanıtta ise küçük kız ve bebek arasındaki kardeş rekabetine vurgu yapılarak anne ile rekabetten kaçınmaya çalışılmaktadır. Annenin bu duygulanım karşısında pek de yeterli görünmeyen kapsayıcılığı ve hikayenin sonundaki uyumsuz hipomanik savunma dikkat çekmektedir.

Testin son kartı olan 16. kartta kişiden bir hikaye oluşturması istenmektedir. Kişinin boşluğa karşı hassasiyetine ve ayrılıkla baş etme biçimine ilişkin kıymetli bilgiler veren bu kartta katılımcıların oldukça zorlandıkları ve yoğun bir depresif duygulanım içerisine girdikleri görülmektedir.

Katılımcıların 16. karta oluşturdukları hikayeler şu şekildedir:

> Yaratıcılığım bitti (gülüyor). Okey. Bir varmış, bir yokmuş. Eskiden hikaye anlatmaya bayılan, çevresinde herkesin dinlemeyi çok sevdiği, müthiş hayal gücüne sahip küçük bir kız yaşarmış. Bu kız yaşadığı yerdeki gençlere, yaşlılara, çocuklara saatlerce değişik masallar, hikayeler anlatır. Kah yüzlerini güldürür kah ağlatır. Ve bir yandan bunu yapmaktan da çok büyük keyif alırmış. Sonra bir gün kasabanın dışından bir adam gelmiş. (…) Saatlerce oturmuşlar, akşam olup hava kararana kadar sohbet etmişler. İnanılmaz iyi anlaşmışlar ve daha ilk dakikalardan birbirlerine aşık olmuşlar. Sonra çocuk araştırmasını basıp geri döneceğinin sözünü vermiş. Eve dönmüşler, çocuk yolu kalışını birkaç gün daha uzatmış. Araştırmasını orda tamamlamış. Yayıneviyle görüşmek için geri dönmüş. Haftalar aylar geçmiş, çocuktan ses yok. Kız mektuplar yazmış, dönüş alamamış. Artık böyle birkaç ay olduktan sonra aramış ve çocukla ilgili birilerine

> ulaşmaya, bilgi almaya çalışmış. Kimse böyle birini ne tanıyormuş ne biliyormuş. İsmini hiç duymamışlar. Yaşadığını söylediği yer, hiçbir kayır yok. O isimle, öyle bir araştırma yapan hiç kimse yok. Bir daha çocuğun izini bulamamışlar. Bu hikaye, çocuğun araştırdığı dünyanın sonu ve kavuşamayan prens ve prensesin hikayesinin çıktığı mit aslında bu ikisinin hikayesiymiş. Ve zaman içinde bu anlatıla anlatıla çocuğun takip etmek için gittiği bir masala dönüşmüş. (Katılımcı 1, 30 yaşında, 16)

Bu katılımcının karta verdiği anormal uzunluktaki bu cevap boşluk karşısındaki kaygısını ve onu doldurmaya yönelik yoğun ihtiyacını ortaya koymaktadır. Oldukça incelikli biçimde kurulan hikayenin sonunun tüm hikayeyi bir kayba çeviren yapısı boşlukla baş etme çabasının yeterli gelmediğini ve boşluğun ne kadar yıkıcı deneyimlendiğini düşündürmektedir.

> Benim bir hikaye (…) yani ben, nasıl bir hikaye anlatırdım (...) Şöyle söyliyim, bir kız var 25-26 yaşlarında. Okulu bitirmiş çalışıyor. Mmm evlenmeye hazırlanıyor diyelim, evlenmeye hazırlanıyor. Ailesiyle çok sık görüşmüyor. Onları hayatından çıkarmış ve kendine bir yol hazırlamış. Mmm kız bence hiçbir zaman çok mutlu olamayacak. Çünkü hiçbir zaman yani mmm ailesinin verdiği o eksikliği hissedecek. Eşiyle bazı problemler yaşayacak. Ve eşi onu bazı şeylerden dolayı küçük görecek gibi hissediyorum. Manevi şeylerden dolayı yani. Öyle yani bu kız hiçbir zaman, bir çocuğu olacak ama onunla mutlu olamayacak. Hiçbir zaman tamamlanmış yani iş olarak belki çok başarılı olacak ama hiçbir zaman kendini tamamlanmış hissetmeyecek bence. Öyle bir şey olacak ve yani çok şey bir hayat, mutsuz bir hayatı olacak. Mutsuz bir hayatı olan bir kızın hikayesi olurdu yani böyle bir şey. Bu kadar. (Katılımcı 2, 20 yaşında, 16)

Katılımcı bu kart karşısında çok yoğun depresif duygulanım içerisine girmiştir. Hikayenin kahramanının "mutsuz olacağına" dair yoğun vurgu boşluk karşısında hissedilen olumsuz duygular ile baş etmenin katılımcı için ne kadar zorlayıcı olduğunu ve bu duyguları karşılamaya destek olacak bir içsel nesnenin eksikliğini göstermektedir.

> Yani kendim ıı hiçbir şeye bakmadan mı? Tamam. Günün birinde bir kadın varmış. Bu kadın çok küçük yaşta ee ailesini kaybetmiş. Ve ailesinin kaybedince kimse bu kıza bakmak istememiş. Ee o sürekli kendi başına büyümeye çalışmış gelişmeye çalışmış. Ee daha sonrasında ve bu kız çok yardımsevermiş. Çevresinde herkese yardım etmek istiyormuş. Ee günün birinde karşısına bir adam çıkmış. Ee ve onu çok sevdiğini söylemiş. Onunla bir gelecek kurmak istediğini söylemiş. Ama kız inanmamış çünkü çok fazla zorluk geçirmiş. Ve anne babasını da kaybettiği için artık hayata karşı hiçbir şekilde inanmıyormuş. Daha sonrasında bu kız artık demiş ki ıı gerçekten benim biriyle evlenmem lazım. Ve daha sonrasında bununla evlenmiş. Fakat daha sonra hiç mutlu olamamışlar ve evlendiğine de pişman olmuş. Büyük hastalıklar geçirmiş. Hastanede kalmış. Ee ve daha sonrasında bunun bir çocuğu olmuş o kadının. Ee ona sımsıkıa dört elle sarılmış çünkü eşinle hiç mutlu değilmiş. Ve daha sonrasında kızı çok fazla bir kardeş istemiş. Daha sonrasında kadının bir çocuğu daha olmuş fakat doğduğu gibi doğduktan kısa bir zaman sonra ölmüş. Kadın bunun üzüntüsüne daha fazla dayanamamış ve ıı intihar etmiş. Bu şekilde. (Katılımcı 3, 22 yaşında, 16)

"Aklıma bir şey gelmedi (...) Bir kız varmış kız sürekli kendini intihar yani intihar etmek istiyormuş sürekli. Ama bunu yapacak cesareti yokmuş. Sonunda her şeyden vazgeçip günü birlik yaşamaya başlamış. Böyle bitiyor." (Katılımcı 4, 21 yaşında, 16)

Yukarıdaki iki cevap ise boşluk karşısında hissedilen yoğun kayıp duygularını ifade etmektedir. Boşluğa hassasiyet o kadar yoğun hissedilmektedir ki "intihar" cevapları boşluğun ve ayrılığın ölümle eşdeğer hissedildiğini düşündürmektedir.

> Sadece anlatmak mı? Yani çizmek falan değil herhalde. Yani aklıma kendim geldi açıkçası. Şimdi akademiyi istediğim için biraz sanki hani birkaç yıl sonra üç beş yıl sonraki hayatım gibi. İşte ben istediğim yere geçmişim. Daha düzenli bir hayatımız var gibi hani o tarz bir şey geldi. Yani biraz daha rahat yaşıyoruz açıkçası hani biraz daha istediğimiz şeyleri yapıyoruz. Mesela işte istediğimiz şeyleri alıyoruz, işte istediğimiz seyahate gidiyoruz gibisinden. Hani biraz daha rahat yani maddi ve manevi olarak rahat bir yaşam gibi olacak gibi temenni

> ediyorum yani. Yani düşündüğümüzde sanki Samet'le ben arabada gidiyoruz gibi. Hani bir resim olsaydı mesela Samet'le ben arabada gidiyoruz işte arka planı da böyle derdim herhalde. Sonunda ne olur? Happily ever after şeyi heheh. Yani (…) biraz daha istediğim gibi yaşamaya devam ediyoruz sanırım. (Katılımcı 2, 29 yaşında, 16)

Bu katılımcının yanıtında ise boşluğun yarattığı kaygı ile baş edebilmek için hipomanik savunmalara başvurulmuştur. Her şeyin arzulanan şekilde olduğu "happily ever after" bir hayat tasviri, boşluk karşısında hissedilen olumsuz duyguların bölme mekanizması ile bertaraf edilmesi ihtiyacını doğurduğunu düşündürmektedir.

4.2.3.2 Kayıp ve terk edilme temalarına ilişkin verilen yanıtlar (3BM, 12BG, 13B)

Kişinin tek başına kalma kapasitesi ve depresif duygulanım ile baş etme yöntemlerine ilişkin bilgi veren 3BM, 12BG ve 13B kartlarına katılımcılar yoğun biçimde kayıp ve terk edilme senaryoları vermişlerdir. Oluşturdukları hikayeler katılımcıların yeterince iyi bir çevreye sahip olmadıklarını ve depresif duygulanımı işlemekte zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Katılımcılar yalnızlık karşısında hissedilen depresif duygulanımla başa çıkabilmek için kartlarda olmayan kişilerden dayanak almaya çalışmışlardır.

> Bu, ıı, bu on iki veya on üç yaşında bir kız çocuğu bence. Saçları kısa ama burdan gözüküyor ama bir kız çocuğu bence üstünde etek gibi bir şey var. Yani şiddet görmüş bence annesi falan annesi tarafından olabilir. Yani şurda yerde mesela makas gibi bir şey var. Makasla mı oynadı. Mesela bu fotoğraf da çok karamsar bence, öyle söyleyeyim. Bu çocuk ıı dayak yemiş yani öyle söyliyim. Annesi onu dövmüş. Ee makasla oynadığı için olabilir veya makas buraya yani rastgele de orda olabilir ama bence yani bu kız kesinlikle bir dayak yemiş ve ağlıyor. Çünkü mesela beni de annem çok döverdi küçükken ordan şey yapıyorum yani. Yani kesinlikle depresif ve ağladığını düşünüyorum. Yüzü gözükmüyor ama ağlıyor, dayak yemiş. Sonu, ya biraz daha büyüdüğünde bence evden yani zaten şöyle bir arzusu var bence evden kaçmak istiyor, kurtulmak istiyor. Ve yerine getirebilir diye düşünüyorum yani olmak istediği şey olabilir sonunda. Evden ayrılabilir kendine bir hayat kurabilir. Çünkü bence kesinlikle yani ağlıyor ve

şiddet görmüş. Ailesinden biri tarafından, annesi olabilir. (Katılımcı 2, 20 yaşında, 3BM)

Günün birinde kocasından çok fazla şiddet gören bir kadın varmış. Ama kadın artık yaşadığı darbelerden aldığı acılardan dayanamaz hale gelmiş. Ve çevresindeki herkes aslında duyuyormuş biliyormuş ve kimse gelip bu kadına yardım etmiyormuş, ses çıkarmıyormuş. Çünkü kadın sürünecek halde artık hani yerlerde yatıyor. Ve bir gün kadın artık dayanamamış gerçekten olduğu yere çökmüş ve ayağındaki ıı dışarı ayakkabılarıyla ve bunu kendisi bile fark etmeden gitmiş sedirin başında ağlamaya başlamış. Bunu artık duyan bir komşusu koşa koşa gelip kadına yardım etmek istemiş. Ve kadın birazcık daha iyi olmuş. (Katılımcı 3, 22 yaşında, 3BM)

Depresif duygulanımla baş etmeye dair bilgi veren bu karta iki katılımcının verdiği yanıtlarda şiddet teması ön plana çıkmaktadır. Agresif dürtülerin yoğun şekilde hissedildiği yanıtlarda depresif duygulanım ile baş etme nesneden ayrılma ya da başka bir nesneden dayanak almak ile gerçekleşebilmiştir.

"Kadın çok alkol almış ve kendinde değil. Belki ağlıyor. Uyumuş kalmış burada. Bu kadar." (Katılımcı 4, 21 yaşında, 3BM)

Bu yanıtta ise depresif duygulanım verilmiş ancak işlenememiştir. Duygunun işlenmesinde yaşanan zorluk "uyumuş kalmış" ve "bu kadar" yanıtları ile bastırma kullanılarak aşılmaya çalışılmıştır.

Burada açıkçası ilk başta küsmüş veya işte böyle hani üzülmüş bir tip görmüştüm. Ama sonra hafif de kambur olması ve duruşu bana şeyi hani biraz daha dışlanmış, sosyal olarak dışlanmış, ezilmiş çocuklar olur hani, duruşundan böyle o şey bellidir yani biraz daha pısırık şey gibi biraz kambur olmasından öyle bir şey hissettirdi. Hani böyle zorbalığa uğrayan bir çocuk gibi geldi bana. Bir de böyle bulunduğu ortam da sanki çoklu yatakhaneler, yurt gibi bir şey verdi. Sonu da tamamen kendine bağlı. Hani eğer biraz daha hani kapsamlı düşünürse kendini kurtarabilir gibi geldi yani. Analiz sentez değerlendirmeyle

> böyle hani durumun belki farkına varabilir bilmiyorum ama iyi bir şey değil yani. (Katılımcı 5, 29 yaşında, 3BM)

Bu yanıtta beden duruşu ve bozuklukluğuna yapılan vurgu ön plana çıkmaktadır. "Hafif kambur olması" yanıtı narsisistik düzlemde bir yaralanmaya ve kayba işaret etmektedir. "Dışlanmış", "ezilmiş", "pısırık" yanıtları eksiklikleri vurgulamakta, yatakhane veya yurtta yaşıyor olması ise yalnızlık temasını çağrıştırmakta, yeterince kapsayıcı bir çevrenin eksikliğini düşündürmektedir.

> Bir varmış, bir yokmuş. Ülkenin kuzeyinde, bir dağın tepesinde, ağaçların büyüdüğü en yüksek yerlerden birinde bir tane meyve ağacı varmış. Başlarda ne kadar farklı olduğunu hiçbir zaman fark etmemiş diğer ağaçlardan. İnsanlar onu sevmesinden, ziyaret etmesinden çok mutlu olurmuş. Sonra kış gelip kendi yapraklarını döktüğünü, ilkbahar ve yazdaki gibi sevilmediğini, hatta insanların onu görmediğini bile, ama kışın diğer ağaçların yemyeşil kaldığını fark edince bir süre sonra içinde bir burukluk meydana gelmiş. Sonra zaman değişmiş. İnsanlar meyve veren ağaca bu kadar değer, kıymet vermemeye başlamış. Sonra çok kısa süre içerisinde civardaki ağaçları kesmeye başlamışlar. Bunu kesmek bile istememişler çünkü gövdesi o kadar değerli değilmiş. Sonra sular tamamen çekilmiş, gövdesi zarar görmüş. Etrafında başka ağaç kalmayınca bulunduğu yere daha çok yıldırım düşer olmuş. Gövdesinden yaralanmış. Bir süre sonra gerçekten toparlayamayacak hale geldiğini fark edenler bu ağacın da kesilmesi için bölgeden bir yerden izin almışlar. Gelip hiç umursamadan ağacı kesmişler. Çoğunu odun olarak bile kullanmadan bir kenara atmışlar. Ve bu ağacın hikayesi böyle bitmiş. (Katılımcı 1, 30 yaşında, 12BG)

Narsisistik yetersizliklere yapılan vurgular ve "umursanmadan kesilen ve kenara atılan ağaç" imgesi kişinin nesne ile ilişkide terk edilmeye ilişkin yaşadığı yoğun kaygılara işaret etmektedir.

> Bu ilkbaharda çekilmiş bir fotoğraf çünkü ağacın dallarında çiçek var. Bu bizim köye benziyor mesela burası yani benim biz Malatyalıyız bizim köyde çok kayısı ağacı var. Ve çok güzel oluyor ilkbaharda falan gerçekten çok güzel oluyor. Burası orası. Mmm şu yani bizim orda şöyle bir dere falan olmaz çok da. Ama

burası kesinlikle yani bizim köyü andırıyor. İlkbahar gelmiş. Ağaçlar çiçek açmış. Öyle bence burası bir buluşma alanı. İki insan mesela iki arkadaş olabilir, iki sevgili diyim, kardeşler oyun oynamak için buraya gelebilir. Yani burası kesinlikle buluşma alanı, öyle. Bu şekilde. Bir sonu var mı? Buranın bir sonu yok ya bu böyle bence burası güzel şeylere şahit yani güzel şeylerin yaşandığı bir yer. Yani hiçbir zaman sonu olmaz. Ne zaman ki ağaç kesilir ne bileyim ya da otlar yanar o zaman bir sonu olur. Ama burda kesinlikle güzel şeyler oluyor yani iki çocuk güzel bir oyun oynuyor, iki kardeş birbiriyle güzel bir şey paylaşıyor, veya işte iki sevgili burda buluşuyorlar. Yani burası öyle bir yer. Mutlu anların yaşandığı bir yer. Ve sonsuz yani bunun bir sonu olmadığını düşünüyorum. Öyle. (Katılımcı 2, 20 yaşında, 12BG)

Bu kartta bir hikaye oluşturmaktan kaçınılmış ve kartın tasvirine başvurulmuştur. Kişi kartla mesafesini kaybederek kendi köyünden bahsetmeye başlamış, kişisel referanslara başvurmuştur. Katılımcının boşluk karşısındaki kaygı ile yalnız başa çıkamadığı ve kartta olmayan kişileri dahil ederek dayanak alma ihtiyacında olduğu görülmektedir. Karta dahil ettiği kişilerin "iki arkadaş", "iki sevgili", "iki kardeş" gibi çiftler olması ise yalnızlık ile baş etmekte yaşanan kuvvetli zorluğu ortaya koymaktadır. "Buranın bir sonu yok", "Mutlu anların yaşandığı bir yer ve sonsuz yani bunun bir sonu olmadığını düşünüyorum" yanıtları ise kişinin yalnızlığın yarattığı depresif duygulanım karşısındaki bastırmaya ve hipomanik savunmalara başvurduğuna işaret etmektedir.

"Burada bir belki yaşlı bir teyzeyle amca yaşıyormuş. Ve öldükten sonra kayığı burada kalmış. Onu alacak kimse de yok. Ve kış geldiği için de her taraf kar olmuş. Bu kadar." (Katılımcı 4, 21 yaşında, 12BG)

Ee bir gün küçük bir kasabada büyük ağaçların ve yanında akarsuların geçtiği bir gölün orda küçük ee bir aile yaşıyormuş. Bu ailede birazcık tartışmalar fazla oluyormuş. İki kişilik bir aileymiş ama bu. Çoluğu çocuğu yok. Ee ve kavgadan sıkıldığı zamanlarda kadın ee tek başına çıkıp ormanda yürüyüş yapıyormuş. Adam da kadın bir yere gitmesin diye sandalı göle değil de kıyıya çekmiş. Bir gün ıı bu adam evden çıkmış ve bir daha hiçbir zaman dönmemiş. Kadın tek başına koskoca kocaman ağacın altında tek başına yıllardır tek başına

> yaşıyormuş. Bir gün kadın gerçekten kendini çok kötü hissetmiş ve kendini ordaki ağaca asarak intihar etmiş. (Katılımcı 3, 22 yaşında, 12BG)

Katılımcılar kartın yarattığı kaygı karşısında öncelikle kartta olmayan kişileri hikayeye dahil ederek nesne ilişkilerinden dayanak almaya çalışmıştır. Ancak bu çaba yalnızlık karşısında dayanmaları için yeterli olmamış, bu çabayı ölüm ve intihar temaları takip etmiştir. Hikayeler ancak bir kayıp ile tamamlanabilmiştir.

> Her şey Shrek ya da yakınlaştırılmış böcek haha. Bu bir kış mevsimi gibi. Böyle bir bataklık gibi bir yer gibi hissediyorum. Bu da bir kayık gibi ama atıl vaziyette gibi. Yani şimdi sessiz sakin hani Alaska'da. Gerçi bu Alaska için çok ince bir ağaç türü de. Hani bu tarz şeyler mesela izliyoruz kışın böyle çekiyorlar falan hani. Kışın daha az yaşam var da işte su da buz tutmuş falan. İşte yaza doğru böyle yeşillenip şey oluyor falan gibi. Bu bir döngü gene buna da geliyor işte şey yapıyor da öyle. Yazın mesela belki bu kullanılıyordur diye düşünüyorum. Öyle. Ay şurda bir surat var gibi. Korkunç bir de aynı zamanda. Şurda bir yüz, işte şöyle gözleri. Bakmak istemiyorum çünkü korktum. Hehehe bu şekilde bu da. (Katılımcı 5, 29 yaşında, 12BG)

Katılımcı "bataklık gibi bir yer", "bir kayık gibi ama atıl vaziyette gibi" ifadelerle narsisistik yetersizliklere vurgu yapmakta ve kart karşısında bir hikaye oluşturmakta zorlanmaktadır. Kartta gördüğü ve korkutucu bulduğu figür yalnızlık karşısında hissedilen yoğun kaygının işlenmesindeki zorluğu ve yarattığı paranoid süreçleri düşündürmektedir. Hemen arkasından gülüyor olması ise yoğun kaygı karşısındaki uyumsuz ve hipomanik savunmalarını ortaya koymaktadır.

> Genç bir çift kendilerinden beklendiği üzere birbirlerini sevmişler, bir iki yıl görüşmüşler ve evlenmeye karar vermişler. Bu genç çift evlendikleri zaman kız hemen hamile kalmış. Zaten yoğun çalışıyorlar, koşturmacaları var. Çocuk bir iki yıl sonra direkt yuvaya verilmiş. Boş zamanlarında evde tek başına kalabiliyormuş, güveniyorlarmış. Ama çocuğun ne kadar yalnız olduğunun kimse farkında değilmiş. Sonra bir süre sonra çocuk fark etmiş ki kendi başına yemeği ısıtabildiğini fark ettikleri anda anne babası bazen bir gece iki gece bile eve gelmemeye başlamış. Servis gelirmiş kapıdan alırmış, eve bırakırmış eve

girer ödevini yapar kendi yatağını yapar kendi çamaşırını değiştirir kendi hayatını yaşar gidermiş. Kimse de sormazmış ne ister, napar. Zaman geçmiş çocuk biraz daha büyümüş. Diğer arkadaşlarının doğum günlerinin kutlandığını fark etmiş. Bazı özel günler olduğunu ve onlara hediye geldiğini fark etmiş. Kendi hiç böyle bir şey yaşamamış. Kendi artık 13-14 yaşlarında kendi başına dışarı çıkar gezer ya da arkadaşlarıyla vakit geçirirmiş. Çünkü eve gelip giden evet bir anne baba varmış ama o evde yaşayan başka iki kişi gibiymiş bunlar. Sonra bir gün gelmiş, eve kimse gelmemiş. Birkaç gün daha geçmiş, gelen giden yok. Ev ailesinin evi, kimse sorgulamıyor. Haftalar geçmiş, kimse gelmemiş. Aylara yıllara dönmüş. Ve bu çocuk o geceden sonra, kimse bu çocuğa ne bakmaya gelmiş ne bu çocuk bir daha anne babasını görmüş. (Katılımcı 1, 30 yaşında, 13B)

Katılımcının anlattığı hikayede daima yalnız olan, yalnız büyüyen ve yokluğu dahi fark edilmeyen çocuk kişinin nesne ile ilişkide hissettiği yoğun kayıp ve terk edilmişlik duygularını düşündürmektedir. Yalnızlık ve tek başınalık kişinin tamamen yok olduğu bir senaryo içerisinde verilmiş, bu durum yalnızlık karşısında hissedilen kaygının ne kadar yoğun deneyimlendiğine dikkat çekmektedir.

Çok fazla çocuklu ailenin birinden ee pardon birine mensup olan bir çocuk varmış. Ee bu çocuk o kadar fazla ailenin içindeki en farklı çocukmuş diğer kardeşlere göre. Diğer kardeşler sürekli evdeyken bu küçük çocuk sürekli kendini dışarı atmak istermiş. Sürekli koşup oynamak istermiş ve bu yüzden ayaklarında da hiçbir şekilde ayakkabı yokmuş. Ama bu ailenin maddi durumu çok kötü olduğu için çocuklarına da doğru düzgün bir ayakkabı alamıyorlarmış. Çocuk artık bir gün çok sıkılmış ve evden uzaklaşmak istemiş. Ee tek başına bir ahırın kümesinde yaşamaya başlamış tek başına. Ve daha sonrasında bu çocuğu kimse fark etmemiş. Çocuk tek başına büyümeye başlamış. Ve büyümüş diyebilirim. (Katılımcı 3, 22 yaşında, 13B)

Burasıı, burası bir köy evi. Çünkü çocuğun ayakkabısı falan yok. Ve çocuğun yüzünde çocuğun yüzü kirli öyle söyleyeyim. Yani köyde bilmiyorum köyünüz var mı ya da öyle bir yere gidiyor musunuz ama genelde çocuklar böyledir. Yani

> hani çok anne babası ilgili olmayan çocuklar böyledir. Bu o çocuklardan biri. Ama bu eski bir dönem. Yani bu yetmişler falan yani şimdi değil. Çünkü çok dik bakmış fotoğrafa. Yani belki fotoğraf makinasını çok sık görmüyor olabilir. Nasıl bir şey olduğunu çok anlamamış olabilir. Öyle yani, bu öyle bir fotoğraf. Ve bu çocuk kesinlikle sarışın. Burası kırsal bir yer yani merkezi değil. Bu çocuğun çok ilgili bir ailesi yok. Burası belki bir ev değil ahır olabilir. Öyle bir şey yani burası. Bu çocuk öyle. Hikayenin sonunda, ya böyle hayatlar bence kayboluyor. Yani mmm çok küçük bir çocuk hani çok ilerisini tabi ki kimse tahmin edemez ama mesela bu çocuk kesinlikle köyde ailesinin devam ettirdiği işi devam ettirir. Yani çiftçilikse çiftçilik, hayvancılıksa hayvancılık. Yani bu kesinlikle öyle bir şey olacak yani. Bu çocuğun öyle bir hayatı olacak. Çok dik bakmış yani fotoğrafa şey. Hani burası çok medeniyetin çok ya mesela hani şehre televizyon daha önce gelir de kırsala böyle daha geç gider ya belki bilirsiniz. Burası öyle bir yer, çok az gelişmiş. Mm insanların çok az gelip gittiği öyle bir yer bence. Ve bu da çocuk da burda yaşamaya devam edecek kesinlikle. (Katılımcı 2, 20 yaşında, 13B)

Katılımcıların "ayakkabısı yok", "ailenin maddi durumu kötü", "anne babası ilgili olmayan çocuklar", "eski bir dönem", "Burası kırsal bir yer merkezi değil", "Burası öyle bir yer çok az gelişmiş" yanıtları ile narsisistik eksiklere yaptıkları yoğun vurgular erken dönemde yeterince iyi bir çevre içerisinde olmadıklarına ve nesne ile yeterince kapsayıcı bir ilişki deneyimlemediklerine işaret etmektedir. Katılımcı 2'nin çocuğun bu eksiklikler içerisinde kalacağına ve "hayatının kaybolacağına" dair yanıtları ve Katılımcı 3'ün "Çocuğu kimse fark etmemiş. Tek başına büyümeye başlamış" yanıtı yalnızlığın, yoğun depresif duygulanımın eşlik ettiği bir kayıp ve terk edilme ile eşdeğer şekilde yaşandığına işaret etmektedir.

> Bu da şey gibi sanki hani işte köyde mesela biz babamgil şehre indiği zaman işte pazardan şeyden dönecekler, hani sanki oturuyoruz da bizim için önemli bir şey istemişiz, ben yani mesela, hani gelirken, bu arada hiçbir şey istemedim de gene de hani o tarz bir şey gibidir, onun dönüşünü bekliyor ister istemez. Herkes mesela oynuyor dışarıda hani çok istediği bir şey var onu bekliyor gibi hissettim. Uzunca bir süredir de bekliyor gibi hissettim. Öyle. Ayakkabısının olmaması da

bir bakımsızlık şeyi verdi açıkçası. Sonunda ne oluyor? Gelip gelmeyeceğini bilmiyorum istediği şeyin. Bir süre bekleyecek gibi düşündüm. Nedense böyle annesi tarafından da sevildiğini düşündüm yani çocuğun biraz yani nedense öyle hissettim. (Katılımcı 5, 29 yaşında, 13B)

Katılımcı kartla ilk karşılaştığında kart ile arasındaki sınırı kaybetmiş ve kendi hikayesini anlatmaya başlamıştır. Sonrasında çocuğun hikayesine geçiş yapmış ve babasını bekleyen bir çocuktan bahsetmiştir. Çocuğun bakımsızlığına yapılan vurgu nesnenin tutma kapasitesindeki yetersizliği düşündürmektedir. Hikayenin sonuna ilişkin belirsizlik ise iyi bir son için dışarıdan gelecek nesnelere duyulan ihtiyaca işaret etmektedir.

4.3 Tartışma

Bu çalışmada 18-40 yaş aralığındaki kadınlarda romantik partnere bağımlılık kavramının nicel ve nitel yöntemler ile ele alınarak derinlemesine incelenmesini amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda kavramın nesne ilişkileri niteliği, beden imgesi ve ilişki doyumu değişkenleri ile ilişkileri objektif testler ile elde edilen veriler üzerinden analiz edilmiş, romantik partnerine bağımlılığı yüksek kişilerin bilinçdışı süreçleri ise projektif testler yardımıyla ortaya konmaya çalışılmıştır. Çalışmanın objektif ve projektif yöntemleri bir arada kullanıyor olmasının literatürde çokça yer almamış bu kavramın etraflıca anlaşılması açısından kıymetli ve zenginleştirici olduğu düşünülmektedir.

Yetişkinlik döneminin en önemli meselelerinden olan romantik ilişkiler, diğeriyle/ötekiyle yakın bir ilişkiye yatırım yapan doğası nedeniyle kişinin erken dönemde ilk nesne ile kurduğu ilişkinin dinamiğinden ayrı olarak düşünülemez. Bu nedenle yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerinde partner bağımlılığının ortaya çıkışında erken dönemde kişinin bakımvereni ile kurduğu ilişkide yaşanan sorunsalların etkili olduğu düşünülmektedir. Kişinin yetişkinlikteki nesne seçimleri ve bu nesneler ile kurduğu ilişkilerin niteliği hayatın ilk döneminde anne ve memesi ile kurulan ilişkiden izler taşımaktadır (Freud, 2019). Nesne ilişkileri kişinin erken dönemde deneyimlediği ilişkilenmeyi temel alan, kişinin kişilik organizasyonunu, düşlemlenmiş nesnelere ilişkin algılarını ve savunmalarını şekillendiren, kişinin çevresiyle özellikle de önemli diğerleriyle ilişki kurma biçimlerini şekillendiren bir süreçtir (Laplanche ve Pontalis,

1973) ve kişinin hem kendilik tasarımı hem de nesne tasarımlarını ve onlara atfettiği değerleri içerisinde barındırır (Greenberg ve Mitchell, 1983).

Literatürdeki bilgiler doğrultusunda bu çalışmanın ilk bölümünde değişkenler arasındaki ilişkilerin anlamlılığı ortaya konmaya çalışılmış ve nesne ilişkilerinin partner bağımlılığı ve beden imgesi üzerindeki yordayıcı etkisi incelenmiştir. Bu amaçla romantik partnere bağımlılığı kavramını ölçmek için araştırmacı tarafından bir soru formu oluşturulmuş ve psikometrik çalışmaları yapılmıştır. İlişki doyumunu ölçmek için İlişki Doyum Ölçeği, nesne ilişkileri niteliğini değerlendirmek için ise Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği'nden faydalanılmıştır. Beden imgesi, Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği yardımıyla kişinin fiziksel görünümüne ve sağlığına dair algısı, fiziksel görünümüne ve sağlığına yatırımı, beden algısı ve memnuniyeti olmak üzere geniş ölçekli bir şekilde değerlendirilmiştir.

Çalışmanın nicel bölümünün ilk hipotezi doğrultusunda değişkenler arası anlamlı ilişkiler olup olmadığı korelasyon analizleri ile incelenmiştir. Romantik partnere bağımlılık ile ilişki doyumu arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki olduğu ortaya konmuştur. Buna göre romantik partnere bağımlılık arttıkça ilişkiden alınan doyum azalmaktadır. Romantik partnerlerine güvensiz bağlanan bağımlı kişilerin güvenli bağlananlara kıyasla daha fazla irrasyonel ilişki inançlarına sahip oldukları (Stackert ve Bursik, 2003) ve ilişkiden daha az doyum aldıkları bilinmektedir (Feeney, 1994, 1996; Brennan ve Shaver, 1995; Fuller ve Fincham, 1995). Bu sonuç partnerlerine bağımlı kişilerin ilişkiden ve partnerlerinden aldıkları doyumdan ziyade ayrılıktan ve yalnızlıktan kaçınmaları nedeniyle ilişkilerini sürdürdüklerini düşündürmektedir. Ayrıca çalışmanın bu bulgusu ile literatür arasındaki uyumluluk, çalışma özelinde oluşturulmuş soru formunun dış geçerliliğini desteklemesi açısından oldukça kıymetlidir.

İlişki doyumu ile olumsuz nesne ilişkileri niteliği arasında da negatif yönde ilişkiler olduğu ortaya konmuştur. Buna göre yakın ilişkilerde güvensizlik, ilişki kurmakta ve sürdürmekte güçlük, kişilerarası ilişkilerde yüksek reddedilme duyarlılığı, yalnızlığa düşük tolerans, kişilerarası ilişkilerde çekingenlik ve iletişim kurma zorluğu, kişilerarası ilişkileri kendi özelinde değerlendirme ve manipülasyon ile karakterize farklı türlerdeki olumsuz nesne ilişkilerinin her biri ilişki doyumu ile ters yönde ilişkilidir. Ayrıca gerçeği

değerlendirmede yaşanan zorluklar da benzer şekilde düşük ilişki doyumu ile ilişkilidir. Partnerlerin nesne ilişkileri niteliği ilişki içerisinde birbirlerini ayrı bir birey olarak tanıma kapasitelerini ve çift ilişkisinde etkili olan yansıtmalı özdeşim mekanizmalarını şekillendirmekte (Daccardi ve Baum, 1982), kişilerin çatışma yönetim biçimlerini etkilemektedir (Creasey, 2002). Kaybetme kaygısına sahip, güvensiz bağlanan kişiler ilişkilerinde daha fazla kontrol edici davranışlar göstermektedir ve olumsuz davranışlara karşı daha savunmasızdır. Tüm bunlar partnerlerin ilişkiden aldıkları doyumun azalmasına sebep olabilmektedir.

Romantik partnere bağımlılık ile beden-benlik ilişkileri arasındaki ilişkiler incelendiğinde partner bağımlılığı yüksek kişilerin fiziksel görünüşlerini daha olumsuz değerlendirdiği, kendilerini fiziksel olarak yeterli görmedikleri ve fiziksel sağlıklarına yatırım yapmadıkları, genel sağlık durumlarını olumsuz algıladıkları ve beden alanlarından daha düşük memnuniyet hissettikleri bulunmuştur. Ancak partner bağımlılığı yüksek kişiler görünüşlerine daha fazla yatırım yapmaktadır. Partner bağımlılığı ve bedene ilişkin olumsuz algının ortak kökeninin ilk nesne ile ilişkide yaşanan ayrışma zorlukları olduğu düşünülmektedir. Erken dönemde nesne ile simbiyotik türde ilişkilerin ve ayrışma zorluklarının kişinin bedeni tasarımlamada ve bedene narsisistik yatırım yapmakta güçlük oluşturmasının yanı sıra, yaşamın ilerleyen dönemlerinde anne-kız arasındaki ilişkinin bireyselleşmeye izin vermemesi, kişinin onaylanmış hissetmesi için bedenini odağa aldığı değerlendirme sürecine dönüşebilmektedir (Di Luzio, 2008).

Olumsuz beden algısının ön plana çıktığı yeme bozukluklarında da kişinin ilk nesne olan anne ile iç içe geçmiş ilişki dinamiği ve ayrışmada yaşadığı zorluk dikkat çekmektedir. Özne, kimliğine yönelik bir tehdit ve bağlandığı nesnelerden yabancılaşma olarak algıladığı bağımlılığa karşı bir savunma olarak ikame nesnelere yatırım yapmakta, kişiliğinin temellerini bağımlılık ve bağımsızlık açısından deneyimlemektedir. Özne ve nesne arasındaki sınırlar muğlaklaşmaktadır (Philippe ve Chabert, 1998). Bu durumu destekler nitelikte, bu çalışmanın sonuçları da olumsuz nesne ilişkileri niteliği ile beden-benlik ilişkileri arasında anlamlı ilişkiler olduğunu ortaya koymaktadır. Buna göre olumsuz nesne ilişkileri daha olumsuz beden-benlik ilişkilerine işaret etmektedir. Bu

çalışmada yalnızca benmerkezcilik alt boyutu ile beden-benlik ilişkileri arasında pozitif yönde bir ilişki ortaya konmuştur.

Katılımcıların romantik partnere bağımlılık düzeyleri ile nesne ilişkileri niteliği arasındaki ilişkiler incelendiğinde partner bağımlılığı ile olumsuz nesne ilişkilerinin tüm alt boyutlarda ilişkili olduğu görülmektedir. Buna göre partner bağımlılığı yakın ilişkilerde güvensizlik, ilişki kurmakta ve sürdürmekte güçlük, kişilerarası ilişkilerde yüksek reddedilme duyarlılığı, yalnızlığa düşük tolerans, kişilerarası ilişkilerde çekingenlik ve iletişim kurma zorluğu, kişilerarası ilişkileri kendi özelinde değerlendirme ve manipülasyon ile karakterize farklı türlerdeki olumsuz nesne ilişkilerinin her biri ile pozitif yönde ilişkilidir.

Çalışmanın nicel bölümünün ikinci ve üçüncü hipotezini test etmek amacıyla nesne ilişkileri niteliğinin romantik partnere bağımlılık ve beden-benlik ilişkileri üzerindeki yordayıcı etkisi regresyon analizleri ile test edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre nesne ilişkilerinin tüm alt boyutları partner bağımlılığını anlamlı şekilde yordamaktadır. Çalışmanın hipotezi ile uyumlu şekilde olumsuz nesne ilişkileri kişilerin yetişkinlik döneminde romantik partnerlerine olan bağımlılıklarını açıklamaktadır. Nesne ilişkileri alt boyutları birlikte değerlendirildiğinde ise güvensiz bağlanmanın partner bağımlılığı üzerinde tek anlamlı yordayıcı olarak öne çıktığı görülmektedir. Diğer bir deyişle yakın ilişkilerde reddedilmeye yönelik aşırı hassasiyet ve ayrılığa düşük tolerans ile belirgin nesne ilişkilerine sahip kişiler yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerinde partnerlerine bağımlı olmakta, tıpkı erken dönemde ilk nesneden ayrılmakta zorlandıkları gibi nesneden ayrılmakta da güçlük yaşamaktadır.

Nesne ilişkileri niteliğinin beden-benlik ilişkileri üzerindeki yordayıcı etkisi incelendiğinde partner bağımlılığı ile ilişkisine benzer şekilde nesne ilişkilerinin tüm alt boyutlarının beden-benlik ilişkilerini de yordadığı görülmektedir. Bu durum çalışmanın partner bağımlılığı ve beden-benlik ilişkileri ortak kökeninin erken dönem bakımveren ile kurulan ilişkideki dinamikler çerçevesinde şekillendiğine ilişkin görüşünü destekler niteliktedir. Nesne ilişkileri alt boyutları birlikte değerlendirildiğinde ise partner bağımlılığında yordayıcı olarak karşımıza çıkan güvensiz bağlanmanın beden-benlik ilişkilerinde yerini yabancılaşma alt boyutuna bıraktığını görmekteyiz. Buna göre

olumsuz beden algısına ve beden-benlik ilişkilerine sahip kişilerin daha çok yakın ilişkilerde temel güven eksikliği ve yakın ilişkiler sürdürmekte zorluk ile belirgin nesne ilişkilerine sahip oldukları görülmektedir.

Çalışmanın kavramlar arası ilişkileri odağına alan ilk aşamasında nicel verilerden elde edilen bulgular çalışmanın hipotezlerini desteklemektedir. İlk nesne ile erken dönemde kurulan ilişkilerin hem yetişkin dönemi romantik ilişkilerindeki partner bağımlığını hem de kişinin beden algısını anlamlı bir şekilde etkilediği görülmektedir. Partner bağımlılığı yüksek kişiler daha olumsuz beden algısına sahiptir ve bedenlerine daha az yatırım yapmaktadır. Bu kişiler ilişkilerinden yeterince doyum almasalar dahi reddedilmeye ve yalnız kalmaya ilişkin yoğun kaygıları nedeniyle ilişkilerine ve partnerlerine yapışıyor görünmektedir.

Çalışmanın ikinci aşamasında, ilk aşamada Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu'ndan yüksek puan almış, diğer bir deyişle partnerine bağımlı beş kadın katılımcı ile nitel görüşmeler yürütülmüştür. Psikanalitik yönelimli öngörüşme, Rorschach ve TAT testleri ile çalışmanın ilk aşamasında ortaya konan kavramsal ve istatiksel ilişkilerin kişilerin bilinçdışı süreçlerinden elde edilen bilgiler ile desteklenmesi ve zenginleştirilmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın ikinci aşamasına ait hipotezler projektif testlerden elde edilen bilgiler ışığında psikanalitik kuram ile açıklanmaya çalışılmıştır.

Literatürden gelen bilgiler doğrultusunda çalışmanın ikinci aşamasında romantik partnerlerine bağımlı kadınların ilk nesne ile kurdukları ilişkide yaşanan sorunların anlaşılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda bakımveren nesneyle ayrışabilmeye, beden tasarımı ve bedene narsistik yatırımların niteliğine, iç-dış sınırların nasıl deneyimlendiğine, ayrılık ve boşluğun ruhsallıkta nasıl işlendiğine dair bilgi edinebilmek amacıyla hipotezler oluşturulmuştur. Bu hipotezler Rorschach ve TAT testlerinin ilgili kartlarına verilen yanıtlar üzerinden değerlendirilmiştir.

İlk hipotez doğrultusunda partnerlerine bağımlı katılımcıların protokollerinde ayrışma sorunsalının öne çıkması ve simbiyotik türde nesne ilişkilerinin belirginleşmesi beklenmiştir. Bu amaçla katılımcıların ilk nesne ile ilişkiye gönderme yapan Rorschach testi 2, 3, 7 ve 9. kartlara verdikleri yanıtlar incelenmiştir. Katılımcıların ilk nesneden ayrışmaya yönelik yaşadıkları zorluk Rorschach testinde temas, yansıma ve aynılık

yanıtları üzerinden değerlendirilmiştir. Katılımcıların bu kartlarda ikili tasarım verebildikleri ancak bu tasarımları birbirinden ayrı bir şekilde değil "Birbirlerine doğru koşup kavuşmaya, birleşmeye çalışıyorlar", "birleşiyorlar" gibi tekrar eden yanıtlarla temas halinde tasarımladıkları görülmektedir. Benzer şekilde katılımcıların ötekiyle ilişkiye dair yanıtlarında nesne ve öznenin "aynı ve tek" olduğuna ilişkin özellikler dikkat çekmektedir. "Yansıma", "ayna", "aynı şeyler" gibi benzerliğe ve aynılığa vurgu yapan yanıtlar kişinin kendini nesneden ayrı bir özne olarak tasarımlamakta yaşadığı zorluğa ve ötekinden narsistik türde dayanak alma ihtiyacına işaret etmektedir. Kişi kendini nesneden ayıramamaktadır.

Anne kız arasındaki bağımlı ilişki kızın anneden ayrışmasını ve kendine ait bir kimlik inşa etmesini engellemesi nedeniyle pek çok psikopatoloji zemin hazırlamaktadır (Beatti, 1998). Winnicott'a göre (2005) bebek dünyaya geldiği ilk andan itibaren ayrı ve bütün bir varlık değildir, ancak annenin sunduğu ilişki ve çevre içerisinde var olabilmekte ve gelişebilmektedir. Bebek "ben" ve "ben olmayan" arasında ayrım yapamadığı tam bir bağımlılık döneminden bağımsızlaşmaya giden aşamalı bir ruhsal süreci takip eder. Anne "birincil annelik meşguliyeti" sayesinde bebeğe bu gelişim için "kolaylaştırıcı bir çevre" sağlar (Winnicott, 1956). Anne yarattığı "kucaklayıcı çevre" ile bebeği hem fiziksel hem de düşlemsel olarak kapsar. Bebeğin anne tarafından aynalanması ve egosunun desteklenmesi ile bebek kendi duygularının ve kendisinden farklı birinin varlığının farkına varabilir, içsel iyi nesneler oluşturabilir (Winnicott, 1960).

Yeterince iyi ve kapsayıcı bir çevrenin olmadığı durumlarda ise içsel iyi nesnelerin oluşumu tehlikeye girer. Bu durumda iyi nesneler dışsal olma özelliğini devam ettirir, iyi ve güvende hissetmek için dışarıdan dayanak alma ihtiyacı da devam eder. Yeterince iyi annenin ve kucaklayıcı bir çevrenin varlığında bebek varlığına bir tehdit hissetmeksizin bütünleşmemiş olma haline regrese olabilir ve yalnızken kendisini keşfedebilir. Nesne ile kurulan ilişkinin yarattığı güven ile bütünleşmemiş olma haline geri dönebilmek yetişkinlik dönemindeki yalnız kalma kapasitesinin de öncülüdür (Winnicott, 1962).

Partner bağımlılığı yüksek kişilerin ilk nesne ile ayrışmakta, nesneden ayrı bir kendilik tasarımı geliştirmekte zorlandıkları görülmektedir. Bu durum bu kişilerin erken dönemde yeterince iyi ve kapsayıcı bir çevreye sahip olmamaları sebebiyle içsel iyi nesneleri

oluşturamadıklarını, kendileri ile nesne arasında yeterince ayrım yapamadıklarını ve dolayısıyla kendilerini güvende hissetmek için dışsal nesnelere dayanma ihtiyaçlarının sürdüğünü düşündürmektedir. Bu nedenle yetişkinlik döneminde yakın ilişki kurulan romantik partnere yapışmakta, narsisistik yatırım içsel iyi nesnenin yokluğu sebebiyle öznenin kendisine değil, dışarıdaki iyi nesneye yapılmaktadır. İlk nesne ile olduğu gibi, yetişkinlik dönemindeki nesne ile de ilişkiden alınan doyum yetersiz olsa dahi simbiyotik türde ilişkinin devam ettirilmesi arzulanmaktadır. Bu kişiler varoluşsal bir tehdit hissetmeksizin nesneden uzak, tek başına kalma kapasitesinden yoksun gibidir.

Partner bağımlılığı yüksek kadınların ilk nesne ile ayrışma sorunsalı doğrultusunda çalışmanın bir diğer hipotezi bu kişilerin iç-dış sınırları muğlak bir şekilde deneyimleyeceği yönündedir. Bu hipotezi test etmek amacıyla katılımcıların Rorschach testine verdikleri belirsiz, formu net olmayan yanıtlar ve beden içi anatomik yanıtlar incelenmiştir. Katılımcıların testin genelinde forma ilişkin net yanıtlar vermekte zorlandıkları, cevaplarını sıklıkla değiştirdikleri, "sanki" "gibi" "bilmiyorum" "onun gibi bir şey" benzeri yanıtlara sıklıkla başvurdukları görülmüştür. Net yanıtlar yerine emin olamadıkları yanıtlar ve "harita", "karabulut", "ülke", "ada" gibi formu net olmayan yanıtlar vermişlerdir. Bu yanıtlar kişilerin tasarımlamada ve sınırlar oluşturmada ne kadar zorlandıklarını göstermektedir. Nesneler arasındaki sınırlar, tıpkı kendileri ile nesne arasındaki sınır gibi netlikten uzaktır.

Benzer şekilde katılımcıların kartlara "akciğer", "iskelet", "kaburga" gibi pek çok beden içi yanıt verdiği görülmektedir. Anatomi ve röntgen yanıtları ilk nesne ile ilişkide sınırların geçirgenliğine ve iç-dış ayrımı yapmakta yaşanan güçlüğü akla getirmektedir. İçerisi ve dışarısı neresidir, birbirinden ne ile ayrılmaktadır? Özellikle röntgen yanıtları dışarıdan içeriyi gösteren yapısı itibariyle yetersiz sınırlara işaret etmektedir. İçerideki aynı zamanda dışarıdadır da. Sanki içeriyi bir arada tutacak ve dışarıdan ayıracak doğal sınırlar bu kişilerin bilinçdışı tasarımlarında belirsizdir.

Partnerlerine bağımlı katılımcıların nesne ilişkilerinde nesne kaybı ve ayrılık endişesinin ön plana çıkması beklenmektedir. Bu hipotez doğrultusunda katılımcıların Rorschach testinin son kartı olan ve ayrılığa gönderme yapan 10. karta verdikleri yanıtlar incelenmiştir. 10. kart birbirinden farklı ve parçalı şekillerden oluşmaktadır. Kişinin bu

kartta ayrılmayı dağılmadan gerçekleştirmesi, kartı bir bütün olarak yapılandırması beklenmektedir. Testten ve testörden ayrılmayı da beraberinde getirdiğinden kişinin ayrılık kaygısına dair aktarımlarına açık bir karttır. Katılımcıların kartla karşılaştıkları ilk anda verdikleri "çok karışık", "bambaşka şeyler" gibi yanıtlar kartın dağınık yapısının yarattığı uyarılmayı ortaya koymaktadır. Katılımcılar karta parçaların birleştirildiği bütünleştirilmiş yanıtlar vermekte zorlanmış, her bir şekil için birbiri ile ilişkisiz farklı yanıtlar vermişlerdir. Ayrılık kişilerin birleştirme kapasitelerini adeta ketlemiş, katılımcılar ayrılık karşısında yaşadıkları kaygıyı ortaya koymakta, ayrılığı anlamlandırmada ve işlemede belirgin biçimde zorlanmıştır.

Aynı hipotez kapsamında TAT testi 3BM, 12BG ve 13B kartlarına oluşturulan hikayeler incelenmiştir. Bu kartlar kişinin tek başına kalma kapasitesi ile ayrılık ve kayıplar karşısındaki konumlanışı hakkında bilgiler sağlamaktadır. Aynı zamanda Melanie Klein'ın "depresif pozisyonuna" ve Winnicott'un "yeterince iyi çevre" kavramlarına gönderme yaparak, kişilerin erken dönem ilişkilerinin niteliğine dair de fikir vermektedir. Katılımcıların bu kartlara oluşturdukları hikayelerde yoğun bir biçimde kayıp ve terk edilme senaryolarının oluşturulduğu dikkat çekmektedir.

Katılımcıların oluşturdukları hikayelerde sıklıkla narsisistik eksikliklere vurgu yaptıkları, yoğun bir depresif duygulanım içinde oldukları, terk edilmeye ilişkin yoğun kaygı duydukları görülmektedir. Hissettikleri depresif duygulanım ile bazen hipomanik savunmalar ve bastırma ile baş etmeye çalışmışlar, zaman zaman test ile aralarındaki sınırı kaybederek kendi hayatlarına dair hikayeler anlatmışlardır. Çoğunlukla hikayelere kartta olmayan kişileri dahil ederek dışsal nesnelerden dayanak alma yoluna gitmişlerdir. Bu durum depresif duygulanım ile başa çıkmada içsel iyi nesnenin eksikliğini akla getirmektedir.

Katılımcıların nesne kaybı ve ayrılık endişesine ilişkin bulgular bizi çalışmanın bir diğer hipotezine ulaştırmaktadır. Buna göre partner bağımlılığı yüksek kişilerin ilk nesne ile yeterince kapsayıcı bir ilişkiye sahip olmadıkları ve boşluğa dair yoğun hassasiyet içerisinde oldukları düşünülmektedir. Bu amaçla kişilerin anne-kız ilişkisine atıfta bulunan 7GF kartına ve boş bir kart olan 16. karta oluşturdukları hikayeler incelenmiştir.

Katılımcılar 7GF kartına narsisistik eksikliklerin vurgulandığı, annenin dikkatsiz, özensiz, ilgisiz bir şekilde tasvir edildiği hikayeler oluşturmuştur.

Katılımcıların hikayelerinde yeterince "tutamayan", "kapsayamayan" anne figürü belirgin şekilde öne çıkmaktadır. "Çocuğun kaybolduğu ve bulunamadığı" hikayeler Winnicott'un "Saklanmak keyiflidir, bulunmamak ise felaket" sözünü akla getirmektedir. Erken dönemde nesne ile kurulan ilişkiye dair hayal kırıklıkları, karşılanmamış yoğun kapsanma ihtiyacı ve varlığı hissedilemeyen kapsayıcı nesne katılımcıların hikayelerinde dikkat çekmektedir. Bu kişiler "saklandıkları ancak bulunmadıkları" hikayeler anlatmakta, görülmeye ve bulunmaya dair yoğun arzularını ortaya koymaktadırlar. Annenin bakışına ve bakımına ilişkin bu eksiklik ve boşluk karşısında yaşanan kaygı 16. kart hikayelerinde intihar ve ölüm temalı hikayeler ile karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcılar 16. karta oluşturdukları hikayelerde belirgin biçimde intihar ve ölüm temalarına başvurmuşlardır. Bu kişiler için nesneden ayrılmak, yalnızlık ve terk edilmek kişinin yok olduğu, adeta ölüm ile eşdeğer bir yaşantıdır. İçsel kaynakların eksikliği ve dışsal nesneleri dayanak almaya dair yoğun ihtiyaç dikkat çekmektedir. Bu kişiler için boşluk ve yalnızlıkla birey olarak baş etmek, beraberinde getirdiği duyguları işleyip dönüştürmek, tehdit edici deneyimleri katlanılabilir kılmak mümkün gözükmemektedir. Yetişkinlikteki zorlu duygular gibi bebek de doğumdan itibaren içsel ve dışsal pek çok uyaranın yarattığı, baş etmesi zor rahatsızlık hisleri ile çevrilidir. Bebeğin ruhsal ihtiyaçlarına duyarlı bir bakımveren bebek ile özdeşim yoluyla ilişkilenerek ihtiyaçlarını karşıladığında bebek kapsandığını hisseder. Bebek kendisini kötü ve rahatsız hissettiğinde anne bunu fark eder. "Kapsayıcı işlevler" sayesinde düşlemlerini bebeğin hizmetine vererek bebek için bu olumsuz deneyimleri tahammül edilebilecek bir duruma getirir. Bebek içsel dünyasında tahammül etmekte zorlandığı duygulanımları annenin ruhsallığına yansıtır. Bebeğin bu duygulanımları anne kendi düşlemleme kapasitesi içerisinde kaygı uyandırıcı "beta elemanları"ndan simgeselleştirilmesi ve düşlemlenmesi mümkün "alfa öğeleri"ne dönüştürür. Bu sayede bebek bu zorlayıcı duygulanımlar karşısında yalnız kalmaz, annenin düşlemsel ve dönüştürücü desteği ile birlikte olumsuz duygulanımlar dayanılabilir ve işlenebilir hale gelir (Bion, 1959; 1962).

Ancak bu kişiler için kapsayıcı nesnenin yokluğunda boşlukla ve kaygıyla başa çıkmak pek mümkün görünmemektedir. Boşluk, intihar ve ölümle sonlanan senaryoları beraberinde getirmektedir. Nesne tarafından kapsanmakta ve tutulmakta hissedilen bu eksiklik kişiler için ayrılığı ve beraberinde gelen olumsuz duygulanımları baş etmesi mümkün olmayan bir seviyeye taşımaktadır. Bu araştırmanın en önemli bulgularından biri işte bu yoğun depresif duygulanım ve bu duygulanımı işlemekte yaşanan güçlüktür. Klein'a (1935) göre içsel destekten yoksun olmak duygulanımı, içsel nesneler olan anne baba imgelerinin yardımından uzak kalmak demektir. Depresif duygulanımlar da bu dayanak eksikliğinin, içsel boşluğun ve yoksunluğun bir ifadesidir. Freud (1917) depresyonun, kişinin içselleştirdiği ebeveyn imgeleri ve önemli nesneler ile kurduğu olumsuz özdeşimlerden kaynaklandığını ifade etmiştir.

Bion'un kapsayıcı işlevler kavramı Winnicott'un "holding" kavramı ile ortak bir noktaya işaret etmektedir. Winnicott'a (1964) göre her yeni durum bebek için travmatik olma potansiyelini taşır ve annenin yeterli tutma işlevi sayesinde bebek bu durumla baş edebilir. Depresif an, bebeğin annesel imge karşısında hayal kırıklığına uğradığı andır ve erken dönemde annenin kapsayıcılığına dair yetersizlik depresyona yatkınlık ile ilişkilidir. Andre Green (1993) çocuğun annenin bakışını yani kapsayıcılığını kaybettiği "ölü anne" kavramı ile bu durumun çocuğun ruhsallığında açtığı deliğe işaret eder. Depresif duygulanım, nesnenin fiziksel yokluğundan ziyade ruhsal yokluğundan kaynaklanmaktadır. Green'e göre depresif belirtiler, yaslanmaya imkan tanımayacak bir ruhsal mesafede ya da çocuğun benliğini kaplayarak sınırları yok edecek kadar yakın bir nesne ile ilişkilidir. Katılımcıların erken dönemde karşılanmayan kapsanma ihtiyacına ilişkin cevapları depresif duygulanımı işleyen ve onun için dönüştüren bir ilk nesnenin eksikliğini ortaya koymaktadır. Erken dönemde depresif duygulanımla baş etmekte dayanak alınacak bir ilk nesneden yoksunluk, depresif duygulanımın işlenmesinde yaşanan zorluğun yetişkinlik dönemine dek taşınmasına neden olmuş gözükmektedir.

Kendini nesneden ayrı bir şekilde tasarımlamada yaşanan zorluk ve erken dönemde yeterince iyi ve kapsayıcı ilk nesnenin eksikliği bizi çalışmanın son hipotezi olan bütün ve cinselleşmiş bir beden tasarımı oluşturmakta yaşanan güçlüğe getirmektedir. İlk nesne ile kurulan ilişkide ayrılmanın gerçekleştirilememesi, bireyselleşmenin sağlanamaması, kişinin bütün ve bağımsız bir beden tasarımı geliştirmesini engellemektedir. Bu

çalışmada katılımcıların bedeni bütün olarak tasarımlama güçlüğü Rorschach testinde parçalı-deforme beden yanıtları ile kendilik ve beden tasarımı hakkında bilgi veren 5. karta verilen narsisistik değersizliğe/kırılganlığa ilişkin yanıtlar üzerinden değerlendirilmiştir.

Katılımcıların tam bir bedenden ziyade "kurt kafası", "insan yüzü", "insan kolu", "gülen yüz" gibi beden parçası yanıtlarına sıklıkla başvurduğu görülmüştür. Bu durum bütünleştirmeye ve bütün bir beden tasarımı oluşturmaya dair zorluğa ve kısmi nesnelere yapılan yatırıma işaret etmektedir. "Kafası yok", "kambur duruyor" gibi narsisistik yetersizliklere yapılan vurgu ve "kanatları olan insanlar" gibi deforme beden yanıtları cinselleşmiş bütün bir beden tasarımı kurulmasında ve kadınsı özdeşleşmede yaşanan zorluğu düşündürmektedir. Katılımcıların 5. kartta verdikleri yanıtlarda bütün bir beden tasarımı verseler dahi narsisistik yanı zayıf tasarımlar ön plana çıkmıştır. "Karanlık bir şey", "kötü bir hayvan gibi" yanıtları katılımcıların olumsuz kendilik ve beden tasarımlarına işaret etmektedir. Kişilerin bütün bir bedene narsisistik yatırımları yetersiz kalmaktadır.

Burada anneden ayrışmada yaşanan zorluğun nesneden ayrı ve bütün bir beden tasarımlamakta yarattığı zorluğa ek olarak nesne ilişkilerinin anne ve kız arasında kadınsı özdeşimin aktarılmasındaki önemine de değinmek gereklidir. Kız çocuğun dünyaya geldiği andan itibaren ilk nesneler ile kurduğu ilişki kız çocuğunda narsisizmin temellerini oluşturur. Kız çocuğunun bedenine narsisistik yatırım yapabilmesi, kadınsı özdeşimin sağlanması ve sonrasında karşı cinse cinsel yatırımın yapılabilmesi için erken dönemde anne ile kurulan ilişki önem taşımaktadır (Abrevaya, 2001). Anneden gelen bilinçdışı tasarımları, fantezileri ve duyguları kız çocuğunun içselleştirebilmesi için annenin de kendi iç dünyasına yatırım yapması gerekmektedir. Anne ile çocuğun ilişkisinde annenin ruhsallığı katı ve mesafeli olmamalı, böylece kız çocuğu tarafından annenin kırılganlığı, kayıpları ve eksiklikleri hissedilerek tasarımlandırılabilir olmalıdır. Kız çocuğunun bedeni ile özdeş olan annenin bedeni babanın bedeninden farklı olarak genital ve üreme organlarının vücut içerisinde bulunduğu "oyuk bir beden"dir. Kız çocuğunun anneyi içselleştirebilmesi için annenin bu oyuk bedene libidinal yatırım yapması gerekmektedir. Bu sayede kız çocuğu anneyi içselleştirerek ruhsal bir derinlik kazanır: "uyarılan içsel beden oyuğu, içsel bir tasarıma dönüşür" (Kristeva, 2010).

Kız çocuğun anneyle özdeşleşebilme ve kendini yansıtabilme kapasitesi ayna evresine dayanmaktadır. Annenin yüzü kızının cinsiyetini tanıyan ve benimseyen, kızının duygularını anlamlandıran bir işleve sahiptir. Annenin yüzü yalnızca bir yüzey olmakla kalmaz, bedensel derinliği de yansıtır. Kız çocuğunun kendisini annenin bedenine yansıtamaması ve annesel bedenin içselliğine dair bir duygu taşıyamaması annenin bedenini derinlikli ve kapsayıcı bir yapı olmaktan çıkarır, çocuğun dürtülerinin geri püskürtüldüğü bir yüzey haline dönüştürür. Anne ve kız çocuğu arasındaki bu etkileşim çocuğun anneyi tümgüçlü ve fallusa sahip biri olarak tasarımlamasına neden olması sebebiyle kadınsılık tasarımının oluşturulması için gerekli olan annesel özdeşleşmeyi ve içselleştirmeyi olanaksız hale getirir (Abrevaya, 2019). Örneğin beden imgesi bozukluğu ile karakterize yeme bozukluklarında annesel özdeşleşmede yaşanan sorunlar nedeniyle kişi kadınsı bir özdeşim kurmak yerine çocuksu bir beden tasarımına tutunmakta ve böylece anneyle kaynaşmayı arzulamaktadır (Düşgör, 2018). Bu araştırmanın sonuçları yetişkinlik döneminde partner bağımlılığı yüksek kişilerin hem annesel iyi nesneyi içselleştiremediklerini hem de anne ile kadınsı bir özdeşim kurmakta ve bedene narsisistik yatırım yapmakta zorlandıklarını ortaya koymaktadır. Bu kişiler bedenlerinin nasıl gözüktükleri, bedensel dayanıklılıkları ve sağlıkları konusunda olumsuz algılara sahip oldukları gibi bedenlerine fiziksel ve duygusal yatırım yapmak konusunda da çekingen davranmaktadır.

Bu çalışmanın odak noktası olmamakla birlikte, partner bağımlılığı yüksek katılımcıların psikanalitik öngörüşmede babaları ile ilişkilerine dair ifadeleri dikkate değerdir. Katılımcıların tamamı babaları ile ilişkilerini mesafeli ve yüzeysel olarak tanımlamıştır. Baba ya fiziksel olarak bu kişilerin hayatında bulunmamaktadır ya da paylaşım oldukça sınırlıdır. Baba, ilk nesne olan anne ile çocuk ilişkisinde bir üçüncü olarak konumlanarak bu ilişkinin dinamiğine önemli katkılar sunmaktadır. Baba, anne ile ilişkisi içerisinde "nesnenin nesnesi" olması sebebiyle çocuğun ruhsal dünyasının düzenlenmesi anlamında simgesel bir öneme sahiptir. Annenin arzu nesnesi olabildiği ölçüde baba, çocuk için de histerik olarak özdeşleşebildiği libidinal bir nesnedir (Kristeva, 2010). Kız çocuğunda kadınsı özdeşimin narsisistik zeminini oluşturan annenin temsil ettiği kadınsı model, annenin babaya duyduğu arzuyu içerisinde barındırmaktadır. Anne ile baba arasındaki cinsiyet farklılığına da vurgu yapan bu arzunun varlığında babanın kızına dair beğenisi ve sevgisi kız çocuğunda kadınsı özdeşimlerin edinilmesi anlamında etkilidir. Bu aynı

zamanda kız çocuğun yatırımının anneden babaya geçişini ve ödipal meselenin işlenmesini olanaklı kılan bir arzudur (Abrevaya, 2019). Bu nedenle ileriki çalışmalarda anneden ayrışma sorunsalı ve yetişkinlikte romantik partnere yapılan yoğun yatırımı anlamlandırmada babaya ilişkin dinamikleri incelemek kıymetli görünmektedir.

Çalışmanın hem nicel hem nitel verileri partnerlerine bağımlı kişilerin nesne ilişkileri dinamiklerini anlamlandırmamızı sağlayacak kıymetli ve uyumlu bilgiler sağlamıştır. Bu kişiler adeta Mahler'in (1975) "simbiyotik dönem" olarak tanımladığı anneyle bebeğin kaynaştığı ve bir olduğu ilişkilenme biçimine dair yoğun arzuları taşımaya devam etmektedir. Nesneyi kendilerinin bir parçasıymış gibi algılamakta, kendilerinden ayrı ve dışsal tam bir nesne imgesini bütünleştirememektedirler. Bunun yerine iyi ve kötü kısmi nesneleri bölmeye devam etmekte, tüm yatırımı dışsal iyi nesneye yapmaktadırlar.

Bu kişiler için nesne ile ilişkide olmak tüm vakitlerini, kaynaklarını, enerjilerini partnerlerine kanalize ettikleri, yalnızlığa, kendi ilgileri ve sosyal ilişkilerine alan bırakmadıkları, mutlu olmasalar ve doyum almasalar bile nesneden ayrılmayı düşünemedikleri bir süreçtir. Çünkü nesneden ayrılma fikri büyük bir kaygıyı beraberinde getirmektedir. Kernberg'in (1996) kavramsallaştırmasında terk edilme korkusuyla karakterize yüksek borderline nesne ilişkisi olarak tanımlanan ilişkilenmeye sahip bağımlı kişilik örgütlenmesindeki bu kişiler nesne tarafından terk edilmeye, reddedilmeye ve yalnız bırakılmaya dair yoğun kaygı yaşamakta ve bunu önlemeye yönelik savunmalar kullanmaktadır. Çalışmanın nicel bölümünde de reddedilmeye karşı aşırı duyarlılık ve yalnızlığa düşük tolerans ile belirgin nesne ilişkileri niteliğinin partner bağımlılığının anlamlı bir yordayıcısı olduğu ortaya konmuştur.

Partnerlerine bağımlı kişiler için nesne yoğun bir idealizasyona maruz kalıyor gözükmektedir. Tıpkı bebeğin sahip olamadığı tüm zenginliklere annenin sahip olduğunu düşlemlediği gibi (Klein, 2011) bu kişiler için de tüm zenginliklere sahip olan nesnedir. Kişi annenin kapsayıcılığının yöneleceği değerli şeylere sahip değildir, annenin bakışını üzerinde hissetmemiştir; bu nedenle kendi bedenine ve benliğine güçlü narsisistik yatırımlar yapamamaktadır. Nesne ile arasındaki bu zıtlığın yarattığı haset duyguları ve yalnız kalmaya dair yoğun kaygı ile nesneye yapışmakta, onsuz bir varoluş

tasarımlayamamaktadır. Bu kişiler için “yatırıma değer olan” içeride değil, dışarıdadır ve kaybedilmemelidir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışma, partner bağımlılığı kavramının beden imgesi ve nesne ilişkileri bağlamında incelemesini amaçlamış olup, nicel ve nitel veri toplama yöntemleri ile elde edilen verilerin analiz edilmesiyle pek çok önemli bulgu ortaya koymuştur. Çalışmanın nicel kısmını oluşturan ilk bölümünde partner bağımlılığı, nesne ilişkileri niteliği, beden benlik ilişkileri ve ilişki doyumu değişkenleri arasındaki ilişkiler analiz edilmiştir. Buna göre partner bağımlılığı daha olumsuz nesne ilişkileri niteliği, beden ve benliğe ilişkin daha az yatırım ve daha düşük ilişki doyumu ile ilişkili bulunmuştur. Partnerlerine bağımlı kadınlar erken dönemde ilk nesne ile daha olumsuz ilişki deneyimine sahiptir; beden memnuniyetleri düşük ve bedenlerine yatırımları daha azdır; içinde bulundukları romantik ilişkiden daha az doyum almaktadırlar. Ayrıca yapılan regresyon analizleri erken dönemde nesne ile kurulan ilişkinin niteliğinin kişinin partner bağımlılığını ve beden imgesini yordadığını göstermiştir. Erken dönemde nesne ile ilişkide yaşanan sorunlar neticesinde kişilerin reddedilmeye karşı artmış hassasiyetleri ve yalnız kalmaya dair düşük toleransları bu kişilerin yetişkinlik dönemi romantik ilişkilerinde partnerlerine bağımlılık göstermelerine sebep olmaktadır. Temel güven eksikliği ile doyurucu ve sürekli yakın ilişkiler kurmada güçlük ise kişilerin beden-benlik ilişkilerini olumsuz yönde etkilemektedir.

Çalışmanın nitel kısmını oluşturan ikinci kısmında partner bağımlılığı yüksek beş katılımcı ile psikanalitik yönelimli öngörüşme yapılmış, Rorschach ve Tematik Algı Testi uygulanmıştır. Nicel veriler ile uyumlu olarak partnerlerine bağımlı kişilerin erken dönemde nesne ile ilişkilerinde yaşanan problemlere ilişkin bulgular elde edilmiştir. Bu kişilerin ilk nesne ile ayrışmakta ve kendilerini nesneden ayrı biri olarak tasarımlamakta zorlandıkları görülmektedir. Kendileri ile nesne arasındaki sınırlar muğlaklaşmıştır, narsisistik yatırım içsel olandan ziyade dışsal nesneye yapılmaktadır. Erken dönemde olduğu gibi dışsal bir nesneyi dayanak alma ihtiyacı yoğun biçimde devam etmektedir. Nesneden ayrı ve bütün, cinselleşmiş bir beden tasarımı kurmakta zorlandıkları görülmektedir. Bu problematiklerin kişinin yeterince kapsayıcı bir ilk nesneye ve yeterince iyi bir çevreye sahip olmaması ile ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Bu araştırma literatürde içsel yapılanmasına ilişkin yeterince çalışmanın bulunmadığı partner bağımlılığı kavramına odaklanmış, bu kavramın ruhsal dinamiklerini ortaya koymak noktasında objektif ve projektif yöntemleri bir araya getirerek ve kişilerin hem öz bildirimlerine yani bilinçli süreçlerini hem de bilinçdışı süreçlerini ortaya koyarak kapsamlı ve derinlemesine bilgi sağlamıştır. Ayrıca kavramın objektif ölçümüne ilişkin Türkçe literatürde fark edilen araçsal eksikliğin giderilmesi noktasında bir ön çalışma olarak değerlendirilebilecek Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu literatürdeki bu eksiği doldurması açısından önem taşımaktadır. Araştırmanın yalnızca akademik alanda değil aynı zamanda klinik uygulama alanında sınır problematik ve ilişki sorunları ile çalışan profesyoneller için de önemli bilgiler sağladığı düşünülmektedir.

Partner bağımlılığının kişilerin romantik ilişkilerinde ve iyi oluşları üzerinde pek çok olumsuz etkisi olduğu düşünüldüğünde, dinamiklerinin ve ruhsal işleyişteki görünümlerinin anlaşılmasının oldukça önemlidir. Yapılan çalışmalar partner bağımlılığı yüksek kişilerin romantik ilişkilerinde şiddet mağduru olma olasılıklarının yüksek olduğunu göstermektedir (Beltrán-Morillas, 2019; Bornstein, 2006). Bu sebeple partnerlerine bağımlı kişiler ile yapılacak klinik çalışmaların bu kişilerin fiziksel ve ruhsal iyi oluşları üzerinde önemli katkıları olacağı düşünülmektedir. Günümüzde klinik uygulamada sıklıkla danışan koltuğunda karşımıza çıkan sınır işleyiş yapılanmaları ve getirdikleri ilişki problemleri ile çalışırken, romantik partnere yapılan yoğun yatırımın anlaşılması açısından yapılacak yeni çalışmalar önemli bilgiler sağlayacaktır. Bu çalışmanın bulguları doğrultusunda partner bağımlılığı yüksek kişiler ile erken dönemde nesne ile kurdukları yapışık, simbiyotik ilişkiye dair dinamikleri, nesne kaybı ve ayrılığın yarattığı kaygı ile depresif duygulanımın bilinçdışı yaşantılanma biçimini anlamlandırmaya dair yapılacak psikanalitik uygulamalar kıymetli sonuçlar verecektir.

Partner bağımlılığı kavramının farklı yönlerinin anlaşılmasını sağlayacak ileri çalışmalar klinik teori ve uygulama alanı için kıymetli olacaktır. Bu çalışmanın test edilen hipotezlerinden biri olmamakla birlikte yapılan ön görüşmelerde partnerlerine bağımlı kadınların babaları ile mesafeli ve kopuk ilişkilerinin ortak bir yan olduğu görülmektedir. Babanın, kız çocuğunda kendilik ve kadınsılığın gelişimindeki önemli rolü

düşünüldüğünde partner bağımlılığını anlamak için babalık işlevini ele alan çalışmaların önemli bilgiler sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, bu çalışmada partner bağımlılığı yalnızca kadın ruhsallığındaki izdüşümleri ile ele alınmıştır. Partnerlerine bağımlı erkeklerin ruhsallıklarında bu sürecin nasıl bir görünüme ve kökene sahip olduğu konusu aydınlatılması önemli bir konu olarak varlığını sürdürmektedir.

KAYNAKLAR

Abbate-Daga, G., Gramaglia, C., Amianto, F., Marzola, E. ve Fassino, S. (2010). Attachment insecurity, personality, and body dissatisfaction in eating disorders. *The Journal of Nervous and Mental Disease, 198*(7), 520-524.

Abrevaya, E. (2001). *Anneden kıza kadınsılığın iletimi*. Psikanaliz Yazıları, 2, 45-55.

Abrevaya, E. (2019*) Kadınlığın uzun ve dolambaçlı yolu.* İstanbul: Bağlam Yayınları.

Ainsworth, D. S., Blehar, M. C., Waters, E. ve S. (1978*). Paterns of attachment: A psychological study of stranges situation. Hillsdale*, NJ: Lawrence Erlbaum Associates Inc.

Amianto, F., Abbate-Daga, G., Morando, S., Sobrero, C. ve Fassino, S. (2011) Personality development characteristics of women with anorexia nervosa, their healthy siblings and healthy controls: What prevents and what relates to psychopathology? *Psychiatry Research, 187*(3), 401-408. doi: 10.1016/j.psychres.2010.10.028

Ambwani, S. ve Strauss, J. (2007). Love thyself before loving others? A qualitative and quantitative analysis of gender differences in body image and romantic love. *Sex Roles, 56*(1), 13-21.

Ançel, G. (2012). Karşılıklı bağımlılık kavramı: Hemşirelikle ilişkisi ve karşılıklı bağımlılığı belirleme araçları. *Hemşirelikte Araştırma Geliştirme Dergisi, 14*(1), 70-78.

Anzieu, D. ve Chabert, C. (2011). *Projektif yöntemler*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Arlow, J. A. (1974, Ekim). *Dreams and myths*. St. Louis Psychoanalytic Institute toplantısında sunulan bildiri, Moorlands.

Arntz, A. (2005). Pathological dependency: Distinguishing functional from emotional dependency. *Clinical Psychology: Science and Practice, 12*(4), 411-416.

Babucçu, O., Kargı, E., Hoşnuter, M., Atik, L. ve Babucçu, B. (2002). Beden imgesi: İkinci bedenimiz ya da aynanın arka yüzü. *Türk Plastik Rekonstrüktif ve Estetik Cerrahi Dergisi, 10*(3), 180-185.

Balint, M. (1985). On Genital Love. Balint, M. (Ed.) *Primary Love and Psychoanalytic Technique* içinde (128-140). London: Karnac Books.

Bartholomew, K. ve Horowitz, L. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four category model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*(2), 226-244.

Baumeister, R. F. ve Leary, M. R. (1995). The need to belong: Desire for interpersonal attachments as a fundamental human motivation. *Psychological Bulletin, 117*(3), 497–529.

Beattie, H. J. (1988). Eating disorders and the mother-daughter relationship. *International Journal of Eating Disorders, 7*(4), 453- 460.

Beattie, M. (2012). *İlişkilerde bağımlılığa son*. (Çev. N. Öztürk), İstanbul: Ganj Yayınları.

Bell, M. (1995). *Bell object relations and reality testing ınventory (BORRTI) manual*, Western Psychological Services, California, ,1-7.

Beltrán-Morillas, A. M., Valor-Segura, I. ve Expósito, F. (2019). Partner-specific dependency and guilt as predictors of forgiveness in Spanish university women. *The Spanish Journal of Psychology, 22*, 1-11.

Bergmann, M. S. (1971). Psychoanalytic observations on the capacity to love. McDevitt, J. ve Settlage, C. (Ed.) *Separation-Individuation: Essays in honor of Margaret S. Mahler* içinde (15-40). New York: International Universities Press.

Bergmann, M. S. (1987). *The Anatomy of loving.* New York: Columbia University Press.

Bion, W. R. (1959). Attacks on linking. *International Journal of Psycho-Analysis, 40*, 308-315.

Bion, W. R. (1962). *Learning from experience*. London: Heinemann.

Bird, B. (1957). A specific peculiarity of acting out. *Journal of The American Psychoanalytic Association, 5*(4), 630-647.

Blatt, S. J. ve Homann, E. (1992) Parent–child interaction in the etiology of dependent and self-critical depression. *Clinical Psychological Review, 12*(1), 47– 91.

Blatt, S. J. (1974) Levels of object representation in anaclitic and introjective depression. *The Psychoanalytic Study of the Child, 29*, 107–157.

Blatt, S. J. (2004) *Experiences of depression: Theoretical, clinical and research perspectives.* Washington, DC: American Psychological Association.

Blos, P. (1967). The second individuation process of adolescence. *The psychoanalytic study of the child, 22*(1), 162-186.

Blum, H. P. (1976). Masochism, the ego ideal, and the psychology of women. *Journal of the American Psychoanalytic Association, 245*, 157-191.

Brennan, K. A. ve Shaver, P. R. (1995). Dimensions of adult attachment, affect regulation, and romantic relationship functioning. *Personality and Social Psychology Bulletin, 21*, 267–283.

Bornstein, R. F. (2012). From dysfunction to adaptation: An interactionist model of dependency. *Annual Review of Clinical Psychology, 8*, 291-316.

Bowlby, J. (1969/1982). *Attachment and loss, Vol.1: Attachment.* Basic Books.

Bowlby, J. (1977). The making and breaking of affectional bonds: I. Aetiology and psychopathology in the light of attachment theory. *The British Journal of Psychiatry, 130*(3), 201-210.

Brown, F.L. ve Slaughter, V. (2011). Normal body, beautiful body: Discrepant perceptions reveal a pervasive 'thin ideal'from childhood to adulthood. *Body image, 8*(2), 119-125.

Butzer, B. ve Campbell, L. (2008). Adult attachment, sexual satisfaction, and relationship satisfaction: A study of married couples. *Personal relationships, 15*(1), 141-154.

Buunk, B. P. (1995). Sex, self-esteem, dependency and extradyadic sexual experience as related to jealousy responses. *Journal of Social and Personal Relationships, 12*(1), 147-153.

Calogero, R. M., Davis, W. N. ve Thompson, J. K. (2005). The role of selfobjectification in the experience of women with eating disorders. *Sex roles, 52*(1), 43-50.

Candel, O. S. ve Turliuc, M. N. (2019). Insecure attachment and relationship satisfaction: A meta-analysis of actor and partner associations. *Personality and Individual Differences, 147*, 190-199.

Cash, T. F. (2000), Multidimensional Body–Self Relations Questionnaire (MBSRQ), *Encyclopedia of Feeding and Eating Disorders*. https://doi.org/10.1007/978-981-287-087-2_3-1

Cash, T. F. ve Szymanski, M. L. (1995). The development and validation of the Body-Image Ideals Questionnaire. *Journal of Personality Assessment, 64*(3), 466–477.

Cash, T. F., Theriault, J. ve Annis, N. M. (2004). Body image in an interpersonal context: Adult attachment, fear of intimacy and social anxiety. *Journal of social and clinical psychology, 23*(1), 89-103.

Cashdan, S. (1988) *Object Relations Therapy: Using the Relationship*. New York: W.W. Norton and Company.

Cicerale, A., Settanta, C., D'Agata, F., Caglio, M., Caroppo, P., Coriasco, M., Spalatro, A., Mortara, P., Fassino, S., Ardito, R.D.B. ve Amianto, F. (2013) Neuroanatomical correlates of state of mind with respect to attachment in patients with anorexia nervosa. *Clinical Neuropsychiatry, 10*(5), 217-225.

Collins, W. A. (2003). More and myth: the developmental signifi cance of romantic relationships during adolescence. *Journal of Research on Adolescence, 13*(1), 1-24.

Cowan, C. ve Kinder, M. (1985). *Smart Women/Foolish Choices*. New York: ClarksonN. Potter.

Creasey, G. (2002). Associations between working models of attachment and conflict management behavior in romantic couples. *Journal of Counseling Psychology, 49*(3), 365–375.

Curun, F. (2001). *The Effects of sexism and sex role orientaion on romantic relationship satisfaction* (Yayın no.105123) [Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi]. https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Daccardi, B. A. ve Baum, S. K. (1982). Object relations in marriage: A preliminary study. *Ontario Psychologist, 14*(4), 23–26.

De Noose, L. (2009). Contenu latent des planches. *Manuel du test de Rorschach: Approche formelle et psychodynamique* içinde (89-98), Bruxelles, De Boeck.

Di Luzio, G. (2008). Individuation of the self and eating disorders in adolescence. *Individuazione del Se'e Disturbi Alimentari in Adolescenza.*

Diedrichs, P. C., Atkinson, M. J., Garbett, K. M., Williamson, H., Halliwell, E., Rumsey, N., ... ve Barlow, F. K. (2016). Randomized controlled trial of an online mother-daughter body image and well-being intervention. *Health Psychology, 35*(9), 996.

Diguer, L., Hébert, É., Gamache, D., Laverdiere, O., Daoust, J. P. ve Pelletier, S. (2006). *Personality Organization Diagnostic Form, II: Manual for Scoring*. Québec (Canada): Université Laval.

Doğan, O. ve Doğan, S. (1992). *Çok Yönlü Beden-Self İlişkileri Ölçeği El Kitabı*, Sivas: C.Ü.T.F. Basımevi, C.Ü. Yayınları No.53.

Doğan, T., Sapmaz, F. ve Totan, T. (2011). Beden İmgesi Baş Etme Stratejileri Ölçeğinin Türkçe uyarlaması: Geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Anadolu Psikiyatri Dergisi, 12*, 121-129.

Düşgör, B. (2018). “Bir Deri Bir Kemik”: Projektif bir çalışma. *Yansıtma: Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, 29*, 45-52.

Erguney, F. E. (2012). *Yeme Bozukluğu Hastalarında Tedavi Motivasyonu, Beden İmgesi ve Depresyonun Değerlendirilmesi.* (Yayın no. 351571) [Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi] https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezSorguSonucYeni.jsp

Fairbairn, W. R. D. (1940). Schizoid Factors in the Personality. *Psychoanalytic Studies of the Personality* içinde (1952, 3–27). London: Routledge and Kegan Paul.

Fairbairn, W. R. D. (1944). Endopsychic Structure Considered in Terms of Object-Relationships. *Psychoanalytic Studies of the Personality* içinde (1952, 82–136). London: Routledge and Kegan Paul.

Fairbairn, W. R. D. (1952). *Psychoanalytic Studies of the Personality*. London: Routledge and Kegan Paul.

Fairbairn, W. R. D. (1954). *An Object-Relations Theory of the Personality*. New York, NY: Basic Books.

Feeney, J. A. (1994). Attachment style, communication patterns and satisfaction across the life cycle of marriage. *Personal Relationships, 1*, 333–348.

Feeney, J. A. (1996). Attachment, caregiving, and marital satisfaction. *Personal Relationships, 3*, 401– 416.

Feeney, J. A. (2002). Attachment, marital interaction, and relationship satisfaction: A diary study. *Personal Relationships, 9*(1), 39-55.

Feeney, J. A. ve Noller, P. (1990). Attachment style as a predictor of adult romantic relationships. *Journal of personality and Social Psychology, 58*(2), 281–291.

Fraley, R. C. ve Shaver, P. R. (2000). Adult romantic attachment: Theoretical developments, emerging controversies, and unanswered questions. *Review of General Psychology, 4*(2), 132-154.

Fraley, R. C., Vicary, A. M., Brumbaugh, C. C. ve Roisman, G. I. (2011). Patterns of stability in adult attachment: An empirical test of two models of continuity and change. *Journal of Personality and Social Psychology, 101*, 974-992.

Franchina, V. ve Coco, G. L. (2018). The influence of social media use on body image concerns. *International Journal of Psychoanalysis and Education, 10*(1), 5-14.

Freud, S. (1914). On narcissism: An introduction. *Metapsychology: The Theory of Psychoanalysis* içinde (1991, 165-97). London: Penguin Books.

Freud, S. (1915). Triebe und Triebschicksale-Instincts and their Vicissitudes. *The Complete Psychological Work of Sigmund Freud, Vol. 14* içinde (1966). London: The Hogarth Press.

Freud, S. (1917). Mourning and Melancholia. *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud v 14* içinde. New York: Basic Books.

Freud, S. (1923). *The ego and the id*, S.E, 19, 1-59.

Freud, S. (1937). *The Ego and the Mechanisms of Defense*. London: Hogarth.

Freud, S. (1961). Female sexuality. *The Standard Edition of the Complete Psychological Works of Sigmund Freud, Volume XXI (1927-1931): The Future of an Illusion, Civilization and its Discontents, and Other Works* içinde (221-244). London: Hogarth Press.

Freud, S. (1979). *Introductory Lectures on Psychoanalysis.* London: Penguin Books.

Freud, S. (1997). *Sexuality and the Psychology of Love*. New York: Basic Books.

Freud, S. (2019). *Cinsellik Üzerine.* (Çev. A. A. Öneş). İstanbul: Say Yayınları.

Fromm, E. (1995). *Sevme Sanatı* (Çev. Y. Salman). İstanbul: Say Yayınları.

Fuller, T. L. ve Fincham, F. D. (1995). Attachment style in married couples: Relation to current marital functioning, stability over time, and method of assessment. *Personal Relationships, 2,* 17–34.

Gabbard, G. O. (2014*). Psychodynamic psychiatry in clinical practice.* Washington, DC: American Psychiatric Pub.

Green, A. (1993). The dead mother. *Psyche, 47* (3), 205-24.

Greenberg, J. ve Mitchell, S. A. (1983). *Object relations in psychoanalytic theory*. Harvard University Press.

Godfrind, J. (2014) *Kadınlık kadınlara nasıl gelir*. İstanbul: Bağlam Yayınları.

Hardit, S. K. ve Hannum, J. W. (2012). Attachment, the tripartite influence model, and the development of body dissatisfaction. *Body Image, 9*(4), 469-475.

Hazan, C. ve Shaver, P. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology, 52*(3), 511-524.

Hazan, C. ve Shaver, P. R. (1990). Love and work: An attachment-theoretical perspective. *Journal of Personality and Social Psychology, 59*(2), 270.

Hendrick, S. S., Hendrick, C. ve Adler, N. L. (1988). Romantic relationships: Love, satisfaction, and staying together. *Journal of Personality and Social Psychology, 54*(6), 980-988.

Hawkings, J. L. (1968). Associations Between Companionship, Hostility, and Marital Satisfaction, *Journal of Marriage and the Family*, *11*(1), 647-650.

Hovardaoğlu, S. (1996). Sosyal Mübadele: Evlilikle İlgili Bir Değerlendirmelere Etkisi. Türk Psikoloji Dergisi, 11(36), 12-24.

İkiz, T. (2011). *Tematik algı testi (TAT).* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

İkiz, T. (2012). *Rorschach testinin psikanalitik yorumu-II.* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

İkiz, T. (2013). *Rorschach testinin psikanalitik yorumu-I.* İstanbul: Bağlam Yayıncılık.

İkiz, T., Erdem-Atak, İ., Pirim-Düşgör, B. ve Zabcı, N. (2013). *Rorschach kodlama kitabı 2- Yetişkin Normları.* İstanbul: Bağlam Yayınları.

Jones, C. C. ve Young, S. L. (2021). The mother-daughter body image connection: The perceived role of mothers' thoughts, words, and actions. *Journal of Family Communication, 21*(2), 118-126.

Kemer, G., Yıldız, E. Ç. ve Bulgan, G. (2016). Emotional dependency and dysfunctional relationship beliefs as predictors of married Turkish individuals' relationship satisfaction. *The Spanish Journal of Psychology, 19*.

Kernberg, O. F. (1980). *Internal World and External Reality*. New York: Jason Aronson.

Kernberg, O. F. (1995). *Love Relations Normality and Pathology*. New Haven: Yale University Press.

Kernberg, O. F. (1996). A Psychoanalytic Theory of Personality Disorders. Lenzenweger, M. F., Clarkin, J.F. (Ed.). *Major Theories of Personality Disorders* içinde (106-140). New York: The Guilford Press.

Keser, V. (2002). Bir Nesne Aranıyor. *Psikanaliz Yazıları, 5*, Erkeksilik.

Kirkpatrick, L. A. ve Davis, K. E. (1994). Attachment style, gender, and relationship stability: A longitudinal analysis. *Journal of Personality and Social Psychology, 66*(3), 502- 512.

Kirkpatrick, L. A. ve Hazan, C. (1994). Attachment styles and close relationships: A four year prospective study. *Personal relationships, 1*(2), 123-142.

Klein, M. (1935). A contribution to the psychogenesis of manic-depressive states. International *Journal of Psycho-Analysis, 16*, 262-289.

Klein, M. (1936). Weaning. *The Writings of Melanie Klein 1* içinde (290-305). London: Hogarth Press.

Klein, M. (1946). Notes on some schizoid mechanisms. *International Journal of Psycho-Analysis, 27*, 99-110.

Klein, M. (1952a). The mutual influences in the development of the ego and the id. *The Psychoanalytic Study of the Child, 7*, 51-53.

Klein, M. (1952b). Some theoretical conclusions regarding the emotional life of the infant. *The Writings of Melanie Klein 3* içinde (61-93). London: Hogarth Press

Klein, M. (1959). Our adult world and its roots in infancy. *Human Relations, 12*(4), 291-303.

Klein, M. (2011). *Envy and gratitude and other works 1946-1963*. London: Random House.

Koskina, N. ve Giovazolias, T. (2010). The effect of attachment insecurity in the development of eating disturbances across gender: The role of body dissatisfaction. *The Journal of Psychology, 144*(5), 449-471.

Krich, A. (2002). *Aşkın anatomisi*. (Çev. M. Harmancı). İstanbul: Say Yayınları.

Kristeva, J. (2010) *Hatred and forgiveness*. New York: Colombian University Press.

Küey, A. G. (2006). Ergenlik ve Yeme Bozuklukları, *Yansıtma: Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, 5-6,* 79-86.

Laplanche, J. ve Pontalis, J. B. (1973). Object Relation(ship). *The Language of Psychoanalysis* içinde. London: The Hogarth Press and the Institute of Psycho-Analysis.

Lavanchy, P. (1998). Anorexia and Femininity. *Journal of European Psychoanalysis, 6,* 109-123.

Lemma, A. (2009). Being seen or being watched? A psychoanalytic perspective on body dysmorphia. *International Journal of Psychoanalysis, 90*(4), 753-771.

Lin, Y. H. W. ve Rusbult, C. E. (1995). Commitment to dating relationships and cross-sex friendships in America and China. *Journal of Social and Personal Relationships, 12*(1), 7-26.

Mahler, M. S. (1963). Thoughts about development and individuation. *This Annual, 18*(1), 307-324.

Mahler, M. S., Pine, F. ve Bergman, A., (1975) *The psychological birth of the human infant: Symbiosis and individuation*. New York: Basic Books.

Main, T. (1975). Some psychodynamics of large groups. L. Kreeger (Ed.), *The Large Group: Dynamics and Therapy* icinde (57-86). New York: Routledge.

Marty, F. (2013). Ergenlik ve bağımlılık. *Ergenlikte Değişim ve Erişkin Yaşama Geçiş* içinde (94-124). İstanbul: Bağlam Yayınları.

McWilliams, N. (2017). *Psikanalitik tanı*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Muehlenkamp, J. J. ve Saris–Baglama, R. N. (2002). Self–objectification and its psychological outcomes for college women. *Psychology of Women Quarterly, 26*(4), 371-379.

Mushquash, A. R. ve Sherry, S. B. (2013). Testing the perfectionism model of binge eating in mother-daughter dyads: A mixed longitudinal and daily diary study. *Eating Behaviors, 14*(2), 171-179.

Neumark-Sztainer, D., Paxton, S. J., Hannan, P. J., Haines, J. ve Story, M. (2006). Does body satisfaction matter? Five-year longitudinal associations between body satisfaction and health behaviors in adolescent females and males. *Journal of Adolescent Health, 39*(2), 244-251.

Neziroglu, F., Khemlani-Patel, S. ve Veale, D. (2008). Social learning theory and cognitive behavioral models of body dysmorphic disorder. *Body image, 5*(1), 28-38.

Norwood, R. (1988). *Kadın eğer çok severse*. (Çev. H. Kanbur ve S.Yararbaş). İstanbul: İnkılap Kitabevi.

Ogden, T. H. (1979). On projective identification, *International Journal of Psychoanalysis, 60*, 357-373.

Özaltın, G. (2003). Beden imgesi değişimine yaklaşımlar. *İ.Ü.F.N.H.Y.O. Hemşirelik Dergisi, 9*(51), 2-14.

Özfidan, A. T. (2011). Obezite ve gece yemesi sendromunun Rorschach Testi ile değerlendirilmesi. *Yansıtma Psikopatoloji ve Projektif Testler Dergisi, 15*, 117-128.

Parman, T. (2001). Önce meme vardı. *Psikanaliz Yazıları, 2*, Psikanaliz ve Kadınlık.

Peele, S. ve Brodsky, A. (1975). *Love and addiction*. New York: Taplinger.

Philippe, J. ve Chabert, C. (1998). A psychoanalytic approach to eating disorders: The role of dependency. *Adolescent Psychiatry, 22*, 59.

Porder, M. S. (1987). Projective identification: An alternative hypothesis. *The Psychoanalytic Quarterly, 56*(3), 431-451.

Reynaud, M., Karila L., Blecha L. ve Benyamina A. (2010). Is love passion or an addictive disorder?. *The American Journal of Drug and Alcohol Abuse, 36*(5), 261-267.

Richetin, J., Xaiz, A., Maravita, A. ve Perugini, M. (2012). Self-body recognition

depends on implicit and explicit self-esteem. *Body image, 9*(2), 253-260.

Rusbult, C. E., Drigotas, S. M. ve Verette, J. (1994). The investment model: An interdependence analysis of commitment processes and relationship maintenance phenomena. *Communication and relational maintenance* içinde, (115–139). Academic Press.

Ruszczynski, S. ve Fisher, J. (1995). *Intrusiveness and intimacy in the couple*. London: Karnac Books.

Sabatelli, R. M. (1984). The Marital Comparison Level In- dex: A method for assessing outcomes relative to ex- pectations. *Journal of Marriage and the Family, 46,* 651 -662.

Sabatelli, R. M. (1988). Exploring relationship satisfaction: A social exchange perspective on the interdependence between theory, research, and practice. *Family Relations, 37*(2), 217-222.

Schaeffer, B. (2011). *Sevgi mi bağımlılık mı?* (Çev. G. Akyüz). İstanbul: Yakamoz Yayınları.

Simpson, J. A. (1990). Influence of attachment styles on romantic relationships. *Journal of Personality and Social Psychology*, *59*(5), 971–980.

Sira, N. (2003). *Body image: Relationship to attachment, body mass index and dietary practices among college students*. (Yayın no.3142021) [Doktora Tezi, Virginia Polytechnic Institute and State University] https://www.proquest.com/docview/305301146?pqorigsite=gscholar&fromopenview=true

Smith, J. E., Erickson, S. J., Austin, J. L., Winn, J. L., Lash, D. N. ve Amrhein, P. C. (2016). Mother–daughter relationship quality and body image in preadolescent girls. *Journal of child and family studies, 25*, 2683-2694.

St. Clair, M. ve Wigren, J. (2004). *Object relations and self psychology*. Albany, NY: Brooks.

Stackert, R. A. ve Bursik, K. (2003). Why am I unsatisfied? Adult attachment style, gendered irrational relationship beliefs, and young adult romantic relationship satisfaction. *Personality and individual differences, 34*(8), 1419-1429.

Sternberg, R. J. ve Grajek, S. (1984). The nature of love. *Journal of Personality and Social psychology, 47*(2), 312-329.

Sussman, S. (2010). Love addiction: Definition, etiology, treatment, sexual addiction, compulsivity. *The Journal of Treatment and Prevention*, *17*(1), 31-45.

Şahin, A. (2019). Çatışmaların alanı olarak ergenin bedeni, *Psikanaliz Defterleri 2* içinde (137-148), İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

Tabachnick, B. G. ve Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics*. Boston, Pearson.

Thibaut, J.W. ve Kelley, H.H. (1959) *Social Psychology of Groups*, New York: Wiley.

Uluç, S., Tüzün, Z., Haselden, M. ve Piri Erbaş, S. (2015). Bell nesne ilişkileri ve gerçeği değerlendirme ölçeği'nin (BORRTI) Türkçe'ye uyarlama çalışması. *Klinik Psikiyatri Dergisi, 4*(18), 112-123.

Valor-Segura, I., Expósito, F. ve Moya, M. (2014a). Gender, dependency and guilt in intimate relationship conflict among Spanish couples. *Sex Roles, 70*(11), 496-505.

Valor-Segura, I., Expósito, F., Moya, M. ve Kluwer, E. (2014b). Don't leave me: The effect of dependency and emotions in relationship conflict. *Journal of Applied Social Psychology, 44*(9), 579-587.

van den Brink, F., Vollmann, M., Smeets, M. A., Hessen, D. J. ve Woertman, L. (2018). Relationships between body image, sexual satisfaction, and relationship quality in romantic couples. *Journal of Family Psychology, 32*(4), 466-474.

Vered, S. G. ve Walter, O. (2015). Mother-daughter relationship and daughter's body image. *Health, 7*(05), 547.

Winnicott, D. W. (1945). Primitive emotional development, *International Journal of Psycho-Analysis, 26,* 137-143.

Winnicott, D. W. (1949). The ordinary devoted mother and her baby. *The child and the family* içinde (3-78). London: Tavistock.

Winnicott, D. W. (1953). Transitional objects and transitional phenomena—a study of the first not-me possession. *International journal of psycho-analysis, 34,* 89-97.

Winnicott, D. W. (1956). Primary Maternal Preoccupation. *The Maternal Lineage: Identification, Desire, and Transgenerational Issues* içinde (59-66). New York: Routledge.

Winnicott, D. W. (1960). The theory of the parent- infant relationship. M. M. R. Khan (Ed.). *The Maturational Processes and the Facilitating Environment: Studies in the Theory of Emotional Development* içinde (37-55). London: Hogarth Press and The Institute of Psychoanalysis.

Winnicott, D. W. (1962). Ego integration in child development. M. M. R. Khan (Ed.). *The Maturational Processes and the Facilitating Environment: Studies in the Theory of Emotional Development* içinde, (56- 63). London: Hogarth Press and The Institute of Psychoanalysis.

Winnicott, D. W. (1964). Further thoughts on babies as persons. *The Child, the Family, and the Outside World,* 85-92.

Winnicot, D.W. (1965). *Bireyin gelişimi ve aile*. (Çev. S. Nirven, ve N. Diner) İstanbul: Pinhan Yayıncılık.

Winnicott, D. W. (2005). *Playing and reality*. London: Routledge Classics.

Wright, P. H. ve Wright, K. D. (1991). Codependency: Addictive love, adjustive relating or both?, Contemporary Family Therapy, 13(5), 435-444.

Zosky, D. L. (2003). Projective identification as a contributor to domestic violence. *Clinical Social Work Journal, 31,* 419-431.

Zuroff, D. C. ve Fitzpatrick, D. (1995). Depressive personality styles: implications for adult attachment. *Personality and Individual Differences, 18*(2), 253–365.

EKLER

Ek-1 Etik Kurulu Kararı

“Bu belge, Yükseköğretim Kurulu tarafından 19.01.2021 tarihli “Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge” ile bildirilen 6689 Sayılı Kişisel Verilerin Korunması Kanunu kapsamında gizlenmiştir.”

Ek-2 Romantik Partnere Bağımlılık Soru Formu (RPBSF)

No	Soru	Kesinlikle Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Ne Katılıyorum Ne Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Partnerime aşırı derecede ihtiyaç duyarım.					
2	Partnerim olmadan vakit geçirmekten keyif alırım./ Partnerimden ayrı olduğum zamana ihtiyaç duyarım.					
3	Partnerime, onun bana verdiğinden daha fazla değer veririm.					
4	Partnerimin her hareketinden haberdar olmak isterim.					
5	İlişkinin devam etmesi için partnerime kıyasla daha fazla çaba gösteririm.					
6	Partnerim ile bir tartışmada, genellikle benim hatalı olduğumu düşünürüm.					
7	İlişkimde problemler yaşadığımda hatalı olmasam bile kendimi suçlarım.					
8	Bir ilişkiye başladığımda kendi arkadaşlarıma daha az vakit ayırmaya başlarım.					
9	Partnerimin benim hakkımdaki düşünceleri benim için çok önemlidir.					
10	Tüm enerjimi partnerime harcarım.					
11	Hayallerimdeki kişi olması için onu değiştirmeye çalışırım.					

12	Bir ilişki içerisindeyken kendi hobilerime ayırdığım zamanı kısıtlamam/azaltmam.					
13	Partnerimi memnun etmek benim için çok önemlidir.					
14	Partnerimin beni terk etmesi fikri beni kaygılandırır.					
15	Partnerimi memnun etmek için kendi değerlerimi göz ardı ederim.					
16	Partnerim ile problem yaşamamak için istemediğim şeyleri kabul ederim.					
17	Partnerim benim için hayatımın merkezindedir.					
18	Partnerimden ayrılırsam hayatıma devam edebilirim.					
19	Partnerime bağımlı olduğumu düşünürüm.					

Ek-3 Bell Nesne İlişkileri ve Gerçeği Değerlendirme Ölçeği (BORTTI)

No	Soru	Evet	Hayır
1	En az bir tane tutarlı ve doyurucu ilişkim var.		
2	Bazen içime şeytan girmiş olduğunu düşünürüm.		
3	Eğer biri benden hoşlanmazsa o kişiye iyi davranmak için her zaman daha fazla uğraşırım.		
4	Sonsuza kadar inzivaya çekilmek isterdim.		
5	Genellikle bazı şeylerin gerçekten mi olduğuna yoksa rüyada mı gerçekleştiğine karar vermekte zorlanırım.		
6	Birdenbire içime kapanabilir ve haftalarca kimseyle konuşmayabilirim.		
7	Algılarım doğru olmasa da, bunun hemen farkına varırım ve kendimi kolayca düzeltebilirim.		
8	Genellikle bana en yakın olanları eninde sonunda incitirim.		
9	Alkol ya da esrar kullanmak zihnimi öylesine şiddetli etkileyebilir ki, neyin gerçek olduğundan emin olamayabilirim.		
10	İnsanların üzüntülerini kontrol etme becerilerinin ya çok az olduğuna ya da hiç olmadığına inanırım.		
11	Çevremdekiler bana bir yetişkinden çok, çocukmuşum gibi davranır.		
12	Halüsinasyonlar (aslında var olmayan şeyler görme ya da duyma) yaşarım.		
13	İyi tanıdığım biri uzaklara giderse, onu özleyebilirim.		
14	Aile ilişkilerimi bozmadan evdeki anlaşmazlıklarla uğraşabilirim.		

15	Günlerce gerçeklikle bağlantımın koptuğunu hissederim.		
16	Eleştirilmeye karşı son derece hassasım.		
17	İnsanlar üzerinde güç kullanmaktan gizli bir zevk duyarım.		
18	Bazen istediğimi elde etmek için hemen hemen her şeyi yaparım.		
19	Gizemli güçlere sahibim.		
20	Bana yakın olan biri tüm dikkatini bana vermediğinde, çoğu kez kendimi incinmiş ve reddedilmiş hissederim.		
21	Genellikle, yeni bir durumu hızlıca değerlendirebilirim.		
22	Eğer biriyle yakınlaşmaya başlarsam ve bu kişi güvenilmez biri çıkarsa, olaylar bu hale geldiği için kendimden nefret edebilirim.		
23	Hemen hemen hiçbir zaman gerçeklik algımın doğruluğundan şüphe etmek için bir nedenim yoktur.		
24	Kendi duygularımı bilirim.		
25	Birine yakınlaşmak benim için zordur.		
26	Cinsel yaşamım tatmin edicidir.		
27	Bana karşı düzenlenen bir komplo var.		
28	Başkalarının benden beklediği gibi biri olmaya çalışırım.		
29	Bir ilişki ne kadar kötüye giderse gitsin, ona asılırım.		
30	Bir dış güç tarafından düşüncelerimin benden alınıp götürüldüğünü hissederim.		
31	Olaylar/durumlar hakkında genellikle güçlü fikirlerim yoktur.		
32	Çevremdekiler üzerinde hiçbir etkim yoktur.		

33	Kendi isteğim dışında konuşmaya veya hareket etmeye zorlanan bir robot olduğumu hissediyorum.		
34	İnsanlar, onları görmediğimde yoktur.		
35	Sıklıkla insanların davranışlarından gerçekte olmayan şeyler çıkarırım.		
36	Hayatta çok incitildim.		
37	En derin duygularımı paylaşabildiğim ve benimle böyle duygularını paylaşan biri var.		
38	Bana karşı bir komplo kurulduğuna inanıyorum.		
39	Ne kadar kaçınmaya çalışırsam çalışayım, en önemli ilişkilerimde aynı zorluklar ortaya çıkar.		
40	Takip ediliyorum.		
41	Biriyle tamamen "bir" olmak için güçlü bir istek duyarım.		
42	Hangi ay ya da yılda olduğumuzdan emin değilim.		
43	Genellikle doğru şeyleri söyleyebilirim.		
44	İlişkilerde, karşımdaki kişiyle sürekli bir arada olmadığım sürece tatmin olmam.		
45	Bedenim çeşitli yerlerinde açıklayamadığım garip hisler duyarım.		
46	Başkaları tarafından incitilmemenin tek yolu, bağımsız olmaktır.		
47	İnsanları çok iyi tartarım.		
48	Karşı cinsten olanlarla ilişkilerim hep aynı şekilde sonuçlanır.		
49	Başkaları sık sık beni aşağılamaya çalışır.		
50	Diğer insanların duyamıyormuş gibi göründüğü sesleri duyabilirim.		

51	Kendi duygularımla teması nadiren kaybederim.		
52	Benim yerime kararlarımı vermeleri için genellikle başkalarına bel bağlarım.		
53	Gerçekten tanıyor olmasam da, insanların, mekanların ya da nesnelerin bana tanıdık geldiğine inandığım sık olur.		
54	Birine güvendiğimde genellikle pişman olurum.		
55	Bana yakın birine kızdığım zaman, bunu ayrıntılarıyla konuşabilirim.		
56	Düşüncelerim yayınlandığı için diğer insanlar benim ne düşündüğümü bilir.		
57	İnsanlar, kabul etse de etmese de genellikle bana kızgındırlar.		
58	İstediğimi almanın en iyi yolu başkalarını ustaca idare etmektir.		
59	Etrafımda karşı cinsten birileri varken genellikle kendimi gergin hissederim.		
60	Bazen bedenimin karşı cinse dönüştürüldüğünü hissederim.		
61	Bir şeylerin dışında bırakılacağımdan sık sık kaygı duyarım.		
62	Herkesi memnun etmem gerektiğini hissederim aksi taktirde beni reddedebilirler.		
63	Beni çok az tanıyan insanlar ne zaman isteseler düşüncelerimi okuyorlar.		
64	Bazen rüyalarım o kadar canlı olur ki uyandığım zaman gerçekten yaşanmış gibi gelir.		
65	Kendimi kapatıp birkaç ay kimseyle görüşmem.		

66	Hayatımdaki önemli insanlar tarafından olası reddedilmelere karşı duyarlıyımdır.		
67	Sıklıkla diğer insanların zalimliğinin kurbanı olurum.		
68	Arkadaş edinmek benim için sorun değildir.		
69	Lanetlenmiş bir insan olduğuma inanırım.		
70	Karşı cinsten olanlarla nasıl tanışılacağı ya da konuşulacağını bilmem.		
71	Bana yakın olan birine istediğim bir şeyi yaptıramadığımda, kızgın ya da incinmiş hissederim.		
72	Düşünce ve davranışlarım hakkında sürekli yorum yapan, başkalarının duymadığı sesler duyarım.		
73	Yalnız bir yaşam sürmek benim kaderimdir.		
74	Bana ait olmayan şeyleri düşünmeme ya da dürtülere sahip olmama zorlayan, kendi dışımda bazı güç ve etkilerin kontrolü altındayım.		
75	Duygu durumum, olayları/durumları nasıl gördüğümü etkiler.		
76	İnsanlar birbirine karşı asla dürüst değildir.		
77	Uykuya dalma ya da uyanma aşamasında olsam bile gerçek ve hayal olanı daima ayırt edebilirim.		
78	İlişkilere çok şey katar ve çok şey alırım.		
79	Yakında dünyanın sonunun geleceği hissine kapılıyorum.		

80	Karşı cinsten olanlarla tanışmak ya da konuşmaktan utanırım.		
81	Bir ilişkide benim için en önemli şey, diğer kişi üzerinde güç kullanmaktır.		
82	İyi bir yön duygum vardır ve yolumu hemen hemen hiç kaybetmem.		
83	Hoş olmayan tüm olayları görmezden gelmeye çalışırım.		
84	Açıklayamadığım kaygı duyguları yaşarım.		
85	Alkol ya da madde kullandığımda çevremdeki herkes bana zarar vermek istiyormuş gibi gelir.		
86	Kendi duygularıma o kadar çok dikkat ederim ki, başkalarının duygularını görmezden gelebilirim.		
87	Kendi mahallemde olsam bile, sıklıkla nerede olduğumu bilmem.		
88	Hayatımdaki trajik olayların gerçekliğini kabul etme de zorlanırım, ailedeki birinin ölümü gibi.		
89	İyi bir annenin, çocuklarını daima memnun etmesi gerektiğine inanırım.		
90	Bazen sadece görmek istediğimi görürüm.		

Ek-4 Çok Yönlü Beden-Benlik İlişkileri Ölçeği (MBSRQ-TR)

No	Soru	Kesinlikle Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Kararsızım	Çoğunlukla Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1	Dışarı çıkmadan önce görünüşüme daima dikkat ederim.					
2	Kendimi en iyi gösterecek giysileri almaya dikkat ederim.					
3	Fiziksel sağlık testlerinin çoğundan geçerim.					
4	Üst düzeyde fiziksel güce sahip olmak benim için önemlidir.					
5	Bedenim cinsel yönden çekicidir.					
6	Sağlığımı kontrol altında tutuyorum.					
7	Fiziksel sağlığımı etkileyen etkenler hakkında çok şey biliyorum.					
8	Bilinçli olarak sağlıklı bir yaşam tarzı geliştirdim.					
9	Diğer insanların gördükleri halimden hoşnutum.					
10	Fırsat buldukça aynada görünüşümü kontrol ederim.					
11	Fiziksel yönden dayanıklı bir kişiyim.					
12	Sportif yarışmalara katılmak benim için önemli değildir.					

13	Fiziksel yönden iyilik halimi korumak için özel çaba harcamıyorum.					
14	Sağlık durumum beklenmedik iniş çıkışlar göstermektedir.					
15	Sağlıklı olmak yaşamımdaki en önemli şeylerden biridir.					
16	Sağlığımı bozabilecek herhangi bir şeyi yapmam.					
17	Birçok kişi benim iyi göründüğüm düşüncesindedir.					
18	Her zaman iyi görünmek benim için önemlidir.					
19	Fiziksel becerileri kolayca öğrenirim.					
20	Fiziksel gücümü artıracak şeyler yaparım.					
21	Nadiren hastalanırım.					
22	Kendim için sık sık sağlıkla ilgili kitap ve dergiler okurum.					
23	Giysisiz (elbisesiz) görünüşümü beğeniyorum.					
24	Görünüşüm uygun olmadığında tedirgin olurum.					
25	Genellikle nasıl göründüğüme dikkat etmeden elime ne geçerse giyerim.					
26	Bedensel spor ve oyunlarda yetersizim.					
27	Atletik (sportif) becerilerim üzerinde pek düşünmem.					
28	Fiziksel dayanıklılığımı geliştirmeye çalışırım.					
29	Bedenimin bir günden bir güne nasıl olacağını hiç bilemiyorum.					

30	Hasta olduğumda hastalık belirtilerine fazla dikkat etmem.					
31	Dengeli ve besleyici bir diyet almaya özel çaba harcamam.					
32	Giydiklerimin üzerime uymasından hoşlanırım.					
33	İnsanların görünüşümle ilgili düşüncelerine aldırmam.					
34	Saçlarımın güzel görünmesi için özel çaba harcarım.					
35	Fizik yapımı beğenmiyorum.					
36	Fiziksel yönden aktif (hareketli) olmaya çalışırım.					
37	Sıklıkla hastalıklara karşı dayanıksız olduğumu düşünürüm.					
38	Herhangi bir hastalık belirtisi ortaya çıktığında bedenimle yakından ilgilenirim.					
39	Grip veya soğuk algınlığına yakalandığımda bu durumu önemsemem ve normal yaşamımı sürdürürüm.					
40	Fiziksel yönden çekici değilim.					
41	Nasıl göründüğümü hiç düşünmem.					
42	Fiziksel görünüşümü daima iyileştirmeye çalışırım.					
43	Fiziksel görünüşüm uyumludur.					
44	Fiziksel sağlıkla ilgili çok şey biliyorum.					
45	Yıl boyunca düzenli spor yaparım.					

46	Fiziksel yönden sağlıklı bir kişiyim.					
47	Fiziksel sağlığımdaki en küçük değişiklikleri bile fark ederim.					
48	Kendimde bir hastalığın ilk belirtileri ortaya çıktığında tıbbi yönden yardım isterim.					
49	Yüzümden hoşnutum. (yüz şekli, görünüşü, cilt)					
50	Saçımdan hoşnutum. (rengi, sıklığı, yapısı)					
51	Alt gövdemden hoşnutum. (kalçalar, bacak, uyluk)					
52	Orta gövdemden hoşnutum. (mide, bel)					
53	Üst gövdemden hoşnutum. (göğüsler, omuz, kollar)					
54	Kas yapısından hoşnutum. (tonusu)					
55	Ağırlığımdan hoşnutum. (kilo)					
56	Boyumdan hoşnutum.					
57	Tüm görünüşümden hoşnutum.					

Ek-5 İlişki Doyum Ölçeği

1.Sevgiliniz/eşiniz ihtiyaçlarınızı ne kadar iyi karşılıyor?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç karşılamıyor Çok iyi karşılıyor

2.Genel olarak ilişkinizden ne kadar memnunsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç memnun değilim Çok memnunum

3.Diğerleri ile karşılaştırıldığında ilişkiniz ne kadar iyi?

1 2 3 4 5 6 7

Çok daha kötü Çok daha iyi

4.Ne sıklıkla ilişkinize hiç başlamamış olmayı istiyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiçbir zaman Her zaman

5.İlişkiniz ne dereceye kadar sizin başlangıçtaki beklentilerinizi karşılıyor?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç karşılamıyor Tamamen karşılıyor

6.Sevgilinizi/eşinizi ne kadar seviyorsunuz?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç sevmiyorum Çok seviyorum

7.İlişkinizde ne kadar problem var?

1 2 3 4 5 6 7

Hiç yok Çok fazla var

ÖZGEÇMİŞ

Burcu İLDENİZ TAN

Eğitim

Yüksek Lisans	2020-2023	Maltepe Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Klinik Psikoloji
Yüksek Lisans	2016-2019	İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Gelişim Psikolojisi
Lisans	2012-2016	İstanbul Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Psikoloji Bölümü
Lise	2007-2012	Vefa Lisesi

İş/İstihdam

2016- Devam ediyor	Altınbaş Üniversitesi, Psikoloji Bölümü, Araştırma Görevlisi

Yayınlar ve Diğer Bilimsel/Sanatsal Faaliyetler

Koçkar, A., **İldeniz-Tan, B**. (2021). Infant and Maternal Mental Health in the Postnatal Period: A Secure Attachment Based Program with Premature Born Babies and their Mothers", Sözlü Bildiri, 2. Uluslararası Bebek, Çocuk, Ergen Psikoloji Kongresi, İstanbul, Türkiye.

Koçkar, A., **İldeniz, B.,** Sürücü, Ö. (2019). "Early Childhood Attachment Based Resourceful Parenting – CARE", Oral Presentation. 19th European Congress of Developmental Psychology, Athens, Greece.

İldeniz, B., Şendil, G. (2019). Üniversite Öğrencilerinin Çatışma Stilleri, Ebeveyn Çatışma Algıları ve Psikolojik Belirtileri Arasındaki İlişkiler (Poster Sunumu), 2. Gelişim Psikolojisi Sempozyumu, İzmir- Türkiye, 19-21 Eylül 2019.

İldeniz, B. (2019) Çatışmaya Atfedilen Farklı Değerler İyi Oluşu Nasıl Etkiler?, Onto Online Psikoloji Dergisi, 17, 33-38.

İldeniz, B. (2018). "Talep Özelliklerinin Davranış Üzerindeki Etkisi", Poster Sunumu. 20. Ulusal Psikoloji Kongresi (2018), Ankara, Türkiye.